

Vážení čtenáři,

obrázek¹ vzkříšeného Ježíše mezi Indiány na titulní straně ukazuje, že tématem tohoto čísla Dingiru je typické americké náboženství mormonů. Ačkoli jsme tomuto tématu věnovali 12 stran, na některé důležité skutečnosti se už nedostalo. Tak jsme se jen velmi letmo dotkli zajímavé historie mormonské církve v Americe, práce mormonů na poli genealogie i otázky chrámů a chrámových obřadů. Vůbec jsme nezmínili množství „odpadlických“ mormonských církví a církviček a řadu dalších věcí. Těšíme se ale, že se k těmto námětům čas od času vrátíme.

Na tomto místě už nemusím představovat nové autory - od tohoto čísla mají svůj malý medailonek uvnitř časopisu. Jen bych přece jen chtěl vyjádřit zvláštní poděkování dvěma členkám české pobočky Církve Ježíše Krista Svatých posledních dnů, dr. Řezníčkové a paní Novákové, že naše téma autorsky obohatily.

Zdeněk Vojtíšek

Poznámka

¹ Kresby na 1., 3. i 4. straně obálky pocházejí z výukových materiálů mormonské církve.

OBSAH

Proč právě mormoni (Tomáš Novotný)	1
Jsem O. K. a svět je bezva (Prokop Remeš)	2
Faktor času a hnutí Haré Kršna (Zdeněk Vojtíšek)	5
Z domova	
Astronáze (Věra Nosková)	10
Svědkové ve srubu (Tomáš Novotný)	11
Zahraničí	
Andělský meč v Krefeldu (Zuzana Froňková)	12
Téma	
Ježíš přišel do Ameriky (Tomáš Novotný)	14
Čemu věří mormoni (Ivan O. Štampach)	16
Svobodné zednářství a mormoni (Tomáš Novotný)	19
Svatí v naší zemi (Dana Řezníčková)	20
Pomocné sdružení žen (Helena Nováková)	22
Kauza Hofmann (Tomáš Novotný)	23
Rozhovor	
Bůh mi řekl, že ano	
- rozhovor s H. Tesárkovou a I. Volfovou (Zdeněk Vojtíšek)	24
Info-servis	
	26
Recenze	
Nový časopis věnovaný Židům (Ivan O. Štampach)	28
Tak mnoho cest (Prokop Remeš)	28
Pojem gurua a autoritářství (Zdeněk Hajník)	29
Práce studentů	
Zprávy	
Reflexe	
Postup podle zákona, nebo diskriminace? (Lubomír Müller)	32
Blátivý bludný balvan (Stanislav Libovický)	33
Dopisy	
	35

Úspěch je závislý na mnoha okolnostech

PROČ PRÁVĚ MORMONI?

Tomáš Novotný

Každá víra a náboženský směr nabývá důvěryhodnosti v očích veřejnosti s přibývajícím počtem vyznavačů. Na počátku však nemusí stát velký náboženský vůdce nebo geniálně promyšlené učení - většinou stačí příhodná historická situace, kterou hozená jiskra zapálí. Rozdmýchávat pak zapálený oheň mohou jakékoli neukojené potřeby člověka.

Každý rok přicházejí desítky, ne-li stovky nejruznějších mesiášů, vypočítavců, blouznivců či hloubavců s tím, že buď navázali kontakt s mimozemskou civilizací, nebo měli zjevení, objevili skrytou pravdu v Písmu, našli nebo jim byl nadiktován nějaký nový spis... Naprostá většina z nich po kratší či delší době zase zapadne. Občas se však stane, že jejich poselství nějak „zarezonuje“ se současnou náladou či společenskou situací a tu se najednou začnou hrnout vyznavači a zanedlouho se podívujeme nad existencí mnohatisícového či několikamilionového náboženství. Takový vhléd nás však musí nutně vést k otázce, co by se např. stalo, kdyby Šrí Prabhupáda, zakladatel hnutí Haré Kršna, nepřišel do USA právě v šedesátých letech, co kdyby Charles Taze Russell (zakladatel Svědků Jehovových) nevypočetl konec světa právě na první rok 1. světové války, co by se stalo, kdyby Mohamed neoslovil arabské kmeny právě na začátku 7. století, atp.

Domnívám se, že ani Joseph Smith, když začal prohláset, že našel zlaté desky zakopané na hoře Cumorah ve státě New York, nemohl sám tušit, kolik miliónů životů tímto prohlášením ovlivní. A přitom logicky není žádný důvod, proč by měl někdo věřit tomu, že právě Joseph vlastnil zlaté desky, které kromě něj vlastně nikdy nikdo neviděl. Proč by měl někdo věřit tomu, že je napsali staří obyvatelé Ameriky egyptským písmem, když to odporuje všem historickým i lingvistickým poznatkům? Proč by měl někdo věřit tomu, že je Joseph Smith zázračně přeložil, když neuměl egyptsky?

Přesto však záhy po zformování Smithových příznivců v roce 1830 do Církve Ježíše Krista Svatých posledních dnů se začala tato organizace rychle rozrůstat a nabývat na vlivu v náboženské i politické oblasti.

Proč tomu tak bylo, můžeme pouze zpětně dedukovat. Chtěl bych však zmínit alespoň dva momenty, které pravděpodobně sehrály klíčovou roli v prvotní úspěšnosti tohoto učení. Prvním z nich byl nepopíratelně odkaz na Egypt. Na začátku 19. století byl totiž Egypt díky Napoleonovu tažení velkou atrakcí. Stal se symbolem starověké kultury s monumentálními stavbami a nedostížitým uměním. Tuto atraktivnost umocňovala tajemnost, jež obklopovala Egypt v důsledku toho, že krásné

dokončení na příští straně

hieroglyfy v oné době ještě nebyly rozluš-
těny. Cokoliv spojené s Egyptem bylo teh-
dy nesmírně lákavé. Když tedy přišel Jo-
seph Smith s příběhem o tom, že našel desky
popsané egyptským písmem a že ho dokon-
ce rozluštil, musela to být nesmírná senzace.

Senzačnost jeho sdělení násobilo jeho
prohlášení, že desky našel uschované ve
státě New York a je na nich vyličena histo-
rie amerického kontinentu. A tím se dostá-
váme k druhému momentu, jenž jistě přispěl
k přitažlivosti tohoto učení. Vše v mormo-
nismu je totiž absolutně „amerikocentrické“
- američtí Indiáni jsou vlastně Židé, kteří se
sem kdysi přeplavili, Ježíš, jenž neuspěl
u Židů v Palestině, se přenesl na americký
kontinent a tam právě tyto Židy vyučoval;
Adam s Evou žili v ráji v Missouri a Ježíš při
svém druhém příchodu samozřejmě nepři-
jde do Jeruzaléma, ale do Spojených států.

To muselo americkým ušim znít jako raj-
ská hudba. Poměrně nedávno odtržená kol-
onie s absolutním deficitem historie (a kul-
tury) se najednou dozvídá, že je vlastně tím
nejdůležitějším světovým územím. Nadto
dokonce přímo propojeným se starými kul-
turami, jako byl Izrael a Egypt.

A když se k těmto dvěma atraktivním
bodům přidá turbuletní americká situace
v první polovině 19. století a touha pros-
tých lidí po řádu a organizaci, přestává být
velký ohlas mormonského učení tak nepo-
chopitelný.

Mormonská církev nabyla na takové
síle, že se jí podařilo pod vedením Smithova
nástupce Brigham Younga po strastiplném
pochodu na západ založit dokonce vlastní
stát Deseret (dnešní Utah). Tam také mor-
moni vybudovali svůj ústřední chrám v hlav-
ním městě Salt Lake City a odtud je dodnes
centrálně řízena mnohamilionová armáda
mormonů po celém světě.

A tak dnes už téměř nikdo (zvláště
v USA) neuvažuje o skutečných počátcích
tohoto hnutí a vnímá je jen jako jedno z nej-
rychleji rostoucích náboženství ve světě,
s velkým vlivem jak na společenské, tak na
politické scéně. Z tohoto pohledu pak zcela
ztrácejí na důležitosti okolnosti vzniku,
natož pak samotné učení této organizace.
Veškeré historické uvažování o tom, co by
bylo, kdyby Joseph Smith přišel se svým
„odvážným“ tvrzením kdykoliv jindy a v jiné
společnosti, pak zůstávají v rovině pouhé
spekulace. ■

Doc. ThDr. **Tomáš Novotný** (*1952) je docentem na ka-
tedře filozofie Filozofické fakulty Ostravské univerzity
a na katedře religionistiky Evangelické teologické fakul-
ty Univerzity Karlovy v Praze

Řekni mi, jaké náboženství volíš, a já ti řeknu, jaký jsi

JSEM O. K. A SVĚT JE BEZVA

Prokop Remeš

**Jedna ze základních tezí sociální psychologie říká, že člověk přijí-
má za vlastní ty názory, které jsou blízké jeho vlastním postojům.
Postoje tvoří jakýsi bod ukotvení, kolem něhož se rozprostírá různé
velká oblast akceptace. Ta určuje, které názory jsou blízké a mo-
hou být asimilovány, a které názory jsou natolik odlišné, že vytvářejí
s osobními postoji kontrast. Ty jsou vykázány do oblasti odmít-
nutí.¹**

Nejpopulárnější typologii životních posto-
jů představuje tzv. „OK-teorie“ Thomase
Harris.² Podle ní se každý člověk nevědom-
ky rozhoduje pro jeden ze tří základních
životních postojů:

«Nejsem OK - Jsi OK»,
«Nejsem OK - Nejsi OK» a
«Jsem OK - Nejsi OK».

Poněkud vágní slovo „OK“ zde označuje
základní oceněnost sebe sama a zev-
ního světa. Zhruba ve smyslu postoje: Já
jsem (či nejsem) „milování-hodný“, ty, světe,
jsi (či nejsi) „bezva“. Předpokládá se, že roz-
hodnutí pro některý těchto základních ži-
votních postojů se utváří už v dětství, čas-
to jako odpověď na převládající rodičovské
poselství.

Pozice «Nejsem OK - Jsi OK» se formu-
je jako odpověď na poselství „Musíš být
hodný“, pozice «Nejsem OK - Nejsi OK»
jako reakce na nařízení „Musíš potlačovat
své pocity“, a pozice «Jsem OK - Nejsi OK»
jako odpověď na poselství „Musíš být
úspěšný“.

Karen Horneyová mluví v zásadě o tom-
též, když říká, že člověk může ve zdravých
mezilidských vztazích volit jednu ze tří zá-
kladních možností: Buď činit kroky „k“ os-
tatním lidem, „od“ nich, nebo „proti“ nim.³
Podle ní platí, že podle svých převládajících
postojů („k“, „od“, nebo „proti“) si člověk
vytváří odpovídající životní hodnoty a tyto
hodnoty lze shrnout pod tři odlišitelné ma-
ximy - lásku, svobodu a moc. Přijetí jedné
z těchto tří pozic (které ve skutečnosti od-
povídají Harrisově „OK“ klasifikaci) umož-
ňuje člověku najít v životě řád a možnost
strukturace světa. Tím se mu nabízí úleva
od trýznivých a nesnesitelných pocitů úz-
kosti, ztracenosti a méněcennosti, s nimiž
se denně setkává v kontaktu s ostatními.

Náboženské hodnoty

Je samozřejmé, že člověk, který konvertuje
k náboženství, volí vždy určitou formu nábo-
ženské víry. Jednou dává přednost jednomu
typu víry a jindy zase druhému. Důvody
pro to mohou být různé, ale obecně platí, že
člověk volí tu reprezentaci reality, která mu
nejvíce „vyhovuje“. A už proto, že přijetím
určitého přesvědčení se chce začlenit do
společnosti lidí, kde se z těch či oněch dů-
vodů cítí dobře, nebo z toho důvodu, že
konkrétní náboženské přesvědčení pro něj
představuje životní „hodnotu“.

Jaké hodnoty však jednotlivá nábožen-
ství nabízejí? Kromě hodnot, které jsou všem
náboženstvím společné,⁴ existují nesporně
hodnoty specifické pro to které náboženské
vyznání. Jak se tedy jednotlivá náboženství
od sebe ve svých nabídkách liší? A jak se
charakterově liší lidé, kteří tyto nabídky
akceptují?

Vyjdeme-li z klasifikace Horneyové, je
zřejmé, že s nabídkou „lásky“ jako nejvyšší
hodnoty lidského života přichází na pomys-
lný náboženský trh zejména křesťanství.
Svět je v tomto náboženství vnímán v zása-
dě jako dobrý a láskou se zde míní přede-
vším prožitková kvalita „milováníhodnos-
tí“. Možnost „být milován“ je základní hod-
notou křesťanství a v propagandistické po-
době se s ní setkáváme u sloganů typu „Bůh
tě miluje“, „Ježíš tě má rád“ ap.

Teprve druhotně (a méně specificky) je
v křesťanství pod hodnotu lásky zahrnuto
i aktivum „milovat“, tedy soucit a charita-
tivní se vztahování k ostatním lidem, pří-
padně živým bytostem a světu jako celku.

S hodnotou „svobody“ se setkáváme
především u náboženských systémů Vý-
chodu, především u hinduismu a buddhis-
mu. Tato náboženství hovoří o světě jako

Mistr a jeho žáci. Svámi Mahéšvaránanda v Austrálii.

Foto: archiv.

o místě utrpení a strasti. Svět je v zásadě zlý a člověk se z něj musí „osvobodit“. Tím se často myslí stažení do vnitřního světa člověka.⁵ I když tato náboženství v některých svých směrech oceňují mezilidskou vzájemnost, charitu a pomoc, je i v těchto případech vztahování se k druhým lidem nástrojem k dosažení základní nabízené hodnoty – osvobození od světa. Buddhismus máhájánového směru v tomto osciluje mezi nabídkou svobody a lásky a ta je v jeho pojetí velice blízká pojetí renomovaného křesťanství.

S nabídkou „**moci**“ (a prosperity) jako univerzální vztahové hodnoty lidského života přichází na naši náboženskou scénu zejména hnutí Nového věku. V jeho rámci nejruznější alternativní léčitelé a psychotherapeuté, astrologové, čarodějníci, homeopati, případně mimozemšťané.⁶ Recept Nového věku reaguje na základní pocit dnešního člověka „jak málo mám život ve své moci“. Typické v jeho většinovém pojetí je, že expanzivní síly a agrese v lidském nitru nejsou potlačovány, nýbrž jejich energie je zaměřována na výkon a úspěch.

Kromě hnutí Nového věku sem patří i současný islám a některé misijní křesťanské skupiny zejména charismatického směru, právě tak jako agresivní skupiny typu svědků Jehovových. Zajímavý je v tomto ohledu satanismus, který v různých svých projevech kolísá mezi nabídkou moci (reálná víra v Satana jako démona zla) a nabídkou svobody (Satan jako symbol nevázaného užívání, zejména deviantní sexuality).

Charakterové typy

Co nám však toto vše říká o psychologických dispozicích lidské duše? Vraťme se k analytickým postřehům K. Horneyové a T. Harrise a zkusme se na ně podívat z hlediska osobnostní typologie jednotlivého člověka. Ilustrujme si je na paralelách z běžného života.

a) Dá se říci, že u lidí životní pozice «Nejsem OK - Jsi OK» řeší všechny problémy **lásky**. Lidé tohoto typu volí sebezapírající strategie, oslavují dobrotu, velkodušnost a soucit a jejich vlastním očekávaným postojem je poddajnost. Spíše než o ambice a vládnutí jim jde o tendenci pomáhat a pod-

řizovat se. Žijí s neustálým a hlubokým pocitem selhávání a jejich životním heslem je poněkud zamindrákované „Kdybych jen byl jako ty... (úžasný ideál)“. Mohou inklinovat ke vztahům s chorobnou závislostí a paradoxně je to často táhne k lidem, kteří dělají dojem silných a nadřazených jedinců.

V nenáboženském prostředí se s tímto postojem setkáváme u různých pomáhajících profesí, aktivistů charitativních hnutí a soucitných humanistů zasazujících se za nejruznější lidská a zvířecí práva.

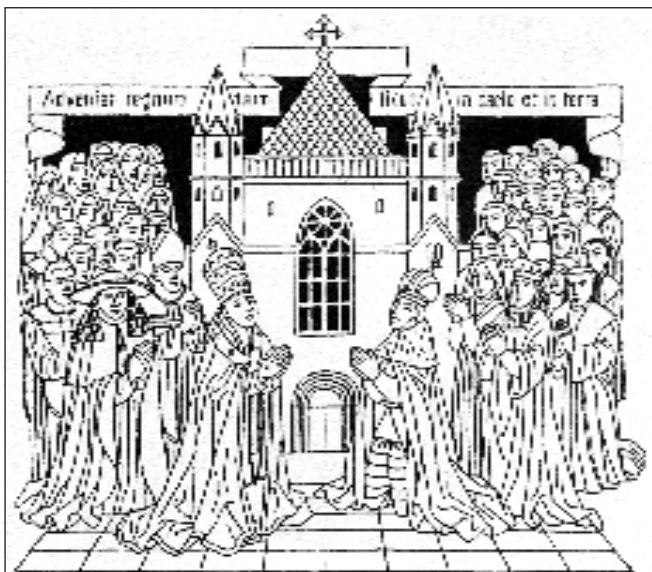
Typické je, že projevy expanzivních sil vyvolávají u těchto lidí pocity viny a jakýkoliv prožitek nadřazenosti nad druhými je vědomě odmítán. Sklony k méněcennosti a opovrženíhodnosti mohou vést až ke vzniku politických a společenských hnutí sebe-mrškačsky zavrhuje západní civilizaci jako celek (od křížových výprav přes kolonizaci Ameriky až po globalizaci) a nostalgicky glorifikující všechno, co je vnímáno jako přírodní, nezkažené a západní civilizaci nedotčené.

b) Vysoce postavená hodnota **svobody** je spojena zejména s Harrisovým postojem «Nejsem OK - Nejsi OK». V profánní oblasti ji lze očekávat u nejruznějších skeptiků a nezúčastněných pozorovatelů cizího a vlastního života (filozofové, psychologové, historici atd.), ale i u příslušníků drogové a protestní subkultury, revolucionářů všeho druhu, příslušníků hnutí hippies či nadšenců pro změněné stavy vědomí. Též u konzumních materialistů typu diváků mýdlových telenovel, případně u extrémních fandů do virtuálního světa počítačů a internetu.

Náboženský pluralismus a možnost volby

„... Avšak pluralismus, to nejsou jen davy lidí různých barev, jazyků, vyznání a životních stylů... Pluralismus také ovlivňuje lidské vědomí... Jinými slovy se dá říci, že odlišné kultury, s nimiž se [jedinec] ve svém společenském prostředí střetává, se přeměňují v alternativní možnosti volby, v alternativní scénáře jeho vlastního života. Samotný pojem 'náboženské preference' (další příspěvek Ameriky k jazyku moderní doby!) tuto skutečnost dokonale vystihuje: náboženská víra každého jedince není ničím, co je nezvratně dáno ... náboženství se místo toho stává otázkou volby, výslednicí nikdy nekončícího, v každém jedinci se odehrávajícího promítání vlastních zkušeností do výkladu světa i vlastního já.“

Peter L. Berger, Vzdálená sláva, Barrister & Principal, Brno 1997, str. 60

Možnost volby náboženství naprosto neznamená, že bude zvoleno to, jež je pokládáno za nové a módní. Nezanedbatelná část nových konvertitů se naopak rozhoduje velmi konzervativně.

Společným jmenovatelem všech těchto postojů je životní motto „Nic nemá smysl“ a slovem „nic“ se myslí reálný svět a reální lidé a reálné emocionální vztahy. Tito lidé žijí v neustálé depresi a jediné přání, které skutečně mají, je, aby nebyli obtěžováni.

Vůči druhým lidem mohou být pozorní, ale o sobě nikdy podrobně nemluví. Nechtějí být na ničem závislí. Ať už však je pro ně charakteristická rezignace, vzpoura nebo konzumní životní styl, „svoboda“, po které touží, je může vést k naprostému odstupu od skutečnosti a k životu na velmi nízké úrovni. K životu bez bolesti a sváru, ale také bez chuti a bez zápachu. Což je u těchto lidí vnímáno často jako životní moudrost, tolerance, stav povzneseného klidu a osvobození od tužeb a přání.

c) Co se týče hodnoty **moci** a prosperity, tu bychom mohli spojovat především s narcistickým přesvědčením „Já jsem Bůh“. S tímto postojem (Harrisova arogantní varianta «Jsem OK - Nejsi OK») se můžeme setkat především u nejrůznějších životních vítězů a ambiciózních hvězd, a to jak v oblasti politických, ekonomických, tak i společenských struktur. U lidí, kteří mají sklony k pocitům nadřazenosti, kteří se cítí nekonečně lepší, než jsou „oni“, a vylučují z vědomí všechny stopy sebezapírání a sebeobviňování. Tito lidé chtějí svůj život zvládnout pomocí své inteligence a vůle, případně kouzlem své osobnosti, a v hloubi duše jsou na svou schopnost zvládnout „všechny“ problémy velice pyšní (úspěšní absolventi psychoanalýzy, gestaltu či jiných módních psychoterapií). Patřili by sem

i fanatici nejrůznějších mesiášských ideologií, které jim dávají pocit, že mají nad druhými navrch. Třeba komunismu, liberalismu, dianetiky či nacismu. Někdy jsou vysoce soupeřiví, jindy vyžadují obdiv, někdy jim stačí perfekcionistické dodržování řádu (či ŘÁDU, jak to vnímají oni). Specifikem je v tomto ohledu satanismus, který není v pravém slova smyslu náboženstvím, protože většina satanistů uznává Satana pouze za symbol emancipace, a který - jak už jsme řekli - se svým životním mottem „Všichni jste debilové“, kolísá mezi hodnotou moci a protestní hodnotou vzpoury („osvobození“).

votním mottem „Všichni jste debilové“, kolísá mezi hodnotou moci a protestní hodnotou vzpoury („osvobození“).

Nebýt sám

Uváděná typologie je pouze přibližná a k odhadům charakterových typů je nutné přistupovat nanejvýš opatrně. Podstatný je vztah člověka k základním hodnotám lásky, svobody a moci, nikoliv samo náboženské či světonázorové vyznání. V náboženské konverzi však hrají významnou roli i motivace, které vycházejí z potřeby člověka nebýt sám a z jeho touhy stát se částí vyššího společenského celku.

S těmito motivacemi se setkáváme především u příslušníků tradičních lidových církví. Tito lidé přijímají často své náboženské přesvědčení podle sociálního okolí, do kterého se rodí. U konverzí v dospělém věku se s důležitostí této stránky setkáváme u sekt. Jednak v rámci tzv. love-bombing, „bombardování láskou“, jakéhosi druhu hry na sociální blízkost, jednak v rámci úlevně zažívaného spoléhání se na otcovskou autoritu vůdce, který člověka miluje a ochrání.

Tyto motivace se ale obtížně odlišují od motivací, které jsou výrazem autentické osobnosti. Každá skupina vytváří na své členy nátlak k přijetí skupinového ideálu a přitažlivost konkrétních jedinců pak do značné míry splývá s přitažlivostí skupinových hodnot, které tyto jedinci reprezentují. A mnohdy není jasné, zda přitažlivost se týká jejich autentického či maskovaného vyjádření.

Závěr?

Uvědomuji si, že naznačené vazby mohou vyvolávat skepsi: Jsme všichni tak snadno zaškatlukovatelní? Znamená to, že ať zvolíme jakékoliv životní přesvědčení, vždycky jde jen o ideologickou „berličku“, jejíž povaha je determinována naší osobnostní strukturou?

Neodvažuji se soudit. Fakt je, že z religionistického hlediska existují náboženství, která nestaví na myšlených systémech. Třeba filozofie zenového buddhismu nebo teologie Ježíšova křesťanství. Postoj těchto systémů ke schopnosti člověka zachránit sama sebe vlastními silami a prostřednictvím ideatorních konstruktů („náboženství“) je nanejvýš skeptický.⁷ Co zachraňuje, je bezprostřední vztah k realitě, popřípadně žitý vztah k dějinným událostem (Ježíšovo zmrtvýchvstání). Tedy nikoliv užitečnost nějakého myšleného systému, ale jeho vztah k autenticitě lidského nitra, k pravdě a k realitě.

Neodvažuji se posuzovat, do jaké míry lze tento životní postoj přirovnávat ke čtvrté životní variantě, kterou nabízí T. Harris: «Jsem OK - Jsi OK» (což přibližně znamená „Jsem milování-hodný a ty, světe, jsi 'bezva'“). Podle Harrisova postoj není výsledkem pocitu, ale rozhodnutí a snad by ho bylo možné charakterizovat sloganem „Žít je úžasné“. Paralely se zenem a zejména s prvotním křesťanstvím se přímo nabízejí, ale hovořit o tom podrobněji... to by bylo na mnohem delší povídání.

Poznámky

- Hayesová N.: Základy sociální psychologie, Portál, Praha 1998
- Harris T.A.: Já jsem OK, ty jsi OK, Pragma, Praha 1997
- Horneyová K.: Neuroza a lidský růst, Triton, Praha 2000
- Podle sociologicko-psychologického průzkumu konvertitů ke katolictví z let 1984 - 1986 existují základní, tzv. primární motivace, které představují důvody, kvůli nimž lidé opouštějí ateistické přesvědčení jako takové. Tyto motivace se týkají existenciálních tázání člověka a zahrnují veškeré náboženské konverze. Nejčastěji jsou uváděny tři okruhy otázek: Otázka smyslu věcí (resp. lidského života), otázka po podstatě morálních hodnot (jejich absolutnosti či relativnosti) a otázka konečnosti lidského života. Zdá se, že otázky jsou uspokojivě řešitelné pouze v rámci předpokladu existence Boha a nemají nenáboženskou alternativu.
- Odtud pravděpodobně vyjádření kardinála Ratzingera o buddhismu jako formě duchovního autoerotismu.
- Je ovšem pravda, že účastníci některých „zážitkových“ skupin hnutí New Age (tantrický sex, hypnotická regrese atd.) inklinují spíše k hodnotě svobody a stahování se do svého vnitřního světa.
- V křesťanství je taková představa vnímána dokonce jako hereze (pelagianismus).

MUDr. et Mgr. náb. věd **Prokop Remeš** (*1952) je psychologem, psychiatrem, zabývajícím se psychoterapií závislostí a hagioterapií, a lektorem psychodynamického výcviku SUR.

I česká pobočka hnutí Haré Kršna podléhá změnám - podle někoho však příliš pomalu

FAKTOR ČASU A HNUTÍ HARÉ KRŠNA

Zdeněk Vojtíšek

Britská socioložka Eileen Barkerová ve své studii „Plus ça change...“¹ ukazuje, proč a jakým způsobem se nová náboženská hnutí působením času vyvíjejí a mění, a předkládá hypotézu, že tyto změny vedou „ke snížení rozdílů mezi hnutími a širší společností“.² Připomíná, že „v pluralitní společnosti neexistuje jedna norma“ a že „tím, jak nová náboženská hnutí ztrácejí své relativně odlišné charakteristiky, se zařazují do rozličnosti většinové společnosti“.³

Práci Barkerové věnujeme první část tohoto článku. V dalších částech dáme do souvislosti některé změny, které Barkerová popisuje, s novými událostmi kolem hnutí Haré Kršna v České republice.

Osm nutných změn

Barkerová jmenuje osm změn, jimiž nová náboženská hnutí procházejí. Především je to *růst počtu členů*. Nastává pochopitelně jen u skupin, které se vyhnou brzkému zániku. Růst náboženské skupiny vede k celé řadě organizačních (a často též ideologických) změn). Ztrácí se prvotní úzký vzájemný kontakt všech zúčastněných a vzniká komunikační struktura. Spolu s ní pravděpodobně vznikne i rozdělení funkcí a vytvoří se hierarchie.

Druhou změnu podle Barkerové znamená *odlišné složení členstva* podle počtu konverzí do skupiny i odchodů z ní a podle počtu narození i úmrtí. Zpočátku je pro novou náboženskou skupinu důležité především získat nové konvertity. Pokud chce být úspěšná u různých sociálních skupin, nebo dokonce v různých částech světa, musí být schopna akceptovat různé vlivy a různé přístupy. Misijní úsilí může časem polevit, pokud se počet členů zvyšuje narozením. Děti vyžadují od rodičů čas a zázemí, a ti se tedy nemohou věnovat získávání nových členů v takové míře jako dříve. Náboženská skupina tak musí kromě misijní strategie vypracovat i systém výchovy svých dětí.

Demografická změna tak způsobí rozsáhlé změny v prioritách nového náboženského směru. „Zatímco idealističtí dospělí dvacátníci mohou toužit obětovat se pro uctívání, pro ideální obnovení božího království na zemi anebo pro šíření 'poselství' čtyřem čtvrtinám lidstva, rodiče středního věku se daleko spíše budou zabývat tak pozemskými záležitostmi, jakými je např. zdravotní

pojištění, jak zajistit vzdělání a budoucnost pro své rodiny a snad i jak zaplatit nájemné.“⁴

Druhá generace je tedy podle Barkerové třetí příčinou změn v novém náboženském hnutí. Již sama existence druhé generace pravděpodobně oslabí apokalyptická očekávání, neboť jsou pro rodiče ve vztahu k jejich dětem hůře představitelná a méně vítaná. Druhá generace ovšem nutí nový náboženský směr ke změnám i aktivně: „Na rozdíl od dospělých děti nemohou být exkomunikovány,“⁵ připomíná Barkerová a uvádí případy, kdy si „problémové“ děti v nových náboženských směrech vynutily zvláštní programy nebo kontakty se „svět-skými“ odborníky.

Čtvrtá změna, kterou podle Eileen Barkerové prodělává nové náboženské hnutí, je způsobena postupnou ztrátou přímého kontaktu zakladatele či vůdce hnutí s většinou svých následovníků. Mezi vůdcem a následovníky se vytváří struktura, která postupně mění *typ autority* z charismatické na tradiční či byrokratickou.⁶ Ubývání přímého kontaktu s vůdcem vrcholí jeho smrtí a je vždy otázkou, do jaké míry má náboženské hnutí již vybudovanou svou strukturu vedení, a tedy do jaké míry smrt vůdce ohrozí její celistvost či samu její existenci. „Vůdcovská politika může být zprostředkována, anebo dokonce vytvářena věrnými náměstkyněmi, takže když vůdce zemře, dojde k hladkému přechodu s relativně malými otrěsy v každodenním běhu organizace. Tak v případě Berga⁷ či Hubbarda⁸ nebylo po různě dlouhých obdobích, než byla jejich smrt oznámena, známo, zda jsou živi nebo ne,“⁹ píše v této studii Barkerová.

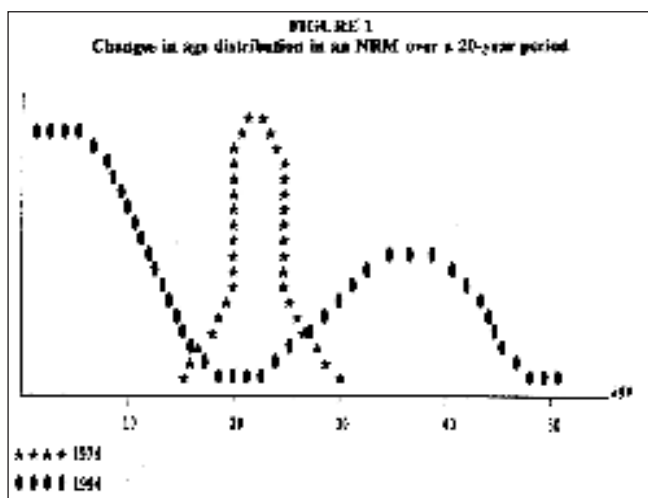
Také *věroučný systém* se s přibývajícím časem mění: precizuje se a ztrácí extrémy. Členům náboženského hnutí jsou do určité míry dovoleny různé interpretace nauky.

Ovšem pokud se velká část členstva významně odchýlí od původní nauky, dochází ke schizmatu. V některých skupinách podléhají změně i data a způsoby předpovídaných konců světa a zklamaná očekávání vyžadují racionální vysvětlení, a tím často i změny v učení. Očekávání jsou ostatně stále méně vypjatá.

Postupem času v nových náboženských hnutích mizí i *extrémy životního stylu a přísné dělení na „my“ a „oni“*. S výjimkou příslušníků některých směrů (Barkerová uvádí hutterity, Amish, darbisty a chasidy) je možné sledovat „postupnou propustnost hranic, které je dříve oddělovaly od myšlenek a způsobů nečlenů“.¹⁰ Nasazení členů se časem rozruší do škály od zcela oddaných k pouhým sympatizantům. Vedle

Eileen Barkerová. Foto: Zdeněk Vojtíšek

Pro ilustraci změny složení členstva v novém náboženském směru používá Barkerová ve své studii „Plus ça change...“ graf, na jehož svislé ose je naznačen počet příslušníků Rodiny ve Velké Británii v roce 1974 a 1994 a jehož vodorovná osa vyjadřuje jejich věk. Z grafu je dobře patrná sociální homogenita na samém začátku nového náboženského směru (minimum členů mladších než 15 a starších než 30 let v roce 1974), poměrně značný počet odpadlíků (počet dospělých členů se během dvaceti let snížil asi o polovinu) a poměrně vysoký počet dětí (i z takto schematického grafu je možné odvodit, že na jednoho dospělého členu připadají v roce 1994 téměř dvě děti).

Zdrojem grafu je statistika Rodiny ve Velké Británii.

Social Compass, 42 (2), 1995, str. 169

komunitního způsobu života mohou být zavedeny i jiné formy participace na hnutí (např. domácí církve v Církvi sjednocení). Členové mohou postupně obnovit styk s odpadlíky a rozvinout vztahy s nečleny. Rozmlží se též dříve ostrá hranice mezi „předtím“ a „nyní“, zdůrazněná např. novými jmény. Nové náboženské směry mohou zvolit nová jména (např. Rodina), aby o změnách v učení i praxi přesvědčily veřejnost. Členové stále více vyhledávají zaměstnání mimo svou náboženskou společnost a jejich vůdcové vítají možnosti spolupráce s dříve demonizovanými jinými náboženskými nebo médii.

Seznam změnu v nových náboženských hnutích podle Barkerové způsobí změna postojů většinové společnosti vůči nim. Časem je veřejnost začíná považovat za méně deviantní a daří se jí rozlišovat jeden nový náboženský směr od druhého. Rodiče a další příbuzní z nich pomalu ztrácejí neodůvodněný strach, pro média přestávají být přitažlivé a oslabuje se i kritika antikultovních hnutí.

Poslední změnu v nových náboženských směrech podle studie Eileen Barkerové způsobuje samaměničící se většinová společnost. Některé charakteristiky, spojované s novými náboženskými směry, se objevují i v respektovaných náboženstvích. Mění se i ekonomické, politické a hospodářské klima, takže může zmizet velká část experi-

mentálního náboženského podhoubí - např. hippie scéna. Mohou se měnit celkové preference společnosti. V 90. letech minulého století Barkerová zaznamenává např. pokles zájmu o komunity založené na biblickém učení a naopak vzrůst „individuálních náboženství“ v rámci hnutí lidského potenciálu.

Na základě těchto skutečností Barkerová shrnuje, že faktory spojené s plynutím času „neurčují, jak se nový náboženský směr bude měnit, ale určují, že se bude měnit.“¹² Alespoň do jisté míry jsou tedy změny nevyhnutelné. V následujících řádcích budeme sledovat, jak se dotkly hnutí Haré Kršna,

tedy Mezinárodní společnosti pro vědomí Kršny (ISKCON), a po jakých změnách se nyní v českém prostředí ozývá volání.

Český ISKCON: efekt otáčivých dveří

Mezinárodní společnost pro vědomí Kršny by mohla dobře dokumentovat některé výše nastíněné teze a Barkerová tento náboženský směr také často jako příklad uvádí. Vzrůst počtu členů a mezinárodní rozšíření hnutí Haré Kršna skutečně způsobily velké změny, které se ještě zvýraznily po smrti Prábhupády, ačkoliv ten se jako zakladatel pokoušel oťřesům v souvislosti se svým odchodem předejít. Ustanovil proto vedoucí komisi (tzv. GBC, Governing Body Commission), složenou ze svých jedenácti učedníků, kteří měli působit jako guruové a kteří měli zasvěcovat další oddané.

Jak však Barkerová shrnuje, „nedlouho po jeho smrti vyšlo najevo, že noví guruové nejsou tak duchovně čistí, jak jejich pozice vyžadovala. Jako tolikrát v historii i zde moc umožnila vzrůst zkaženosti. Mezi obviněními ze skutků, na nichž se guruové podíleli, byla střelba na veřejnosti, obchod s drogami, zakázaný sex a vražda. Skupina starších oddaných proto připravila úplnou reorganizaci společnosti pro vědomí Kršny nejen proto, aby se ISKCON zbavil zkorumpovaných jednotlivců, ale i kvůli restrukturalizaci, která by minimalizovala recidivu takového chování.“¹³ Je ovšem třeba dopl-

nit, že zmíněné náboženské poklesky či kriminální činy se týkaly jen některých z jednácti guruů.

Také změna demografické struktury a výzva druhé generace zazněla v ISKCONu silně. Hnutí dovolilo několik druhů členství od původně preferovaného zasvěceného života v komunitách až k téměř běžnému rodinnému způsobu života za pouhé podmínky dodržování tzv. čtyř regulativních principů. Jak uvádí ve své studii Miloš Mrázek, „v poslední době se v hnutí začíná praktikovat i to, že jsou do višnuismu zasvěcováni i ti, kdo žijí zcela mimo chrámové společenství a udržují s ním jen volnější svazky.“¹⁴

Také změna postoje veřejnosti k tomuto hnutí je markantní, protože v kontrastu s prvními desetiletími svého působení je nyní ISKCON obecně považován za autentického reprezentanta hinduismu na Západě, a to nejen médii, ale i samotnými Indy, kteří často vyhledávají Kršnovy chrámy jako centra indické kultury v neindickém prostředí. Je možné sledovat určitou hrstost příslušníků ISKCONu na tento posun a snahu neztratit důvěru veřejnosti.

Konečně i posun veřejného mínění směrem k alternativním způsobům života a zvláště k vegetariánství dává ISKCONu možnost stát se díky vegetariánským restauracím a ekologickým farmám běžnou a respektovanou součástí pestré pluralitní společnosti.

Česká pobočka Mezinárodního hnutí pro vědomí Kršny ovšem západní zkušenost nekopíruje zcela přesně - ISKCON u nás zpočátku 90. let nepůsobil (a vzhledem k našemu prostředí jistě ani nemohl působit) jako vyzrálá náboženská skupina, která již zhodnotila zkušenost téměř pětadvacetileté existence na Západě. Barkerová ostatně ve výše zmíněné studii krátce, ale výstižně tvrdí o všech nových náboženských směrech, že „ve východní Evropě nesledují tendence, které jsou popsány v této studii. Vznikají znovu jako nová náboženská hnutí a nesou charakteristiky, které je odlišují jak od jejich současných západních podob, tak od socialistických společností, v nichž nyní působí.“¹⁵

Na začátku 90. let u nás hnutí Haré Kršna bylo malou, generačně vyhraněnou skupinou mladých lidí (kromě několika vůdčích osobností reemigrantů). Tvořili typickou skupinu první generace, tedy těch, kteří se pro členství rozhodli a zvolili si život podle náboženských zásad. Tento nový náboženský směr stál zpočátku ve značném napětí

vůči nečlenům, kteří byli např. označováni nelichotivým slovem „karmí“.* Svým výrazně odlišným způsobem života jeho příslušníci provokovali českou společnost, po letech izolace málo přivykou čemukoli exotickému.

Spíše výjimkou z této situace byl otevřenější postoj již zkušeného Turija dáse, který se vrátil z emigrace a stal se prvním představeným ekologického hospodářství „Kršnúv dvůr“. Patrně hlavně díky němu se rozvinula komunikace mezi obyvateli Kršnova dvora a jejich rodiči a upravily se vztahy mezi dvorem a jeho vesnickým a chatařským okolím. Krokem vstříc většinové společnosti byla jistě i potravinová pomoc lidem postiženým povodněmi v roce 1997. Tiskový mluvčí a veřejný představitel českého ISKCONu Trilokátma dás etabloval hnutí Haré Kršna na fórech mezináboženského dialogu a vstoupil do rozhovoru o míře náboženské svobody v České republice. Mravenčí práci a zápasem s úřady kvůli získání povolení pro náboženskou školu (gurukulu) se bhaktovi Martinu Fárkovi podařilo získat řadu sympatizantů mezi veřejně známými osobnostmi. Přednáškami pod hlavičkou Centra pro vědecká studia se hnutí prezentuje hlavně v univerzitním prostředí s ambicí být vnímáno jako reprezentant indické kulturní a náboženské tradice.

Některé důležité změny ovšem české hnutí Haré Kršna neprodělalo. Zvláště citelně stále chybí česká druhá generace, která je - podle našeho názoru - pro vývoj každého náboženského směru vůbec nejdůležitější. Absence druhé generace je u nás způsobena

Prasádam (jídlo obětované Kršnovi) rozdávané nebo prodávané na ulicích bývá vynikající.

Foto: archiv.

na jistě jednak tím, že život v manželství je mezi Kršnovými oddanými stále považován za méně hodnotný než brahmačárinský celibát, v českých podmínkách ale především odchodem několika rodin z hnutí po těžké krizi, kterou prožil Kršnúv dvůr v roce 1997.

Děti by totiž pravděpodobně vytvořily v hnutí právě to, co mu dnes chybí: prostor pro oddané, kteří již nejsou nejmladší a kteří ztratili prvopočáteční nekritické nadšení a s ním i ochotu se bez připomínek podřizovat hierarchii. Samostatné studium písemné této vrstvě oddaných také poskytlo osobní poznání, které se jim zdá být hlubší a pro-

pracovanější než nauka, sdělovaná při běžných programech nově příchozím a návštěvníkům. A navíc - „služebně starší“ oddaní měli také většinou možnost seznámit se i s odvrácenou tváří současné světové Mezinárodní společnosti pro vědomí Kršny (ISKCON), např. s jejím silným zaujetím pro uspokojení finančních potřeb a nároků, s mravní krizí některých vůdců, odchody významných guruů či s dlouhodobým skandálem s pohlavním a jiným zneužíváním dětí v zahraničních gurukulách,¹⁵ provozovaných hnutím Haré Kršna.

Tím nemá být řečeno, že střední generace oddaných by sama musela mít děti, ale vrstva rodin by pravděpodobně umožnila vytvoření přechodové, a snad můžeme říci i nárazníkové zóny mezi vedoucími a nováčky. Současné české hnutí se totiž zdá být silně polarizováno mezi tato dvě postavení a málokterý člen v hnutí setrvává i po několika letech. Pokud po dvou či třech letech vyrostě z prvotního nováčkovského nadšení, ocitá se neuvědoměle před volbou mezi odchodem či zařazením do současného vedoucího establishmentu (k němuž mívá různé výhrady - zvláště vzhledem k postavám zahraničních guruů, kteří mají českou oblast ISKCONu na starosti). Český ISKCON tak stále silně připomíná první fázi téměř každého nového náboženského směru, pro niž je typický „efekt otáčivých dveří“ - poměrně velká část příchozích brzy hnutí zase opouští.

* karmí - ten, kdo provozuje činnost, týkající se pouze hmotného těla

Co by měl člověk vědět, než se rozhodne zapojit do hnutí Haré Krišna

„... 4. Nepalte mosty. Již mnoho oddaných udělalo velkou chybu, že zanevřelo na své rodiče („vždyť to jsou masožraví démoni, kteří se nezajímají o duchovní život“), příbuzné a známé, kteří pak vinou oddaných přirozeně zanevřeli na ně. Když se po letech chtěli oddaní vrátit, museli napravovat velké škody, které ve svém fanatismu a mladickém nadšení udělali. Šťastní jsou ti, jejichž rodiče jsou rozumní, kteří jim odpustili a pomohli jim postavit se na vlastní nohy. Pamatujte na Kršnúv pokyn o uctívání nadřízených, jako jsou otec a matka (Bg 17.14). Prabhupáda si přál, aby jeho žáci nejméně jednou měsíčně napsali rodičům. ...“

10. Postavte se na vlastní nohy. V současnosti hnutí Haré Kršna funguje tak, že dělá z mladých (ale již dospělých) lidí závislé jedince, de facto děti. Místo aby je učilo, jak se mají postavit problémům a řešit je, jim šéfové říkají, že se o nic nemusejí starat, že Krišna všechno vyřeší za ně, jen pokud budou pro ně zadarmo pracovat. Tento přístup je zvláště degenerující, protože v člověku zlomí vnitřní sílu. ...“

Tattva-darší dás a Martin Fárek, www.vaisnava.cz

Autoři praktikují vědomí Kršny v současné době mimo organizaci ISKCON.

Zkratka v závorce odkazuje na Bhagavadgítu.

Vedlejším produktem „efektu otáčivých dveří“, a tím i absence „přechodové zóny“ mezi nováčky a vedoucími jako prostoru pro dospělou a kritickou střední generaci, je poměrně značný počet oddaných, kteří praktikují vědomí Kršny mimo oficiální ISKCON. Specificky české problémy se v tomto bodě spojují s celosvětovou vnitřní opozicí odpadlých a odcházejících oddaných vůči ISKCONu, která - zdá se - paradoxně sílí tím více, čím více slabne vnější opozice rodičů a příbuzných oddaných, médií apod. Neoficiálním českým centrem oddaných mimo ISKCON je Brno a jeho vegetariánská restaurace „Hari Bol“, ale oddaní mimo ISKCON vykazují takovou míru samostatného myšlení a takovou nechuť k organizování, že nelze hovořit o žádné skupině, nýbrž jen o jednotlivcích v síti vzájemných vztahů.¹⁶ Určitou, ale nikoliv jedinou ani nekriticky přijímanou váhu má pro ně např. osobnost Kundalího dáse.¹⁷

Právě z prostředí těchto oddaných, jejichž míra nasazení by za normálních okolností pravděpodobně vytvořila přechod mezi nováčkovskou a vedoucí pozicí v náboženském směru, vyšla v poslední čtvrtině roku Petice jako neoficiální a pracovní spis, který přináší jeden úhel pohledu na situaci mezi českými oddanými Kršny.

Petice: volání po změnách

Na konci září 2000 uspořádalo 19 oddaných, kteří v průběhu posledních let opustili strukturu českého ISKCONu, svá svědectví, v nichž popsali okolnosti a důvody svých

Petice

„Tady je stručný přehled mých stížností na vedoucí českého ISKCONu:

1. Zneužívání oddaných a jejich mladického nadšení
2. Neprůhledné zacházení s penězi a příspěvků
4. Zatajování ISKCONských zákonů
5. Zastrahování oddaných, kteří se odváží něco namítat a udržování atmosféry strachu; cenzura pošty a informací
7. Místo řešení stížností zničit toho, kdo si stěžuje.

Vím, že tyto problémy jsou do jisté míry všude, ale věřte mi, že současná situace v české jatře je opravdu extrémní dokonce i v kontextu současného ISKCONu.”

Tattva-darší dás,

Petice oddaných českého ISKCONu, jejich svědectví a návrhy, str. 21

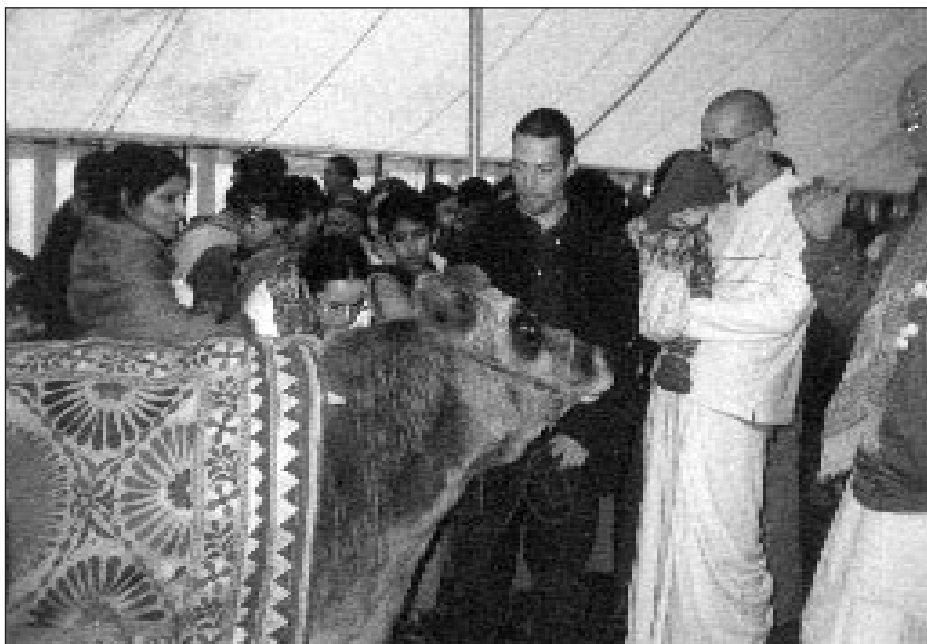
odchodů. Všichni zůstali oddanými Kršny; z jejich svědectví je však patrné trpké zklamání z organizace, která jim toto náboženství zprostředkovala a které v určité etapě svého života věnovali své síly a prostředky. Jejich svědectví popisují konkrétní události, rozseté v průběhu několika let. Součástí této Petice je i uvedení přesného znění vnitřních zákonů ISKCONu, které byly porušeny, jakož i stížnosti na konkrétní osoby. Svědectví sice nepostrádají hořkost a stopy zranění, na druhou stranu se ale snaží být věcná a prozrazují zájem o Kršnovu věc v České republice a lásku k bývalým přátelům, kteří v hnutí setrvali. Je cenné, že svědectví spolu s kritikou obsahují i konkrétní návrhy řešení, které se vnějšmu pozorovateli mohou jevit jako v podstatě přijatelná.

Spis „Petice oddaných českého ISKCONu, jejich svědectví a návrhy“ se obrací jak proti některým praktikám (celkově je shr-

nuje Tattva-darší dás ve zkrácené ukázce na této stránce), tak proti jednotlivým vůdčím postavám. Nejvíce jsou kritizováni zahraniční guruové Bhaktivaibhava Mahárádž a Suhotra Svámí, kteří jsou určeni vůdčím mezinárodním tělesem GBC (Governing Body Commission) ke starosti o československou oblast (yatra, játra). Spolu s nimi jsou terčem největší části kritiky Lomančita dás, vedoucí kršnovské vegetariánské restaurace „Góvinda“ v Praze v Soukenické ulici, a Narakriti dás, pražský chrámový prezident.

Odešli oddaní se cítili být manipulováni vytvářením pocitu, že bez poslušnosti autoritám není možno sloužit Kršnovi. Za nejhorší trest je patrné možné považovat vyloučení z komunity, které má vážné náboženské, sociální i praktické důsledky. „Kážou nám, že máme všechno do posledního halíře odevzdat chrámu a že platit sociální pojištění je ta největší mája,* ale nyní, když oddaní opustí chrám, nemají z čeho začít,“¹⁸ popisuje Dvaraka-íšvara dás poměrně obvyklou zkušenost oddaných, kteří se najednou ocitnou mimo komunitu bez peněz, bez bytu, bez zaměstnání, ale často také bez přátel a s minimální chutí do života. Radhěšu dáse možná budeme podezírat z používání příliš dramatického tónu, přesto však jeho slova znějí velmi autenticky: „Po osmi letech služby tedy nacházím sám sebe na ulici. Myslím, že to nebylo příliš služby Kršnovi, ale spíše divným chlápčům s pochybným charakterem, někomu, kdo mě nesmírně zneužíval...“¹⁹

Autory petice, zdá se, velmi mrzí a zaráží, že k vynucení poslušnosti jsou v hnutí Haré Kršna (jakož ovšem i v mnoha jiných - snad ve všech? - náboženských organizacích) používány náboženské argumenty. Ideálem je „následovat a nespekulovat“ a nezávislé

Při slavnosti v evropském ústředí hnutí Haré Kršna v sídle Bhaktivedanta Manora nedaleko Londýna nemůže chybět tele.
Foto: autor.

* Mája - iluze, klam, jeden z nejvíce negativních pojmů indického náboženství

Není to v nauce, ale v pronikání materialismu do myšlení lidí

„Jsem oddaný od roku 1985 a měl jsem možnost vidět, jak se česká yatra* rozvíjela od dob komunismu i po roce 1989 až do současnosti. Devět let jsem překládal knihy pro BBT,** nějakou dobu jsem žil ve Švédsku a pomáhal jsem rozvíjet českou farmu a přidružené projekty, jako například pražské Góvindy. Znáám většinu vedoucích ISKCONu osobně a prožil jsem celou iskconskou historii. Nyní žiji mimo chrám a snažím se pracovat na svém zdraví. ...

Moje hlavní výtka je, že za ty roky se z ISKCONu stala organizace zneužívající naivity a nadšení nových oddaných a využívající jejich energie čím dál méně ve službě Kršnovi a čím dál více ve službách pohodlného života vedoucích. Celé hnutí je uspořádáno tak, aby nabíralo nové lidi, drželo je v přísné izolaci a nevědomosti o různých otázkách, ... krmilo je překroucenou filozofií, že když budou poslouchat vedoucí, udělají jistý pokrok v duchovním životě, a když se po několika letech nebo negativních zážitcích proberou a snaží se přijít na to, o co tu vlastně běží, vedoucí mají velmi propracovaný systém, jak je odizolovat od ostatních a zbavit se jich. V krátkosti - stalo se z toho hnutí pro pár lidí, kteří se snaží získat ostatní, aby na ně pracovali. Místo, aby je vedoucí učili o duchovním a individuálním růstu a filozofii jako takové, učí je spíše o totální poslušnosti.“

Tattva-darší dás, Petice oddaných českého ISKCONu, str. 20

Autor zdůrazňuje, že kritizuje jen negativní věci, které se dějí i v jiných náboženstvích, a naopak si váží pozitivní práce a přínosu, které hnutí přináší.

* yatra - oblast; ** BBT - Bhaktivedanta Book Trust, nakladatelství ISKCON

názory jsou - podle autorů petice - shozeny jako „iluze“, „relativizace“ nebo „spekulace“.²⁰ Vnitřní pocity a myšlenky mohou duchovní autority kontrolovat pomocí tzv. „vyjevování mysli“ těch, které mají duchovně na starosti. Všechny tyto a mnohé další prostředky vedou ke vzniku duchovní elity, která se - podobně jako elita oddaných brzy po Prábhupádově smrti - nedokáže vyhnout pokušení svou „nekontrolovanou moc“²¹ zneužít k získávání výhod a k možnosti konat to, co je ostatním zapovězeno.

Petice se úzkostlivě snaží dokázat, že jejím hlavním účelem není foukat na bolístky jejich signatářů, ale varovat další generace oddaných. Ve svých posledních slovech připomíná současným členům hnutí Haré Kršna, že „ISKCON bude takový, jaký si ho uděláte anebo ... jak dovolíte jiným ho udělat“.²² Je však otázka, zda ti, jimž jsou tato slova určena, jsou schopni varování přijmout. Zatím se oficiální vedení českého

ISKCONu snaží (docela pochopitelně) členy před vlivem Petice ochránit. Signatářům se ovšem podařilo vzbudit mezinárodní pozornost a vynutit si listopadovou inspekční návštěvu maďarských oddaných, delegovaných evropským vedením ISKCONu. Zdá se ovšem, že úsilí maďarské delegace uvázlo na mělčině drobných procedurálních obtíží. Další nadějí pro signatáře Petice bylo březnové vrcholné setkání vedoucích ISKCONu v indickém Majápuru a dubnová návštěva delegace v Česku. Ani tato setkání nenaplnila očekávání autorů Petice a je otázka, zda je vůbec naplnit mohla.

Ale - jak říká jeden z výrazných signatářů Petice Čit-šakti dás - i kdyby se Petici nepodařilo český ISKCON změnit, další odcházející se už nebudou muset trápit palčivým pocitem, že vina je jen na jejich straně a že jsou se svými pocity sami. A navíc, jak by možná řekla Eileen Barkerová, okolnosti v českém ISKCONu neurčují,

jak se tento nový náboženský směr bude měnit, ale určují, že se dříve nebo později určitě změní.

Poznámky

- 1 Barker, E., Plus ça change..., *Social Compass* 42 (2), 1995, str. 165-180. Název této studie připomíná výrok Alphonse Karra „Plus ça change, plus c'est la meme chose.“ (Čím více se věci mění, tím více jsou stejné.)
- 2 tamtéž, str. 165
- 3 tamtéž
- 4 tamtéž, str. 170
- 5 tamtéž
- 6 Barkerová používá typologii autority podle Maxe Webera
- 7 Hubbard (1911 - 1985) založil a vedl Scientologickou církev (pozn. Z. V.)
- 8 Berg (1919 - 1994) založil a vedl Děti Boží, resp. Rodinu lásky, resp. Rodinu (pozn. Z. V.)
- 9 Barker, E., Plus ça change..., str. 171
- 10 tamtéž, str. 174
- 11 tamtéž, str. 179
- 12 tamtéž, str. 172
- 13 Mrázek, M., *Děti modrého boha*, Dingir, Praha 2000, str. 39
- 14 Barker, E., Plus ça change..., str. 178
- 15 O skandálu viz ISKCON Communications Journal, vol. 6, No. 1 a 2, www.iskcon.com/icj/icj.htm, dále např. <http://www.wturlay.com/>. Jak autora tohoto článku laskavě upozornil Tattva-darší dás, „problémy však byly hlavně ve školách, kde děti nebydlely společně s rodiči. Tam, kde rodiče byli a děti docházely jen do školy, byly problémy minimální a srovnatelné s jakoukoliv jinou školou. Výsledkem toho bylo, že většina nebo už snad všechny 'ášramové' gurukuly byly zrušeny.“

„Události, které následovaly po zaslání petice na evropské ústředí, paradoxně ukázaly, že problémy jsou zásadně hlubšího dosahu a že petice ukazuje jenom na viditelnou část ledovce, jehož mnohem větší část je ukrytá pod hladinou moře. Já osobně si myslím, že petice mnohému a mnohým pomohla a doufám, že jako memento poslouží i nadále; skutečné hodnoty jako jsou čistota charakteru, poctivost, pokora, odvaha, upřímnost atd. přetrvávají, zatímco jejich opak, ať už zabalený do čehokoli, vždy časem pomine, aby uvolnil místo skutečnosti.“

Čit-šakti dás

„Skutečný záměr

autorů petice není starost o řešení problémů ISKCONu, ale šíření polopравd, pomluv a zkreslování skutečnosti. To vše zabalené do pláště zájmu o budoucí nové členy. Ve skutečnosti jakékoliv řešení svými postoji od začátku znemožňovali.

Většina signatářů Petice opustila ISKCON již před několika lety a od té doby se mnoho věcí změnilo. Získali jsme řadu zkušeností, díky nimž se dnes můžeme vyhnout chybám, kterých jsme se dříve dopustili. Tyto chyby ovšem nebyly zákeřné nebo cílené, ale vyplývaly z naší nezkušenosti. Postupně se vytváří systém, jak řešit určité sociální problémy a neustále pracujeme na vzdělávacím systému, který je rok od roku kvalitnější a systematictější.

*Trilokátma dása,
tiskový mluvčí Mezinárodní společnosti pro vědomí Kršny v ČR*

- 16 Řadu zajímavých článků oddaných mimo ISKCON včetně výborné reflexe „Co by měl člověk vědět, než se rozhodne zapojit do hnutí Haré Kršna“ je možno nalézt na adrese www.vaisnava.cz
- 17 Rozhovor s tímto Kršnovým oddaným, který odešel z ISKCONu, přinesl Dingir 3/2000 na str. 26-27
- 18 Petice oddaných českého ISKCONu, jejich svědectví a návrhy, říjen 2000, str. 11; www.krsna.wz.cz
- 19 tamtéž, str. 19
- 20 tamtéž, str. 16
- 21 tamtéž, str. 8
- 22 tamtéž, posl. strana

Poděkování

Čit-šakti dásovi, Martinu Fárkovi, Janu Moškořovi, Tattva-darší dásovi, Trilokátma dásovi a Turiji dásovi.

PhDr. Zdeněk Vojtšek (*1963) je odborným asistentem na katedře psychosociálních věd Husitské teologické fakulty UK a vedoucím katedry religionistiky a filosofie na Evangelikálním teologickém semináři.

Na další astrologický víkend v Praze přišly tisíce návštěvníků

ASTRONÁŘEZ

Věra Nosková

Co všechno kromě doktorů a léků může léčit? Duchovní léčivé obrazy, energetické vizitky a loga, drahé kameny, Bachovy květové esence, tarotové karty propojené s energetickým systémem člověka, originální čínská léčivá hudba na specializovaných cédečkách - jedno je dobré na zácpu, druhé na klimakterium, třetí na obezitu a další prý dokonce zabírá na rakovinu. Léčí také měděné skeletové pyramidy, indický „nebeský elixír“ Ašvagandha, barevné paprsky v kvantové homeopatii, léčivá dvojmocná křišťálová pyramida, solné krystaly, keltský léčebný systém vyda...

To všechno a mnohem víc se nabízelo během červnového Astrovíkendu na pražském Výstavišti. V pavilonu u Křížikovy fontány se před stánky a stoly prodejců zdraví, štěstí a cest k duchovnu vytvářely fronty.

Dobré i pro ministra

Jedna se vlínila před praktikujícím kartářem, který si žádal za vyložení karet pouhou padesátikorunu. Taková láce! Se zákazníci byl hotov za minutu až dvě, za hodinu tedy vydělal minimálně 1 500 korun. Pokladní bloky nevydával, něco tak materiálního se k magickému řemeslu nehodí. Materiální, ba reálné musejí být ovšem bankovky. Kartář si ani nedopřál přestávku. Kratší fronta stá-

Na Astrovíkendu vystavovala i výtvarnice Jana Sedlmajerová. Podle svého propagačního letáku se tato umělkyně „napojuje na vesmírné energie, které se promítají do jejich obrazů.“ Foto: Petr Velechovský

la před bývalým ministrem obrany. Seděl u stánku jako párkař a obchodoval s horoskopy. Komický, nebo smutný pohled - podle založení pozorovatele.

Z tolika možností dotknout se za pár stovek tajemna a koupit si něco zázračného by se jednomu zatočila hlava. Když ale vidíte divotvorce sehnané do jednoho místa, bije do očí skutečnost, že jde jen o byznys. Penízky se stěhují z peněženek důvěřivých do pokladniček vychytralých.

Beru si u stánků propagační letáky. Sahám i po jednom barevném a lesklém obrázku. „Musíme zjistit, jestli se pro vás hodí,“ říká starostlivě mladá senzibilka. Kejkrlá pendlem nad maličkými obrázky z materiálu, z jakého se dělá omyvatelné prostírání pro bryndaly. „Jak to poznáte?“ ptám se. „Podle toho jak se vám sladují vibrace s tím logem,“ zní odpověď. Mám na jazyku otázku, co mi to vlastně vibruje, ale nechci dělat chytrou. Vybere mi obrázek se symbolem letícího ptáka. Když chci ale s obrázkem odejít, dozvídám se, že stojí 180,- korun, protože je nabitý jakousi léčivou energií. Vracím ho a stánek zase osiřl, i na milovníky esoterie a magie je to asi silná káva.

Co je vlastně ájurvéda

Jdu raději na vedlejší scénu pod širým nebem. Přednáší tam asi stovce návštěvníků duchovní osoby. Vstupné je zdarma, zřejmě proto, že jde o sebepropagaci a reklamu. Přednášející jsou nad věcí, radí nám, jak máme žít a co si máme myslet. Všechno vědí a dostáváme od nich kapky.

Přednáší i pravý Ind, toho času ze Žižkova. Jeho karikatura češtiny je milá a zábavná, výklad hýří kouzlem nechtěného.

Původní profesí je geolog, ale našel si lepší byznys. Indie a její duchovní moudra jsou na Západě už od šedesátých let v módě. Ind hovoří vzrušeně, hlas mu přeskakuje do fistule: „Co vůbec ten zemikoule je. Proc zrovna dneska fouká, proc ty stromy, proc ty mikrofony, proc vy ste tady, komu to napadlo, ze slunce dneska sviti, voheň je teplý, voda je mokrá, proc to neni sechno vo-brácené? Proc když někdo mi vynadá, tak si zvednu facku? Proc vubec neco je. Neco neny. Nemam. To myslime neexistence. V matice je nula. Nula neexistuje. Neexistence je nula. To je oznaceni prostoru, kde teda neni prostor. Je nula. Kreslí se v kroužku. Kde teda nemá zacatek any konec. Je kulatá. Jaké máte povrzený ze existujete? Je to, ze hejbete rukama? Jo, hejbe mi ruka, existuju to. Nehejbe ruka, neexistuju to. To znamená asi ne, asi jo. Lidske telo - zivy nebo mrtvola. Oba dva sou lidske telo. Ale existujuci zivot je zivej. A co je mrtvej, je mrtvola. Proc to neny zivot? Neny tam pohyb. A co to ten pohyb je, odkud to přichází, kdo to řídí? Dá se mu zastavit? Brányt nějak? To vsechno je ájurvéda. Muj uvazovány: kdo to ridí - já to ridím? Jo, asi ja to ridím.“

Všichni jsme vyděrači a bolestní

Další přednášející odblokovává lidi. Máte problém? Dostane se na jeho kořen a odblokuje vás. Líčí své případy s takovým zaujetím, že na nás křičí: „Ten největší model, který vládne naší planetou, je to, co my si všichni potřebujeme vyřešit, protože to všichni děláme na nekonečně způsobů: vydírání bolestí. Je to velký téma v životě každého z nás. Je to ten jednodušeji příběh, kdy si představíte, že jste malý dítě, a chcete si s vaší maminkou hrát. Ale maminka si někde přečetla v nějaké knížce, že je teď dvanáct hodin, a teď potřebujete obědovat. Takže bude míchat tu polívčičku a výsledek je, že vy se cítíte přehlížený, nešťastný, zklamaný, atd. atd. A co se stane? Co se stane? No co se stane? Povídejte,“ křičí na nás odblokovávačka. Všichni zaraženě mlčí. „Pocem ty moje holčičko, pocem, budeme si hrát. Tady jsou kostičky, tady je todle, pód'... tady si sedni. Áha!!! řekne si každý malý dítě, tak takhle to funguje! Od této chvíle už víme co máme dělat. Není to žádná vědomá model, že bychom si řekli, a teď jim to natřem. Myslíme si jen, že když budeme nemocní, tak dostaneme pozornost, a že to prostě bude tímto způsobem fungovat. Ale nebude to fungovat! Nebude to fungovat,“ křičí dáma, ale pak se uklidní. Je posedlá myšlenkou, že

my všichni, jak tu sedíme, vydíráme své okolí bolesti. Zjevně by potřebovala odblok-nout, ale to je stará vesta, že kovářova koby-la chodí neokovaná.

Moderátor pak paní inženýrku doporu-čuje, má prý vedle u stánku spoustu klien-tů: „Využijte ještě možnost se s ní setkat. Jinak se s ní budete setkávat přes náš čas-opis, časopis Astro.“ Dáma se několikrát zmínila, že odblokovává na počkání ve stánku. Několik „vyděračů bolesti“ se zvedá a stahuje se k místu první pomoci.

Před pavilonem se prodávají laminátové pyramidy v nejrůznějších velikostech. Vlast-ně jen jejich kostry. To aby se dovnitř mohli vkládat předměty i živočichové, naložit se může i sám majitel pyramidy. Bude pyra-midálně vyladěná, nabitá pyramidální energií, a nebude se kazit. U vchodu rozdávají Lu-nární kalendář Krásné paní na rok 2001! Je tam mnoho astrologických a lunárních rad. Například: Rak má dát řeč s rostlinami. Sítělec ovlivňuje stehna. Kozoroh má přehazovat kompost, nemrzne-li. Ryby se mají zpotit a zalévat rostliny.

Jdu se raději zalít k venkovnímu stánku plzeňským. Je podvečer, Křižíkova fontána se dala při hudbě do tance. V Krásné paní nacházím ještě jednu radu, která mi sedne do nálady: Přiložte si ukazováček a prste-níček pravé ruky nad kořen nosu, nad ně pak prsty levé ruky a postupně, jemným stlačením, si jakoby rozdělte hlavu na dvě půlky. Učinila jsem tak. Na počest panop-tikálního odpoledne. ■

Věra Nosková (*1947) je publicistka, popularizátorka vědy a zakladatelka sdružení skeptiků Sisyfos.

Prezentace svědků Jehovových před sjezdem v Ostravě

SVĚDKOVÉ VE SRUBU

Tomáš Novotný

Svědkové Jehovovi se rozhodli představit veřejnosti a ukázat, že nejsou jenom náboženští fanatikové, kteří obtěžují u dveří.

Na Masarykově náměstí v Ostravě postavili srub, který má před jejich víkendovým ob-lastním sjezdem ukázat, jak dobří jsou to lidé.

Sami sebe představují jako ty, kdo byli vždy hrdinní za jakékoli situace. A tak se první panel věnuje perzekuci svědků za okupace. Jiný panel ukazuje pronásledování svědků za komunistického režimu atd. K tomu je k dispozici velké množství lite-ratury, z níž nejlépe hlavnímu tématu vý-stavy je publikace H. Adamyho „Byl jsem manažerem ilegální továrny“.

V ní se líčí, jak svědkové Jehovovi tiskli a distribuovali za totality svoji literaturu. Samozřejmě i v této knize jsou svědkové vždy dokonalí a bezchybní a hloupé státní orgány vždy převezou. Stávají se tak vzorem neposkvrněnosti a čestnosti za všech režimů. Kdo by se takovým lidem neobdivo-voval? Snad by bylo možné jim odpustit i jejich nepokrytou sebechválu . . .

Problém však vidím nejen v tom, že to, že je někdo pronásledován, nevypovídá automaticky o kvalitě jeho ideologie, ale i v tom, že skutečnost je dokonce trochu

jiná, než jak ji sami svědkové představují. Mezi svědky jistě byla řada opravdových lidí, kteří pro své přesvědčení trpěli (stejně tak jako v mnoha jiných náboženských organizacích). Proto je kuriózní, že na své výstavě jako vzor mučedníka vystavují např. bývalého nejvyššího představitele svědků pana Bohumila Müllera. Ten sice byl sku-tečně nejprve vězněn, jak uvádějí, ale poz-ději se stal agentem StB (Básník) a jedním z těch, přes které Státní bezpečnost kori-govala činnost a cenzurovala veškerou lite-raturu oficiálně nepovolené organizace.¹ (Tak, jak tomu bylo i v jiných církvích).

Podobně na tom byly i jiné vzory čes-tosti, kterými se zde svědkové chlubí. Os-tatně i autor zmíněné publikace Adamy byl veden jako agent StB (Novátor) a není pro-to divu, že se mu „ilegální“ práce tak dařila. Výstava se tak stává namísto podané ruky k seznámení pochybnou propagační mani-pulací s historickými fakty.

Absurdně působí i skutečnost, že vás hned u vchodu vítá (pomineme-li usmíva-jící se svědky) vedle velké fotografie slav-ného prof. Pařka (jenž má s touto společností společné jen to, že provádí bezkrevní ope-race), i další lékař: MUDr. Prokop Remeš. Ten je znám jako odborník na sekty a jeden z největších kritiků této organizace v naší zemi. Po léta publikuje o této organizaci knihy a články. Proto věta, vyzdvihující du-chovní hloubku svědků, která je mu zde vložena do úst, rozhodně nevystihuje jeho postoj.

Poznávání těch, kdo mezi námi žijí jako určitá - v tomto případě náboženská - menši-na, je bezesporu nutné a užitečné. Proto je nesmírná škoda, že svědkové Jehovovi tak-to zahodili jedinečnou šanci ukázat, že dove-dou jednat otevřeně a čestně. ■

Poznámka:

¹ Martinek, B., *Náboženská společnost a stát. Historie svědků Jehovových v Československu*, Dingir, Praha 2000, str. 46

Srub svědků Jehovových na Masarykově náměstí v Ostravě

Foto: Miriam Novotná.

Konec světa, který zatím nepřišel, a odhalení Antikrista

ANDĚLSKÝ MEČ V KREFELDU

Zuzana Froňková

Svobodná lidová misie je malé pentekostální hnutí s centrem v německém Krefeldu. Pro čtenáře Dingiru je zajímavá mimo jiné i proto, že slaví úspěch i na českém území. Podle slov Ewalda Franka, jejího zakladatele, dojde na přelomu tisíciletí k zásadnímu obratu v dějinách lidstva. Vše nasvědčuje tomu, že „zásadním obratem“ myslí Ewald Frank konec světa. Ještě k němu nedošlo, ale brzy dojde.

„Tahle dlouhá fialová by možná šla...“ uvažuji nad sukni v obchodě. Chystám se totiž na návštěvu Svobodné lidové misie Krefeld, kde podle nepsaného pravidla ženy kalhoty nosit nesmí. Přípustné jsou pouze dlouhé sukně nebo dlouhé šaty. Ani krátké vlasy nebo líčení nepřipadají v úvahu. Zdejší ženy také nesmí vystupovat na společných shromážděních. Mluvení na veřejnosti, kázání a čtení z bible je v Krefeldu výhradou mužů. Naproti tomu při vaření nebo mytí nádobí muže v Krefeldu pravděpodobně neuvidíme. To je zase úloha žen.

Role žen ve Svobodné lidové misii Krefeld představuje jedno z nejkontroverznějších témat, které se této společnosti týkají. Než se o něm ale hlouběji rozepíšu, chci uvést několik základních informací o této společnosti.

Svobodná lidová misie Krefeld a Ewald Frank

Svobodná lidová misie (dále jen SLM) byla založena Ewaldem Frankem (*1933), který

se o Silvestru 1959 setkal ve svém soukromém bytě v německém Krefeldu se čtrnácti známými za účelem modlitby. Ve společném rozhovoru pocítili Frank a jeho přátelé, že je jen málo těch, kteří usilují o návrat k původnímu křesťanství. Tak vznikla myšlenka založit misijní společnost.

Od myšlenky k činu neměl Frank daleko: pronajal v Krefeldu modlitební místnost a začal se svou misí. V roce 1964 měla jeho společnost již 250 členů. V témže roce zahájil Frank i mezinárodní misii, která neminula ani naši republiku. V současnosti má SLM několik tisíc členů v přibližně 130 zemích. Hlavním centrem zůstává i nadále Krefeld. Členové SLM se zde pravidelně setkávají každý první víkend v měsíci.

Zásadní vliv na vznik SLM mělo hnutí pozdního deště a speciálně osobnost Williama Branhama,¹ který působil v padesátých letech v USA a proslavil se především uzdravováním vírou. Ewald Frank se s Williamem Branhamem setkal poprvé roku 1955 v Karlsruhe. Krátce na to odjíždí Frank do

USA a stává se Branhamovým žákem. Bezprostředně po svém návratu zakládá Svobodnou lidovou misii Krefeld, jejíž učení vychází z Branhamových spisů a Branham sám v ní platí za proroka božího.

Roku 1965 umírá William Branham následkem automobilové nehody. Jeho smrt prožili Frankovi příznivci zajímavým způsobem. Jeden z členů SLM Sigfried Fleck popisuje, že v době, kdy Branham zemřel, vstoupil prý do modlitebního sálu v Krefeldu anděl boží. Fleck vypovídá, že ho sice všichni neviděli, ale že ho prý všichni přinejmenším cítili. Anděl přistoupil k Frankovi a předal mu meč. Podle Franka se prý jednalo o téhož anděla, který navštěvoval i Branham v jeho vizích a který mu taktéž předal meč na počátku jeho veřejného působení. Toto vyprávění nám vypovídá mnohé o roli Ewalda Franka v SLM. Dozvídáme se, že Ewald Frank je v Krefeldu považován nejen za Branhamova zástupce, ale i za posla božího.

V sedmdesátých letech byla společnost tak velká, že koupila v Krefeldu pozemek, kde postavila nové větší centrum. Uprostřed tohoto pozemku stojí „dům boží“, ve kterém se nachází kuchyně, jídelna pro hosty a velká hala s 800 místy k sezení. Vedle „domu božího“ najdeme v krefeldském centru i ložnice, kde je možno ubytovat až 800 osob. Na pozemku se nachází i tiskárna, v níž se tisknou Frankovy a Branhamovy spisy. Tyto spisy jsou zdarma rozepisovány do celého světa. Přesto nemá SLM žádné finanční problémy. Frankovi přívrženci posílají do Krefeldu pravidelně deset procent svého platu.

Hallelujah! Už nebude sex!

SLM se snaží především o návrat k původnímu křesťanství. Základním spisem je bible a samozřejmě také Branhamovo a Frankovo dílo. Členové krefeldského centra věří, že prvotní Evin hřích s hadem byl sexuální povahy a z tohoto hříchu vzešel Kain. Frank o tom píše: „Proto se nepřítel zmocnil ženy, neboť nebyla stvořena jako samostatná bytost, nýbrž byla teprve později vyňata z Adama. (...) První plazení se uskutečnilo skrze hada, a proto se tělesně zplozené lidstvo dostalo do klatby zla.“

Prostřednictvím učení o hadově semenu se dostáváme k již zmíněné roli žen v SLM. Ve spisu „Svatba a rozvod“ popisuje Frankův předchůdce Branham povahu žen tak, jak mu ji zjevil Bůh: „Nemorální žena je tím nejnižším, co si na zemi můžeme představit. (...) Není ničím jiným než lidským odpadko-

Ve sklepních prostorách krefeldského misijního centra je umístěna tiskárna a sklad publikací. Odtud pochází několik desítek brožurek Branhamových a Frankových spisů. Foto: archiv.

Štít budovy centra Svobodné lidové misie.

Foto: archiv.

vým košem (...) Skrze svou krásu, sexuální moc a vnější zjev, který obdržela od Satana, má svádět boží syny a může jich do pekla přivést víc, než jakýkoli jiný satanův nástroj.“

Podle Branhama to všechno ale jednou skončí: „Avšak hallelujah, přijde čas, kdy už nebude sex. Bůh bude tvořit své děti z prachu země tak, jako původně. Ne skrz nějakou ženu, ale skrz jíl, kosmické světlo a minerálie dokončí své stvořitelské dílo, jak to učinil poprvé u Adama.“

Kromě tohoto zvláštního učení se SLM podle vlastních výpovědí odlišuje od ostatních probuzeneckých hnutí také tím, že se nesnaží o založení nové církve. SLM má v Německu status zaregistrovaného náboženského spolku a označení církev se vysloveně brání. Jejím cílem je sloužit všem bez ohledu na církevní příslušnost. Proticírkevní teologie je pro SLM charakteristická. Zřetelně to ukazuje Frankův spis „Antikrist“, který popisuje „největší podvod na zemi v náboženském ohledu“. Nechává se inspirovat biblickými knihami Daniel a Zjevení a dochází k závěru: „Bezpochyby žijeme v posledním období dějin spásy.“

Konec dějin má podle Franka přijít v momentě, kdy se východní Evropa pod vedením Ruska připojí k ostatním evropským zemím: „Na Rusko se musíme dívat jako na vykonavatele soudu božského. Symboly kladiiva a srpů jsou výborně vybrané. Tři hadi budou vypuštěni, dva z nich jsou biblicky doložitelní. První bude proti USA, druhý proti Vatikánu a třetí proti Izraeli.“

Jak vidíme, má Frank o konci světa velmi konkrétní představu. Jeho spis končí „odhalením Antikrista“. K tomu Frank používá svou vlastní interpretaci biblického čísla 666:² toto číslo má být součtem číslic, které obsahuje výraz VICARIUS FILII DEI (5+1+100... +1+5... +1+50+1+1+500... +1 = 666).

S pomocí tohoto počtu a biblického citátu „Vyšli z našeho středu“ dochází Frank k závěru, kdo je Antikrist: „Jedná se o muže,

který si nárokuje postavení Kristova zástupce na zemi (...) a přitom činí vše, aby lidem zabránil ke Kristu přijít.“

Návštěva v Krefeldu

V Krefeldu jsem byla přátelsky přijata. Domovník pan Flek (původem z Čech) mi zaplatil dokonce taxík z nádraží.

Na setkání, jehož jsem se zúčastnila, přijelo 300-400 osob. Věkový průměr návštěvníků byl neobvykle vysoký; odhadem okolo padesáti let. Mezi návštěvníky bylo jen pět nováčků (včetně mne), kteří byli v Krefeldu poprvé.

Udivilo mě, že kvůli víkendů strávenému v tomto centru přicestovalo mnoho věřících i ze zahraničí. Většinou šlo o návštěvníky z blízkých států jako jsou Česko, Slovensko, Rakousko, Švýcarsko nebo Francie. V některých případech se ale jednalo o země mnohem vzdálenější - o Alžír, Ukrajinu, Bulharsko nebo Rusko. Všichni návštěvníci byli ubytováni v areálu krefeldského centra. Ubytování a jídlo bylo během celého víkendu zdarma.

Program byl sestaven ze dvou přibližně čtyřhodinových kázání Ewalda Franka: první v sobotu večer, druhá v neděli dopoledne. Protože do Krefeldu přijíždí mnoho cizinců, byla celá přednáška simultánně překládána do sluchátek.

Hlavním tématem obou Frankových kázání byl hřích. Frank navázal na Branhamovo učení o hadově semenu. Věřící v sále reagovali na jeho projev velmi spontánně: hlasitě se modlili, zvedali ruce do výše, vykřikovali a třáslí se po celém těle, často jsem zaslechla i pláč. V některých momentech bylo publikum tak hlasité, že se ho sám Frank pokoušel uklidňovat.

Část rozsáhlé jídelny v misijním centru v Krefeldu.

Foto: archiv.

Frank také často zmiňoval uzdravování vírou. Narozdíl od Williama Branhama ho ale nepraktikoval. V jeho řeči se také často objevovaly nářky na konec světa.

Atmosféra v centru mimo dobu přednášek byla velmi klidná, tichá, koncentrovaná a bez humoru. Během jídla a v pokojích se mluvilo jen málo. Při setkání se dvě osoby jen zřídka pozdravily. Všichni se zdáli být uzavření do sebe. Udivilo mě, že před spaním neměl nikdo chuť ani popřát dobrou noc.

Ewald Frank při návštěvě Prahy 21. března 1997.

Foto: archiv.

V Krefeldu jsem měla příležitost promluvit si s jedním mužem a s jednou ženou trochu hlouběji. Oba mi sdělili pocity vlastní hříšnosti a snažili se mě - sice nenápadně, ale zato neustále - přesvědčit o tom, že Krefeld je jediné místo na zemi, kde se dá nalézt pravda, a že Frank je prorok boží.

Má návštěva v Krefeldu byla zajímavou zkušeností. Frankův projev a reakce posluchačů v sále byly fascinujícím zážitkem.

Postupem času pro mě ale bylo čím dál náročnější poslouchat Frankovy dlouhé přednášky a čelit pokusům mě konvertovat. ■

Poznámky

1 Dingir 2/2000 a Dingir 3/2000, str. 34-35, resp. 32-33.

2 Ewald Frank, Antichrist, str. 38

Zuzana Froňková (*1978) studuje na univerzitě v Heidelbergu religionistiku a evangelickou teologii.

Jedno z nejstarších millenistických hnutí si stále udržuje svou životnost

JEŽÍŠ PŘIŠEL DO AMERIKY

Tomáš Novotný

Chodí po dvojicích, zvoní u našich dveří, a přesto to nejsou svědkové Jehovovi. Ostatně od svědků Jehovových se poznají podle toho, že mají na prsou černou ceduličku z umělé hmoty, na níž mají své jméno. Před ním je vždy uveden titul „starší“ (Elder). Když se podíváme pozorně nad jméno, najdeme tam i oficiální název organizace, kterou představují: Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů. Sami se však hlásí i k daleko běžnějšímu jménu „mormoni“.

Misionáři

Od svědků Jehovových se liší i tím, že se zpravidla jedná pouze o velice mladé lidi. Jednou ze zásad mormonské církve totiž je, že mladí muži ve svých devatenácti letech přerušují studium a odcházejí na dva roky na misi. V tomto období, které si i každý sám financuje, nedělají nic jiného, než se věnují šíření mormonského učení. V případě, že se rozhodne pro misi i mormonská dívka, nastupuje ji v jednadvaceti letech na osmnáct měsíců.

Aby mohli misionáři, kteří přicházejí většinou ze Spojených států, co nejlépe plnit svůj úkol v zemi, kam jsou vysláni, jsou ještě před odjezdem intenzivně vzděláváni v příslušném jazyku. Dlouhá tradice mormonské církve v organizování intenzivních kurzů desítek různých jazyků jistě napomáhá k tomu, že se tito misionáři v novém jazykovém prostředí úspěšně pohybují.

A tak tito příjemní mladí lidé většinou nabídnou na počátku šest úvodních lekcí o svém učení v příslušném jazyce. K tomu mají k dispozici i všechnu potřebnou literaturu v jazyce země, v níž působí. Týká se to především nejdůležitějšího písma, na jehož základě tato organizace vznikla. Nazývá se Kniha Mormon.

Kniha Mormon

Tento spis byl poprvé vydán v roce 1830 poté, co jistý mladý muž, Joseph Smith, prý našel ve státě New York na hoře Cumorah zakopané zlaté desky popsané egyptským písmem. Egyptské hieroglyfy pak prý tento nevzdělaný syn farmáře přeložil do angličtiny pomocí zázračných kamenů, které našel spolu s deskami. Při pohledu skrze tyto kameny prý viděl pod hieroglyfy anglický překlad.

Tímto způsobem vznikl text popisující dávnou historii amerického kontinentu. Vypráví i o tom, že původní obyvatelé Ameriky (Indiáni) přišli ve dvou skupinách z Palestiny, a jsou tedy židovského původu. Líčí i mnohé bitvy dvou kmenů, na které se tito přistěhovalci rozdělili - kladných Nephitů a záporných Lamanitů. Zmiňuje i to, jak Ježíš po své smrti v Palestině odešel do Ameriky a tam předal své učení kmenu Nephitů.

Právě tato skutečnost dodává knize Mormon základní náboženský význam. Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů věří, že křesťanská církev

po Ježíšově smrti odpadla od pravé víry, a tak se skutečné Ježíšovo učení zachovalo pouze v textu knihy Mormon. Tento text byl údajně po vyvraždění všech Nephitů v 5. st. uschován Moronim, synem historiografa Mormona, do schránky v zemi na hoře Cumorah a nalezen až v 19. století Josephem Smithem. Proto také mohla vzniknout na základě vydání Knihy Mormon náboženská organizace.

Nauky a smlouvy

Vedle Knihy Mormon mají však mormoni ještě tři další písma. Druhým z nich jsou tzv. Nauky a smlouvy. Je to sbírka vidění Josepha Smitha, která mají základní význam pro organizační strukturu mormonské církve i každodenní život jejich členů.

Již v tomto spise nacházíme vidění (č.107), které určuje, že církev bude vedena tzv. žijícím prorokem a jeho dvěma poradci. Žijící prorok je pak považován za toho, kdo předává skutečná poselství od Ježíše pro současnou dobu. O jeden stupeň níže v hierarchii mormonské církve stojí výbor dvanácti mužů, tzv. apoštolové. Dalším organizačním stupněm je pak kvórum sedmdesáti.

Nauky a smlouvy také určují dvojí kněžství: Áronovo, které opravňuje k vykonávání křtu, a Melchizedekovo, které kromě jiného opravňuje k udělení Ducha svatého.

Jednou z nejnámějších kapitol tohoto spisu je tzv. Slovo Moudrosti (č.89), které uvádí jídelní předpisy pro mormonskou komunitu. Zde se např. zakazují „horké nápoje“, což je většinou interpretováno jako zákaz pití čaje a kávy. Zakázáno je i pití alkoholických nápojů a doporučeno omezení požívání masa. V této kapitole se také zakazuje kouření a žvýkání tabáku.

Ve spise Nauky a smlouvy nacházíme také jevi, že křesťanská církev

Joseph Smith překládá pomocí kamenů urim a thumim texty na zlatých deskách z egyptštiny do angličtiny. Ilustrace z dětské publikace Příběhy z Knihy Nauky a smlouvy.

jsou připravena pro lidi po smrti (č. 76). Pro spravedlivé mormony je určeno *nebeské království* (celestial kingdom), kde budou moci nejen přebývat s Ježíšem, ale sami se stanou bohy. Tzv. *pozemské království* (terrestrial kingdom) je připraveno pro ty, kdo byli dobrými lidmi na zemi, ale odmítali mormonskou zvěst a uvěřili v ni, až když přišli na onen svět. *Podzemské království* (telestial kingdom) čeká na ty, kdo nežili dobře a nezachovávali boží přikázání.

Obyvatelé všech tří říší budou nakonec vzkříšeni k životu. Zvláštní místo u satana však čeká na ty, kteří za svého života poznali pravdu a odpadli od ní. Ty čeká kruté trápení a nebudou nikdy přivedeni zpět k životu.

V této souvislosti musíme zmínit i mnohoženství, kterým se v minulém století stali mormoni všeobecně proslulými. I tato praxe vychází z Nauk a smluv (č. 132). Na přelomu století se však vedení mormonské církve rozhodlo, že se mormoni podřídí zákonům země, v níž žijí, a že mnohoženství už nebudou prosazovat. Proto se na konci Nauk a smluv dnes tiskne tzv. Manifest neboli Oficiální prohlášení, které v tomto smyslu koriguje předchozí nařízení.

Nauky a smlouvy se díky svým praktickým příkazům tedy staly daleko podstatnější a normativnější pro život mormonské církve než *Knihy Mormon*, která je většinou považována za její základní spis. Např. mnohoženství je v *Knize Mormon* zakázáno, přesto se na základě Nauk a smluv řadu let praktikovalo.

Drahocenná perla

Třetím závazným písmem mormonů je malý spisek nazvaný *Drahocenná perla*. Skládá se ze čtyř částí. První z nich je *Knihy Mojžíšova*, v které popisuje Joseph Smith zjevení, v kterém mu byly ukázány události z Mojžíšova života. Některé motivy připomínají pokušení Ježíšovo na poušti. Další část obsahuje zápisy Josepha Smitha, které vedle Smithovy autobiografie uvádějí i opravenou 24. kapitulu Matoušova evangelia. Do tohoto písma patří i opis třinácti článků

víry mormonské církve tak, jak je formuloval Joseph Smith.

Nejzajímavější součástí *Drahocenné perly* je však *Knihy Abrahama*. Je zajímavá především tím, že ji Joseph Smith (stejně jako *Knihu Mormon*) přeložil údajně z egyptských hieroglyfů. Zatímco hieroglyfickou předlohu *Knihy Mormon* prý Smith po překladu odevzdal andělu Moronimu, který ji

odnesl do nebe, text, z něhož překládal *Knihu Abrahamovu*, se nám zachoval. Můžeme tedy porovnávat originál a Smithův překlad.

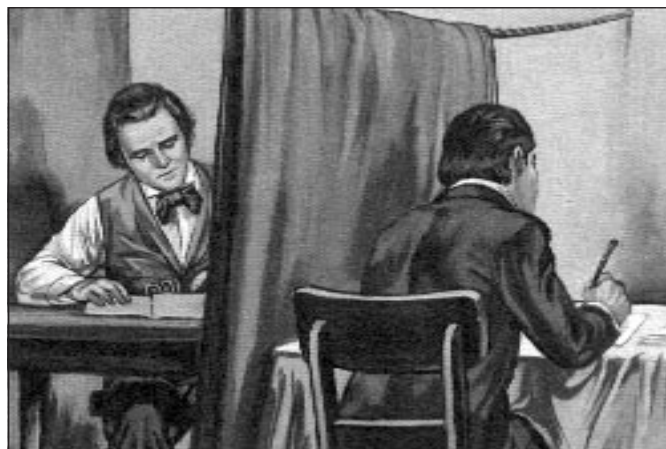
První skutečnost, která musí zarazit i laika, jenž se nezabývá starověkými jazyky, je to, že Joseph Smith „překládá“ ze 46 egyptských znaků celý příběh o biblickém Abrahamovi: o tom, jak pobýval v Egyptě, o jeho konfliktu s pohanskými kněžími i o tom, jak ho Hospodin zázračně zachránil.

Již sama tato disproporce mezi originálem a „překladem“ může vzbuzovat závažné pochybnosti nad tímto písmem. Ty se potvrdí, když zjistíme, že originální papyrus je tzv. *Knihou dýchání* - tedy egyptským pohřebním textem. O Abrahamovi a dalších příbězích obsažených v mormonské knize Abrahamově není v originálním papyru samozřejmě ani zmínka.

To však vůbec nebrání mormonské církvi, aby nadále považovala *Knihu Abrahamovu* za součást svých písem a inspirovaný text. V této souvislosti je zajímavé, že jediné z mormonských písem, které je ne zcela spolehlivé a předmětem oprav, je čtvrté mormonské písmo - *Bible*.

Živý prorok je větší než mrtvý prorok

Podle mormonských článků víry je *Bible* slovo boží, pokud je správně přeložena. Ne-

Joseph Smith překládá za plentou a diktuje text *Knihy Mormon* svému příteli a zapisovateli Oliveru Cowderymu.

Ilustrace z dětské publikace *Příběhy z Knihy Mormonovy*.

myslí se tím však na překlad z jednoho jazyka do druhého, ale na spolehlivost vlastního textu, který se považuje za porušený v průběhu staletí. Proto jsou také v mormonském vydání *Bible* uváděny změny biblického textu, které byly údajně zjeveny Josephu Smithovi.

V jistém ohledu je tento odlišný přístup ke starověkému textu *Bible* narozdíl od novodobých textů Josepha Smitha pro mormonismus typický. V tomto hnutí se vždy vyzdvihovalo aktuální nad tradicí. To se projevuje i v poměru k „žijícímu proroku“ - nejvyššímu představiteli mormonské církve. Jeho výroky jsou fakticky nadřazeny mormonským písmům i *Bibli*, protože jsou považovány za novější, a tedy aktuálnější sdělení od Boha.

Tím se otvírá možnost učení církve kdykoliv podle potřeby měnit. Tak to bylo uplatněno jak v případě zrušení praxe mnohoženství, tak i ve změně přístupu k „černé rase“. Původní učení mormonů totiž považovalo tmavou kůži za trest pro ty, kdo se dopustili hříchů v preexistenci, před narozením na tento svět. Mormoni se totiž domnívají, že každý z nás je tělesně zplozen v nebi Bohem s některou s jeho nebeských manželek. Pak tam žijeme jako synové a dcery Boží a čekáme na poskytnutí těla, ve kterém bychom mohli prožít pozemský život.

Černoši pak vzhledem ke své špatné minulosti před narozením nesměli být v mormonské církvi ordinováni na kněze. Jelikož však v mormonské církvi nemají žádné placené duchovní, ale každý hoch ve dvanácti letech dostává Áronovo kněžské svěcení, odmítnutí kněžství se vlastně rovnalo odmítnutí členství. Když už toto rasistické učení nebylo v sedmdesátých letech minulého století udržitelné, a dokonce i barevní spor-

Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů

se považuje za obnovenou křesťanskou církev po velkém odpadnutí původních křesťanů od víry. Tato znovuzřízená původní církev Ježíše Krista byla založena na základě zjevení Josepha Smitha (1805 - 1844) na farmě Petera Whitmera v obci Fayette 6. dubna 1830. Roku 1836 byl zasvěcen první chrám v Kirtlandu. Po pronásledování církve a smrti zakladatele se svatí posledních dnů odebrali na Západ. Druhý prezident církve Brigham Young založil v roce 1847 město na břehu Velkého solného jezera - Salt Lake City v dnešním státu Utah. - Současným prezidentem je Gordon B. Hinckley. Dnešních více než 11 miliónů členů je územně organizováno v tzv. kůlech a v misiích. České republiky a Slovenské republiky slouží „Česká misie Praha“.

Zdeněk Vojtíšek

toenci podnikali protestní akce proti mormonské církvi, tehdejší prezident Spencer W. Kimball dostal v roce 1978 „zjevení od Pána“, že je už možné toto učení opustit a barevné do kněžství přijímat.

Z okraje společnosti až do vlády USA

I tento krok má mormonské církvi umožnit zařazení do rodiny etablovaných amerických církví. Tvář, kterou v současné době mormonská církev nastavuje světu, se naprosto liší od obrazu původní organizace, jak ji známe z minulého století. Tehdy se jednalo o provokativní komunitu, tvořenou převážně lidmi z nižších společenských vrstev a z okraje společnosti. Komunitu, která dráždila své puritánské okolí svým mnohoženstvím, pohrdáním všemi jinými náboženstvími a militantním odporem vůči státnímu zřízení.

Dnes mormonská církev představuje jednu z vůbec nejbohatších organizací ve Spojených státech (nejen mezi církvemi). Její členové jsou známi svou pracovitostí, velkými výdělků a velkými rodinami, jejichž spořádanost patří k jednomu z důležitých náborových sloganů misionářů.

K prestižnímu postavení této církve ve Spojených státech a pak i ve světě přispívá právě její bohatství a následný konzervativní politický vliv. Hmotné prostředky, získávané především z povinnosti všech členů odevzdávat desetinu svého příjmu a podnikáním s těmito financemi, jsou kromě jiného vynakládány na stavbu spektakulárních mormonských chrámů. Těch je v současné době v celém světě více než sto a mají pro mormonismus zcela základní význam.

Do chrámu pro zasvěcení

Jejich poměrně malý počet v poměru k asi 10 miliónům členů je dán skutečností, že v těchto chrámech se nekonají pravidelné bohoslužby tak, jako v jiných náboženských organizacích. Ty se konají každou neděli v tisících mormonských modlitebn. Do chrámu však přicházejí členové mormonské církve (nečlenům a nespolehlivým členům je vstup zakázán) pouze při trojí příležitosti:

1. V chrámu probíhá zasvěcovací obřad, kdy se stává z běžného člena tzv. chrámový mormon. Tyto obřady jsou tajné a ani mormoni o nich nesmějí mezi sebou mluvit. Podobají se zasvěcovacím obřadům svobodných zednářů. Není divu - první představitelé mormonů patřili do zednářských lóží.

2. Do chrámu přichází i manželské páry, aby byly „zpečetěny“. Podle učení mormo-

Základy víry svatých posledních dnů ve srovnání s křesťanstvím

ČEMU VĚŘÍ MORMONI

Ivan O. Štampach

Mormoni jsou dnes, po složitých historických peripetiích, zejména v USA samozřejmou součástí tamní náboženské scény. Jsou zavedeným, respektovaným společenstvím. Sami se označují jako Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů. Nepovažují se však za jednu z křesťanských církví, tedy za dílčí součást širšího celku křesťanství. Křesťanské církve označují obvykle jako sekty, i když jim dopřávají právo ctít Boha, jak a kde chtějí. Pokud jednotlivé křesťanské církve vyjadřují vztah k nim, nepokládají obvykle mormony za křesťany, alespoň ne za církevní křesťany v tradičním smyslu.

Shody a rozdíly mormonství s křesťanstvím v tomto smyslu lze ukázat na obsahu víry. Zde je třeba říci, že mezi křesťanskými církvemi (starými východními, pravoslavnými, římskokatolickou, starokatolickými,

anglikánskými, národními a reformačními) existuje široká shoda, co se týče obsahu víry. V podstatě všechny církve souhlasí s obsahem nicejsko-cařihradského a apoštolského Vyznání víry. Pozdější specifická

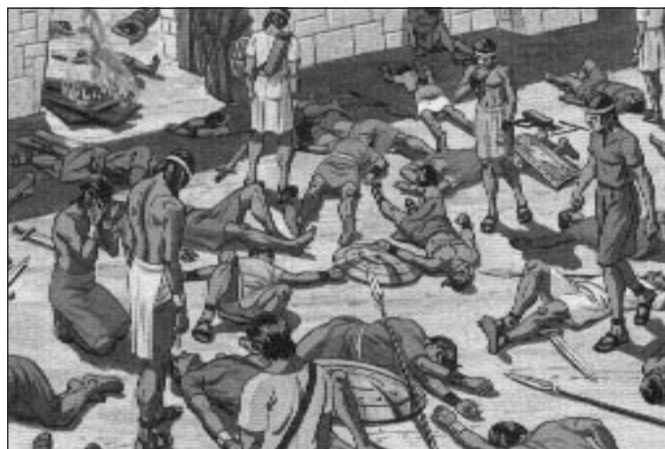
nů totiž takto uzavřené manželství je nejen platné až do smrti, ale manželé budou spolu i na věčnosti, až dosáhnou božského stavu.

3. Třetí důvod vstupu do chrámu vychází z podle mormonského učení vůbec nejdůležitějšího úkolu této organizace zde na zemi. Jedná se o instituci křtu za mrtvé.

Mormoni věří, že když člověk zemře, má ještě možnost stát se mormonem. K tomu je však potřeba, aby se někdo z živých mormonů za něj nechal v chrámě zástupně pokřtít. Protože je však k tomuto zástupnému křtu potřeba znát jak jméno, tak i data narození a úmrtí dotyčného, vynakládají mormoni velké úsilí i finanční prostředky na získávání těchto údajů o zemřelých lidech. Proto objíždějí hřbitovy, matriky a archivy a pořizují kopie dokumentů. Údaje pak ukládají do velikého podzemního archivu poblíž ústředního mormonského města Salt

Lake City ve státě Utah. Na základě těchto údajů se mormonská komunita rozmnožuje o nové členy z řad zemřelých.

Avšak i bez ohledu na nárůst počtu prostřednictvím těchto netypických členů je mormonská organizace údajně vůbec nejrychleji rostoucí náboženskou organizací na světě. Jistě k tomu přispívají i desítky tisíc mladých mormonských misionářů, vysílaných každý rok do celého světa. Za jedno z nejdůležitějších misijních polí je pak od 90. let minulého století považována postkomunistická střední Evropa. ■

Většinu obsahu knihy Mormon tvoří líčení válek mezi dobrými Nephity a zlyými Lamanity.

Ilustrace z dětské publikace Příběhy z Knihy Mormonovy.

dogmata římských katolíků nebo různé protestantské konfese se chápou spíše jako vysvětlení a další konkretizace této společné víry. Rozsah společné víry se ukazuje v ekumenickém dialogu.

Je nesnadné určit obsah víry mormonů. Víra některých příslušníků tohoto společenství je jednoduchá a spíše citová. S podrobnou znalostí kanonických textů a nauk se setkáváme vzácně. Závaznými texty jsou kromě Bible (spíše v rozsahu palestinského kánonu přijímaného protestantskými církvemi) ještě *Kniha Mormon*, *Kniha nauk a smluv* a *Drahocenná perla*. Prostředníkem mimobiblických údajných zjevení má být prorok Joseph Smith (1805 – 1844). Zjevení však pokračuje a může být rozvíjeno i v budoucnosti. Některé starší výpovědi pokládáné za zjevení se už nepřipomínají. Někdy se starší zjevení korigují novějšími.

Pokus o shrnutí hlavních zásad Církve Ježíše Krista posledních dnů představuje kniha *Studium článků víry* z roku 1899. Jejím autorem byl James E. Talmage. Je dodnes, tedy více než sto let, jen s menšími úpravami uznávaným, vždy znovu vydávaným souhrnem mormonské věrouky. Jde vlastně o přednášky, které komentují třináct mormonských článků víry, jež měly být formulovány už Josefem Smithem.

Bůh?

První Smithův článek víry je tradičnímu křesťanovi povědomý: *Věříme v Boha, věčného Otce a Syna jeho Ježíše Krista a Duchu svatého*. Připomíná články kréda věnované jednotlivým osobám Boží Trojice. Teprve Talmagův výklad ukazuje, že je to složitější. Velkou vedoucí radu všehomíra tvoří tři osobnosti, Bůh, Ježíš Kristus a Duch svatý. Má jít o tři samostatné bytosti, jež jsou zajedno ve vůli a v jednání, nejde však - jak se výslovně říká - o žádnou mystickou jednotnost v podstatě. Lze tedy říci, že židovský (též islámem zdůrazňovaný) monoteismus, v tradičním křesťanství rozvinutý v pojetí trojjediného Boha, se zde posouvá až směrem k triteismu, tedy ke koncepci tří božských bytostí. Triteismus ovšem bývá někdy vyčítán i křesťanství.

Mormonské pojetí božské skutečnosti však jde ještě dále. Některé další aspekty této nauky jsou v knize *Studium článků víry* jen naznačeny, a to spíše v přílohách než v hlavním textu. To, že Bůh je Otcem, neznamená jen, že je stvořitelem, ani jen jakési duchovní otcovství. Vzhledem k Ježíši Kristu se výslovně říká: *... Bůh jest věčným Otcem, jež označujeme oslaveným titulem*

„Elohim“, tj. doslovný Otec našeho Pána a Spasitele Ježíše Krista a duchů lidstva. Elohim jest Otec v každém smyslu, v němž jest takto Kristus oslavován a zřejmě jest On otcem duchů. Ovšem takové doslovné otcovství vyžaduje také matku. Co se týče Ježíšova těla, jsou jeho doslovnými rodiči Elohim a Maria. Doslovné otcovství vyžaduje matku ovšem také ve vztahu Krista jako ducha k Otci ještě před vtělením. O ní v člancích víry není řeč, ale v některých jiných textech, např. v některých bohoslužebných písních mormonů se vyskytuje. To pak je ale další božská postava.

Ke zmíněným odlišnostem mormonské náboženské nauky od tradiční křesťanské víry můžeme přičíst ještě přesvědčení, že bytost označovaná ve Starém zákoně jako Bůh nebo Pán, tedy „Jehovah“ (jak uvádí české znění *Studia článků víry*), je Ježíš Kristus, ovšem ve své nebeské preexistenci. Biblický Jahve (Hospodin - „Jehovah“) je tedy doslovným synem „Elohima“. Kromě toho se o dvou ze tří božských osobností, totiž o Otci a o Synovi říká, že *oba mají hmatatelná těla, nekonečně čistá a dokonalá, ozářená nadpomyslnou slávou, ale přesto jsou to těla z masa a kostí*. Pouze Duch svatý nemá tělo a je duchovní osobnost. Na téže straně o několik řádků níže se říká, že *nehmotná osobnost nemůže existovat, protože obě slova tohoto výrazu si odporují*. Nechme však tuto nesnáz otevřenou.

Ohledně lidí poslušných evangelium cituje Talmage knihu *Nauk a smluv*, která říká: *Proto, jak je psáno, jsou boží, dokonce synové Boha*. A proto se pak mohou lidé na cestě věčného pokroku a zdokonalování jako vzkříšené a oslavené bytosti stát rodiči duchovních potomků. Smíme si tedy z těchto náznaků odvodit, že Elohim s božskou matkou zplodili množství duchů, mezi nimi i biblického Hospodina a nás lidi jako jeho méně dokonalé bratry (a sestry?) s tím, že po lidském životě v poslušnosti evangelium a po oslavení se můžeme též stát bohy v plném smyslu a duchovními rodiči? To by možná někteří mormoni popřeli, ale takto jejich okolí dovádí náznaky do důsledků.

„Otec má tělo z masa a kostí, tak hmatatelné jako člověk; a taktéž i Syn; ale Duch svatý nemá tělo z masa a kostí, nýbrž jest to osobnost duchovní.“

Kniha nauk a smluv, oddíl 130, 22.
Ilustrace z dětské publikace Příběhy z Knihy Nauky a smluv.

Rozhodně můžeme říci, že mormonství se od židovského a běžného křesťanského monoteismu odlišuje. Odmítá sice ostře pohanství a modloslužebnictví, ale jde v něm o triteismus, snad i jakýsi polyteismus. K tomu je ale nutno hned dodat, že i když se uvažuje o různých božských bytostech, uctívání směřuje k Bohu v biblickém a tradičním smyslu, tedy k Otci, Synu a Duchu svatému. Toto pojetí se někdy označuje jako henoteismus¹ nebo monolatrie. Ve Starém zákoně najdeme také texty henoteistického ražení², i když čistý monoteismus silně převládá. Teologové křesťanských církví se s henoteismem vyrovnávají různě. Mormoni tento aspekt Bible silně zdůraznili.

Spása

Druhým bodem, jehož si chceme všimnout při srovnávání mormonského přesvědčení s tradičním křesťanstvím, je cesta, jíž dospíváme k duchovnímu cíli. Druhý článek víry říká, že všichni lidé budou trestáni za své vlastní hříchy a nikoliv za přestupek Adamův. Tím se vlastně mormoni připojují k výhradám současných teologů katolické, pravoslavné i protestantské tradice vůči nauce o tzv. dědičném hříchu. I mormoni to chápou tak, že jde spíše o důsledky prvotního hříchu, především smrt, lépe řečeno zrození do smrtelných těl a spolu s tím nesoulad mezi lidmi a přírodou. Nemůžeme tu zacházet do věroučných jemností. Musíme ale poznamenat, že přinejmenším v kazatel-

Články víry Církve Ježíše Krista Svatých posledních dnů

1 Věříme v Boha, věčného Otce, Jeho Syna Ježíše Krista a Ducha svatého.

2 Věříme, že všichni lidé budou trestáni za své vlastní hříchy a nikoliv za přestupek Adamův.

3 Věříme, že smírnou obětí Kristovou může být spaseno celé lidstvo dodržováním zákonů a nařízení evangelia.

4 Věříme, že základní principy a nařízení evangelia jsou tyto: za první, víra v Pána Ježíše Krista, za druhé, pokání, za třetí, křest pohroužením do vody na odpuštění hříchů, za čtvrté, vkládání rukou pro dar Ducha svatého.

5 Věříme, že člověk musí být povolán Bohem buď prostřednictvím zjevení nebo vkládáním rukou těch, kteří mají plnou moc kázat evangelium a úřadovat v jeho nařízeních.

6 Věříme v tutéž organizaci, která byla za dnů Kristových, totiž v apoštoly, proroky, kněze, učitele atd.

7 Věříme v dar jazyků, prorocství, zjevení, vidění, uzdravování, vykládání jazyků atd.

8 Věříme, že Bible je slovo Boží, pokud je správně přeložena; také věříme, že Kniha Mormonova je slovo Boží.

9 Věříme všemu, co Bůh již zjevil, všemu, co nyní zjevuje, a věříme, že zjeví ještě mnoho pozoruhodných a důležitých věcí týkajících se království Božího.

10 Věříme v doslovné shromáždění Izraele a ve znovuzřízení deseti kmenů; že Sion bude zřízen na americkém kontinentu; že Kristus bude osobně panovat na Zemi a že Země bude obnovena a obdrží svou rajskou nádheru.

11 Domáháme se práva ctít Boha všemohoucího podle svého svědomí a dopřáváme všem lidem totéž právo, aby uctívali jakkoliv, kdekoliv a cokoliv podle svého svědomí.

12 Věříme, že máme respektovat prezidenty, krále, vladaře a magistráty, že máme dodržovat zákony, ctít je a podporovat.

13 Věříme, že máme být poctiví, věrní, čisté mysli, dobročinní a ctnostní a že máme prokazovat dobro všem lidem. Dalo by se říci, že se řídíme učením apoštola Pavla 'Věříme vše, doufáme ve vše'. Mnoho jsme již vytrpěli a doufáme, že budeme schopni snést vše. Toužíme po všem, co je ctnostné a krásné, co se těší dobré pověsti nebo je chvályhodné.

Josef Smith

Články víry poprvé vyšly v Církevních novinách 1. 5. 1842

ské a katechetické praxi tradičních církví se setkáváme s představou, že se „dědí“ hřích a tedy i vina. John Taylor, jeden z prezidentů mormonské církve dokonce (podle Talmage) velkoryse učí o vlivu Kristovy smírné oběti: (Kristus) ... otevřel brány do království nebeského, nejen pro všechny věřící, již jsou poslušni zákonů Božích, ale pro více než polovinu lidské rodiny, totiž oněch, kteří zemrou dříve, než dosáhnou let zodpovědnosti, i pro pohany, jež zemřeli bez zákona a budou jeho prostřednictvím i bez zákona spaseni...

Třetí z článků víry říká, že smírnou obětí Kristovou může být spaseno celé lidstvo dodržováním zákonů a nařízení evangelia. Kristova oběť je tedy zřejmě základem

již jest možno určití správnost nebo nesprávnost Božího splnomocnění. ... Hledaje proto pravou církev, musí každý hledati organizaci, obsahující ustanovení, jaká byla za dob Kristových, a to jsou: úřady apoštolů, pastýřů, biskupů, starších, kněží, učitelů a jáhnů... Svátí posledních dnů se svou složitou mnohastupňovou hierarchií jsou tedy podle svého vlastního přesvědčení pravou církví. Je to obnovená, znovu ustavená církev totožná s tou, již založil Ježíš Kristus mezi Židy.

Můžeme shrnout, že spása je i v mormonském pojetí křesťanství darem shůry, ale cestou k jejímu přijetí není víra, popřípadě živá víra, která se projevuje láskou. Víra jakožto přesvědčení a jakožto důvěra

spásy, kdežto dodržování zákona a nařízení je způsobem, jak spása takto založená vstoupí do konkrétního života. Další článek uvádí čtyři „nařízení evangelia“: víru v Pána Ježíše Krista, pokání, křest ponořením a vložení rukou pro dar Ducha svatého. K nim můžeme na základě dalšího výkladu u Talmage připojit také Večeři Páně. I když tedy cesta spásy podle mormonů zahrnuje vnitřní postoje kajícínosti a důvěry v moc Kristovy oběti, závisí také na obřadech. Potvrzuje se to v pátém článku víry, který říká výslovně: *Věříme, že člověk musí býti povolán od Boha zjevením a vzkládáním rukou těch, kteří mají plnou moc kázati evangelium a v jeho nařízeních úřadovati.*

Studium článků víry potvrzuje alespoň relativní závislost spásy na náboženské instituci a jejich obřadech, když říká: Existence těchto úředníků a zvláště jejich činnost pod Božím vedením a mocí jsou vždy považovány za význačnou charakteristiku církve, za zkoušku,

se očekává, ale je plněním jednoho z nařízení vedle ostatních. Tato nařízení zahrnují i hlásání, obřady a jiné úřadování reprezentantů jediné pravé církve, Církve Ježíše Krista Svatých posledních dnů.

V tradičním křesťanství se tak nezdůrazňují obřady a vazba spásy na církev jako instituci. Díky ekumenickému dialogu se dnes církve vrátily k původní zvěsti (a nauce), podle níž jsme spaseni milostí skrze víru, ne ze skutků zákona. V minulosti a do jisté míry i dnes je mormonskému pojetí blízko církev římskokatolická. Zvláště, když se po zakolísání v šedesátých letech postupně vrací ke ztotožnění sebe samé s plností církve Kristovy. Za konstitutivní prvky církve považuje biskupské uspořádání a funkci papeže.

Podobně jako římská katolická i mormoni mají systém stupňů se stejnými (jáhni, kněží, biskupové, patriarchové) i odlišnými (učitelé, sedmdesátníci, vysocí kněží) názvy. V čele je podobně prezident církve, předsedající patriarcha, předsedající kněz nad vysokým kněžstvím církve, živý prorok. Označuje se za hlavu církve a říká se o něm podle Knihy nauk a smluv: ... *cožkoli on sváže na zemi, bude svázáno na nebesích a cožkoli rozváže na zemi, bude rozvázáno v nebesích.*

Ekumenismus zatím ne

Lze shrnout, že mormonství se liší v pramenech, o něž se víra opírá, v pojetí Boha a v cestě spásy, přičemž v druhých dvou bodech jde o zvýraznění určitých tendencí, přítomných v judeokřesťanské tradici, které jsou v tradičním křesťanství spíše na okraji nebo potlačeny. Míra shody neumožňuje v současnosti ekumenické vztahy. Je však možný vzájemný respekt nejen jako občanská tolerance, ale i ve smyslu dialogu mezi vírami. Tradiční křesťanství je snad zatím pro mormony pořád odpadlým, mrtvým křesťanstvím a souborem rozhádaných sekt. Církevní křesťanství může uvažovat, v čem by mormoni pro ně mohli být podnětem.

Poznámky

- 1 Henoteismus nevylučuje existenci jiných bohů, ale uctívá jen jednoho (proto též jiný název: monolatrie).
- 2 Např. „V shromáždění bohů postavil se Bůh...“ (Bible, Žalm 82,1)

Doc. ThDr. Ivan O. Štampach (*1946) je vedoucím katedry religionistiky a filosofie na Fakultě humanitních studií Univerzity Pardubice.

Mormonská teologie i chrámová praxe čerpají z tradic svobodných zednářů

SVOBODNÉ ZEDNÁŘSTVÍ A MORMONI

Tomáš Novotný

Těsně před tím, než byl zabit rozvášněným davem, zvedl zakladatel mormonské církve Joseph Smith Jr. ruce nad hlavu a zvolal: „Ó, Pane, můj Bože...“ Pro nezasvěceného diváka to mohl být výraz zoufalství anebo také začátek modlitby k Bohu o pomoc. Možná však tato čtyři slova v sobě skrývají daleko víc.

Sedmého června 1844 vydali kritičtí vyznavači Josepha Smitha zvláštní číslo časopisu „Nauvoo Expositor“, v němž se zabývali svými výhradami vůči tomuto náboženskému vůdci. Vedle propagace polygamie jim na něm vadily především jeho bezohledné praktiky a touha po světské moci, která našla projev v jeho kandidatuře na prezidenta Spojených států.

Smitha takovýto postoj jeho bývalých obdivovatelů pochopitelně rozlítl a využil své pozice starosty mormonského města Nauvoo (tehdy třikrát většího než Chicago) a dal vydavatelství i celý náklad časopisu zničit. Překvapivě se však díky jiným politickónáboženským tlakům tento svévolný čin stal záminkou ke Smithově zatčení. Smith byl totiž tmem v oku nejen svým náboženským odpůrcům, ale měl vzhledem ke své politické angažovanosti řadu kritiků i na politické scéně. Kromě toho si zásadně nepřátelil i celou hierarchii svobodných zednářů.

Když se totiž Smith stal svobodným zednářem a do zednářské lóže v Nauvoo se začali hlásit i mnozí další mormoni, stala se tato lóže mnohonásobně největší lóží ve

státě. Smith však zaváděl ve své lóži nejrozumnější novinky a nebyl ochoten se podříditi jinak velice přísné kázni v zednářských strukturách. V důsledku toho došlo k ostré roztržce mezi mormonskými a ostatními členy zednářské organizace a této lóži byla zakázána činnost.

Roztrpčení bylo tak silné, že dokonce až do roku 1844 bylo pro zednáře (jinak nábožensky velice tolerantní, až bezbřehé) zcela striktně zakázáno přijmout za člena jakéhokoli mormona. Proto ani není divu, že když se jednoho dne objevil ve vězení dav rozhodnutý Josepha Smitha a jeho bratra Hyruma lynčovat, mezi neaktivnějšími organizátory byli právě členové sousední „pravověrné“ zednářské lóže.

Když už byl Hyrum zabit a dav se soustředil na Josepha, zakladatel mormonského náboženství zpozoroval, že v davu jsou lidé, které znal jako svobodné zednáře. A tak se snad domníval, že když se jim představí jako spoluzednář, budou s ním mít slitování. V zednářských kruzích je totiž prý učeno, že když se některý z členů dostane do potíží, má zvednout ruce nad hlavu s lokty do pravoúhelníku a zvolat: „Ó, Pane, můj Bože, což

není pomoci pro syna vdovy?“ a spoluzednáři mu mají přispěchat na pomoc. (Podle některých svědků Joseph zvolal celou tuto větu, nejenom první čtyři slova.) Avšak ani toto gesto Josephovi nepomohlo a byl také zabit.

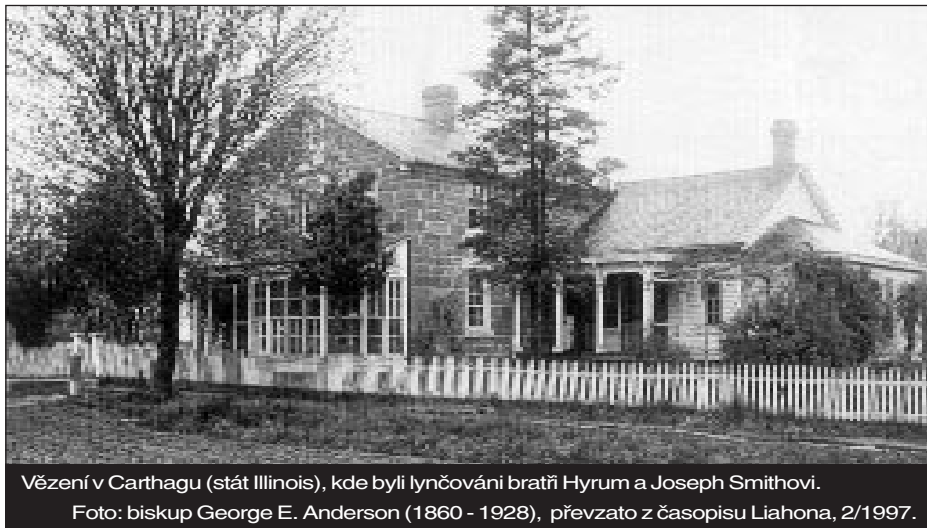
Zednáři však vyčítali Josephu Smithovi nejen jeho neposlušnost vedení. Kamenem úrazu bylo i to, že když se Smith rozhodl zavést v roce 1842 pro členy mormonské církve tajné zasvěcovací obřady, dal se (mírně řečeno) „inspirovat“ zasvěcovacími obřady svobodných zednářů.

A tak mormoni při chrámových obřadech začali provádět mnohé typické prvky zednářských obřadů: zvláštní podání ruky velice podobná zednářským, stejné „procházení oponou“, přivolávání na sebe tresky proříznutí hrdla a vyhrěznutí vnitřností (kdyby prozradili cokoliv z obřadů) stejnými gesty jako zednáři, objetí stejným objetím „pětibodý přátelství“, (dotknutí vnitřními stranami pravých chodidel a kolen, pravou stranou hrudníku, levou rukou zad a ucha ústy) atd. atd. I celé oddíly odříkávané liturgie jsou téměř totožné.¹

Stejně tak i speciální spodní prádlo (tzv. garment), které při svém zasvěcení každý mormon dostává, má na sobě znaky typické pro svobodné zednáře: na levé straně hrudi kružidlo a na pravé straně úhelník.

Přesto mormoni věří, že zasvěcovací obřady byly Josephu Smithovi zjeveny přímo od Boha. Nad tímto tvrzením však není možné se ubránit jistým pochybnostem, zvláště když víme, že své mormonské obřady ustanovil Joseph Smith v roce 1842, necelé dva měsíce poté, co byl sám zasvěcen obřady zednářskými (15. 3. 1842).

Ostatně i samotný základní příběh Josephův, vyprávějící o uschovaných zlatých deskách s dávnými zápisy nápadně připomíná základní zednářskou legendu o Enochovi, který dostal za úkol zapsat tajné učení

Vězení v Carthagu (stát Illinois), kde byli lynčováni bratři Hyrum a Joseph Smithovi.

Foto: biskup George E. Anderson (1860 - 1928), převzato z časopisu Liahona, 2/1997.

na zlaté desky a skrýt je do kamenné klenby. Tam je pak objevil Šalomoun při stavbě chrámu a mohl navázat na starou moudrost, takto uchovanou.

Tak bychom mohli ve výčtu paralel mezi mormonismem a svobodným zednářstvím pokračovat. Nejdůležitější však je si položit otázku, co nám vypovídají o původu tohoto učení. Vysvětlení ze strany mormonů jsou většinou neuspokojivá. Nelze asi brát vážně např. jejich tvrzení, že svobodní zednáři ve svých obřadech zachovali původní starověkou duchovní tradici, a když tedy Bůh Josephovi zjevil dokonalý obřad, lišil se od zednářského jen v tom, co zednáři při mnohaletém tradování pozměnili.

Nezaujatý religionista se asi spíše přikloní k názoru, že nalézáme inspiraci mormonských legend i praxe ve svobodném zednářství (vždyť Joseph Smith vyrostl v zednářské rodině). V důsledku toho si pak položíme jisté otázky nejen nad originalitou, ale i nad historicitou jistých událostí v životě Josepha Smitha a nad božským původem jím zaváděných náboženských obřadů. ■

Poznámka

1 viz např. <http://www.helpingmormons.org/masendow.htm> nebo Tanner J+S, Mormonism - Shadow or Reality? str. 484-492

Tento obrázek Josepha Smitha (1805 - 1844) jako zbožného mladíka je patrně nejoblíbenějším zpodobněním zakladatele Církve Ježíše Krista Svatých posledních dnů.

Stručná historie mormonské misie na území Československa

SVATÍ V NAŠÍ ZEMI

Dana Řezníčková

Od samého začátku Církve Ježíše Krista Svatých posledních dnů kladla důraz na misijní činnost. První misionář - mladší bratr zakladatele Samuel Smith - byl vyslán již roku 1830. Po více než půlstoletí dorazila misie i do Čech. Ale trvalo ještě další století, než se misijní práce v srdci Evropy rozběhla naplno.

Znovuzřízené evangelium přišlo do Československa poprvé v březnu 1884, když do Prahy přijel Thomas Biesinger z Lehi v Utahu. Kázát veřejně nebylo dovoleno, ale Biesinger se zapojoval do náhodných rozhovorů s lidmi, aby vyzkoušel jejich zájem učít se o novém náboženství. Nakonec pokřtil Antonína Justa, který ho udal úřadům. Biesinger byl uvězněn a po propuštění byl ze země vyhoštěn.

V roce 1928 byl třiaosmdesátiletý Thomas Biesinger povolán, aby se do Československa vrátil na krátkou misii. V Praze navštívil vládní a policejní úředníky a žádal o povolení kázat. Když nenarazil na žádný odpor, podal zprávu, že cesta je otevřená.

Když byl starší Biesinger uvolněn, nebyl poslán nikdo, aby ho nahradil. Sestra Františka Brodillová, která poznala církev ve Vídni, kde dříve žila, napsala církevnímu prezidentovi Heberu J. Grantovi a požádala ho, aby do Československa vyslal misionáře. Její žádost byla zodpovězena příjezdem Arthura Gaetha, vysokého, energetického mladého muže.

V červenci 1929 přijel do Prahy starší John A. Widtsoe, který byl tehdy členem kvora dvanácti apoštolů a prezidentem evropské misie, se skupinou církevních vedoucích a pěti misionářů. Brzy ráno 24. července vystoupili na zalesněný vršek u Karlštejna. Když slunce proniklo dešťovými mraky, pronesl prezident Windtsoe modlitbu zasvěčující Československo pro misionářskou práci. Oznámil založení první misie ve slovanské části Evropy a ustanovil staršího Gaetha jako jejího prezidenta.

Teprve za řadu let se zjistilo, že vrch se už od pradávna jmenuje Kněží hora. Svatí posledních dnů postavili na místě Widtsoevy modlitby pomník a každý rok ho navštěvují.

6. dubna 1930, přesně v době stého výročí založení Církve Ježíše Krista Svatých posledních dnů, se v Praze konalo církevní shromáždění. Zúčastnilo se ho 53 lidí. Toto shromáždění bylo počátkem bohoslužeb Církve v českém jazyce. V té době měla již 200 členů a misionáři vydávali měsíčník, zvaný Hvězdička.

Počet členů Církve rostl pomalu. Ekonomické těžkosti velké hospodářské krize omezovaly počet misionářů sloužících po celém světě. Avšak neohledě na krizi a předsudky misie učinila určitý pokrok. V únoru 1933 byly vytištěny tři tisíce výtisků Knihy Mormon v češtině. Během deseti let před válkou bylo pokřtěno 128 občanů Československa.

V květnu 1933 bylo zorganizováno první české předsednictvo odbočky. Jako první rádce v Praze byl povolán Josef Roháček. Před druhou světovou válkou byly založeny další odbočky v Brně a v Mladé Boleslavi - Kosmonosích.

Po deseti letech misionářské služby - třech v Německu a sedmi v Československu - byl Arthur Gaeth uvolněn. V roce 1936 se prezidentem Československé misie stal Wallace Toronto.

Církev v Československu zapustila kořeny v období míru, ale už v roce 1933 se začaly objevovat příznaky budoucího válečného konfliktu. S narůstajícím napětím rychle klesal počet křtů. První předsednictvo nakonec v obavě o bezpečnost misionářů rozhodlo, že odejdou do Švýcarska. Československá vláda zakázala všechna veřejná shromáždění a misie byla v září 1938 uzavřena.

V říjnu se prezident Toronto do Československa vrátil a pověřil místní vedoucí (Jaroslava Kotulána v Brně a Josefa Roubíčka v Praze) zodpovědností za činnost odboček do doby, než se vrátí misionáři. V únoru 1939 byly přeloženy a vytištěny *Články víry* Jamese E. Talmage.

Během válečných let věděl Josef Roubíček, zastupující prezident misie, o osmdesáti šesti členech, kteří v zemi ještě žili. Podporoval jejich víru a odvahu uprostřed strádání, ničení a strachu.

Materiální pomoc Spojených národů (UNRRA), která přišla r. 1945 po válce do Evropy, pocházela v podstatné části z církevních skladů, kde se řadu let připravovala.

Během války se uskutečnilo deset křtů. 28. června 1946 se do Československa vrátili tři misionáři, včetně Wallace Toronta, který nebyl nikdy uvolněn z místa prezidenta. Členové museli na toto opětovné setkání čekat sedm dlouhých let.

Během tří let po skončení druhé světové války vstoupilo do Církve 149 členů. Svobodné Československo však nepřežilo dlouho. Komunistický převrat v únoru 1948 všechno změnil. Misionáři se ocitli pod dohledem Státní bezpečnosti. Policie zakázala vydávání časopisu misie *Nový hlas*.

V roce 1949 začala komunistická vláda omezovat misionáře. Počet křtů však přesto vzrostl z 28 v roce 1948 na 70 v roce 1949.

Na konci ledna 1950 zmizeli dva misionáři. Jedenáct dnů nepodal nikdo zprávu o jejich osudu. Byli uvězněni za vstup do zakázané pohraniční oblasti a obvinění ze špionáže. Komunistické úřady je propustily z vězení s podmínkou, že všichni misionáři budou evakuováni. Nařízením československé vlády byla misie 6. dubna 1950 zlikvidována.

Členové se scházeli v soukromí. Byli často zváni na Státní bezpečnost, která určovala, v jakém počtu se smějí shromažďovat. To se ale pochopitelně nedodržovalo. Jedné církevní konferenci se v bytě Jiřího

Šnederflera zúčastnilo přes padesát členů - stropy to naštěstí vydržely.

Při každém shromáždění stávalo v ulici auto, jehož posádka bedlivě sledovala příchod. Při každém zazvonění - když si některý z členů zapomněl klíč - jsme trnuli, není to návštěva StB. I když členové nemohli být veřejně činní, život církve byl velice intenzivní, obzvláště od příchodu Jiřího Šnederflera do Prahy.

Těžké časy měly ještě jeden klad. Do Prahy přijížděli jako turisté mnohé církevní autority, takže čeští členové poznali osobně řadu apoštolů. Každá z návštěv přivezla několik málo výtisků z knihy *Mormon* (z obavy, aby nedošlo ke kompromitaci zdejších členů). Jedině bratr Strobl (jeho rodina byla původem česká) dokázal bez jakýchkoli nesnází vozit velké brašny plné této pro členy tak vzácné knihy. Poté, co byl v roce 1985 zasvěcen chrám ve Freibergu v Německu, poskočil počet křtů v Československu na dvacet ročně.

Pro členy Církve to byla neuvěřitelná událost - chrám tak na dosah! A ještě neuvěřitelnější byla skutečnost, že jsme tam v době plného fungování totality mohli bez jakýchkoliv problémů jezdit - v době, kdy jsme měli mnoho nesnází s činností Církve zde doma.

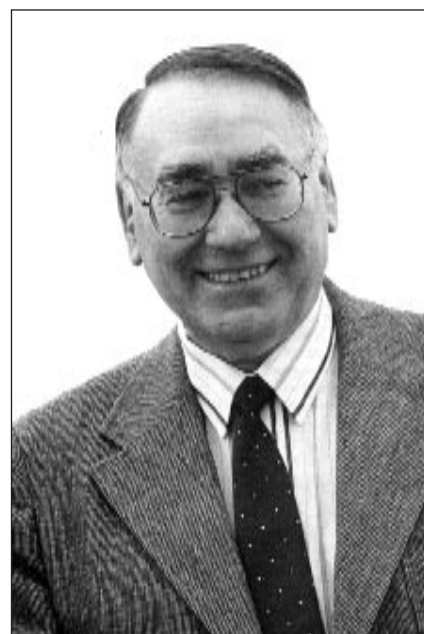
Po čtyřicetileté nepřítomnosti do Československa v květnu 1990 znovu vstoupili misionáři. 1. července 1990 Církev formálně znovuzřídila Československou misii Praha (nyní Česká misie Praha). V červnu 1991 zpíval v Obecním domě v Praze pěvecký sbor „Mormon Tabernacle Choir“ a záznam koncertu vysílala televize po celé zemi. V červnu 1993 bylo v češtině vydáno první číslo *Liahony*, oficiálního časopisu Církve. ■

PhDr. Dana Řezníčková (*1926) má humanitní vzdělání (klasické jazyky a dějiny umění) a zabývala se informatikou. Nyní je na odpočinku.

„Českou misii Praha“ Církve Ježíše Krista Svatých posledních dnů

tvoří 19 odboček (sborů) v České republice a 3 sbory na Slovensku. Největší sbory mají Praha a Brno. Sbory se scházejí většinou v pronajatých prostorách - pouze v Praze je kaple v misijním domě. První samostatná kaple bude otevřena na konci října v Brně. Svatých posledních dnů je v Česku asi 1 600, na Slovensku asi 200. V České republice působí v současné době 49 misionářů, ale jejich počet bude již na podzim 2001 zvýšen, i když nedosáhne porevolučního rekordu téměř 150 misionářů. Na Slovensku je ke 14. srpnu 2001 deset misionářů. V čele misie stojí od července 2001 prezident C. Richard Chidester.

Zdeněk Vojtíšek, na základě zdrojů misijní kanceláře

Jiří Šnederfler.
Foto: Marvin K. Gardner, Liahona, 9/1997

Náboženský život svatých posledních dnů v komunistickém Československu

byl silně ovlivněn působením prezidenta Jiřího Šnederflera (* 1932). Jiří Šnederfler vyrůstal v Plzni a zde také ve svých šestnácti letech přišel do styku s americkými misionáři svatých posledních dnů. V rybníku za Plzní pak byl v den svých 17. narozenin pokřtěn.

Celý jeho další život byl soustředěn na pololegální či ilegální službu svatým. Kvůli víře strávil dva roky u PTP a byl nesčetněkrát vyslýchán příslušníky StB. V roce 1975 byl povolán jako prezident československého okrsku církve. Po celou dobu v jednání s komunistickými úřady usiloval o získání povolení náboženské činnosti.

Významným pro Jiřího a Olgu Šnederflerovy byl rok 1979 - mohli poprvé vycestovat ke zpečetění do chrámu v Salt Lake City. Od roku 1985 pro české svaté slouží chrám v německém Freibergu.

Úsilí prezidenta Šnederflera o získání oficiálního statutu pro jeho církev bylo úspěšně završeno až po „sametové revoluci“ - v březnu 1990. Od roku 1991 byl Šnederfler ustanoven chrámovým prezidentem ve Freibergu - tedy právě v době, kdy do tohoto chrámu jezdila řada svatých ze socialistických zemí poprvé od pádu železné opony. - Po čtyřech letech se Šnederflerovi vrátili do Prahy.

*Podle časopisu Liahona, září 1997,
sestavil Zdeněk Vojtíšek*

Stručně o nejstarší ženské organizaci na světě

POMOCNÉ SDRUŽENÍ ŽEN

Helena Nováková

Pomocné sdružení bylo založeno prorokem Josephem Smithem 17. března 1842 v Nauvo v Illinois. Stalo se tak za účasti 18 žen.

Proroka doprovázeli starší John Taylor a Willard Richards. Tato skupina si zvolila jméno Pomocné sdružení žen v Nauvo, později se oficiálním názvem stalo Pomocné sdružení žen Církve Ježíše Krista Svatých posledních dnů.

V protokolu o zahajovacím shromáždění Pomocného sdružení čteme: „Slova se ujal prezident Smith a objasnil účel sdružení: toto sdružení sester má povzbuzovat bratry v Církvi k dobrým skutkům, starat se o potřeby chudých, vyhledávat ty, jimž je zapotřebí jejich dobročinnosti a posloužit jim tak, jak to potřebují, má pomáhat při udržování mravnosti, posilovat ctnosti celku a ušetřit tím Starším v Církvi starosti o tyto věci, aby mohli věnovat své síly ostatním svým po-

vinnostem při veřejném vyučování.“ Jako motto si Pomocné sdružení zvolilo slova: „Láska nikdy nepomíjí.“

Vůdcové církve nabádali a nabádají ženy, aby projevovaly dobročinnost bez ohledu na vyznání či národnost, staraly se o chudé a nemocné, spolupůsobily na zlepšování morálky a upevňování všech ctností společenského života, pozvedly životní úroveň na vyšší stupeň; rozšiřovaly a zvyšovaly vzdělání žen a podmínky jejich činnosti, aby pěstovaly lásku k náboženství, vzdělání, kultuře a jemnosti mravů.

Pomocné sdružení žen v Nauvo v počtu několika přítomných členek bylo počátkem celosvětového sesterství, jehož počet dnes dosahuje miliónů. Pomocné sdružení je organizováno ve všech národech světa, kde je Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů.

V roce 1888 se Pomocné sdružení stalo výsadním členem Národní rady žen v USA. V březnu tohoto roku referovala generální předsedkyně sestra Richardsová na Prvním mezinárodním ženském sněmu o činnosti 22 tis. členek Pomocného sdružení ze 400 místních organizací. V tu dobu Pomocnému sdružení patřilo mnoho sálů, ve kterých se ženy scházely, a jejich majetek se odhadoval na 95 tis. \$. Sestry uskladňovaly na sýpkách velké množství obilí jak na setí, tak pro pomoc v případě nouze a pomáhaly v péči o nešťastné v nemocech. Nemocnice Deseret byla pod vedením Pomocného sdružení.

Podporovaly průmysl, stejně jako vzdělávání a kulturu.

Dobročinná činnost byla nadále hlavním úkolem Pomocného sdružení, které vlastnilo dobytek, pozemky a obchody s oděvy, a výnosy z nich pomáhaly potřebným. Obilí bylo poskytnuto těm, kteří přežili zemětřesení v San Franciscu v roce 1906 a poškozeným za I. světové války. Během II. světové války sestry šly a věnovaly tisíce kusů šatstva a pokrývek do ústředního biskupského skladu, a tím bylo možno pomoci evropským svatým po válce. Ženy shromažďovaly balíčky první pomoci, vytrídily více než 500 tis. kusů šatstva k rozdělení mezi svaté v Evropě. Pomocné sdružení dokázalo, že náboženství a služba je totéž.

Počet členek Pomocného sdružení dosáhl 1,6 mil. v 89 zemích a 16 územích.

Cíle Pomocného sdružení:

1. Posilovat víru v Pána Ježíše Krista a vyučovat naukám království Božího
2. Zdůrazňovat božskou hodnotu každé sestry.
3. Používat pravou lásku a pečovat o potřebné.
4. Posilovat a ochraňovat rodiny.
5. Sloužit každé sestře a podporovat ji.
6. Pomáhat sestřám, aby se plně účastnily na požehnání kněžství.

Helena Nováková (* 1933) je pracovnice rozhlasu na odpočinku.

Pomocné sdružení v Čechách

V Československu bylo Pomocné sdružení ustaveno 24. dubna 1931, necelé dva roky po založení čs. misie Církve Ježíše Krista Svatých posledních dnů.

Na první schůzce sdružení bylo přítomno 5 členek. Později počet členek rostl a stále roste. V dalších letech růstu sdružení byl ustanoven sociální výbor, který zjišťoval potřeby rodin a rozhodoval o poskytnutí pomoci. Sdružení pořádalo bazary a jejich výnosy byly použity na pomoc potřebným.

Tisíce korun, které ženy vybraly a získaly při bazarech a zábavních akcích atd. bylo rozděleno mezi potřebné. Každoročně bylo z tohoto fondu o Vánocích obdarováno mnoho rodin.

Práce Pomocného sdružení byla přerušena celkem dvakrát: II. světovou válkou na 7 let, podruhé 6. dubna 1950 - to bylo na dobu 40 let. Dne 2. května 1990 přijel nový misijní prezident spolu s misionáři. Manželka misijního prezidenta Barbara Windrová začala ihned s Pomocným sdružením spolupracovat a pomáhat sestřám v jejich růstu. *hn*

Svatí posledních dnů byli vždy známi svým zájmem o původní obyvatelstvo Ameriky, o němž věří, že je potomstvem dávných Izraelců. První čtyři mormonští misionáři k Indiánům byli vysláni již v roce 1830. - Dnes tento zájem dokládá existence světově proslulého souboru etnických tanců a hudby „Generace Lamanitů“, který tvoří studenti mormonské Univerzity Brigham Younga. Tento soubor vystoupil 4. května 1995 i v Praze. - Na fotografii je scéna z Orliho tance. Foto: Oliver House, BYU

Případ zločince, který vydělával na neochotě přiznat si pravdu

KAUZA HOFMANN

Tomáš Novotný

Písemné materiály z doby vzniku jakékoli náboženské organizace, dopisy zakladatele, archiválie, které dokreslují dřevní doby - to vše je nesmírně zajímavé nejen pro religionistické badatele, ale především pro vážné zájemce z řad členů příslušné organizace. Takové to listiny mají i svoji sběratelskou hodnotu a mnozí movití vyznavači jsou ochotni za takovouto relikvii zaplatit horentní sumy.

Není proto divu, že když se mladý mormonský student Mark Hofmann začal zabývat vyhledáváním dobových listin, týkajících se počátků mormonského hnutí, přineslo mu to nejen slávu, ale i značný finanční profit. Tomuto velice schopnému mladíkovi se podařilo v nejrůznějších skladech, antikvariátech a archívech najít velikou řadu unikátních dokumentů, důležitých pro nejranější mormonské dějiny.

Hofmannovi však stále chyběla skutečná „bomba“ - co kdyby se mu podařilo nalézt nějaký dokument samotného zakladatele mormonismu Josepha Smitha? Nějaký z jeho rukopisů, u kterých se v církvi po léta vyprávělo, ale které nikdy nikdo neviděl? Například vlastnoruční Smithovy kopie zlatých desek, které poslal k posouzení jistému profesorovi do Washingtonu, a které se pak údajně ztratily ...

Říká se, že když nejde hora k Mohamedovi, musí jít Mohamed k hoře. V Hofmannově případě to znamenalo, že když se mu tyto materiály nepodařilo najít, rozhodl se je sám vyrobit. Přes své mládí byl zkuš-

ným archivářem a historikem, takže znal všechny dobové náležitosti - od typů papíru, přes inkoust a příslušné sociálně podmíněné nepravdivosti v angličtině. Dokázal vyrobit tak dokonalé falzifikáty, že např. dodnes existuje přes sto jím údajně nalezených rukopisů, u kterých se doposud žádné světové laboratoři ani historikům nepodařilo určit, zda jsou to originály, nebo je vyrobil on sám.

Není tedy divu, že se mu podařilo oklamat nejrůznější badatele, archiváře a historiky. Jinak by tomu však mělo být, když začal nosit své „objevy“ vedení mormonské církve. Podle mormonské věrouky totiž stojí v čele církve tzv. žijící prorok, jenž je stejně jako jeho pomocníci obdařen zvláštním darem rozlišování. Zcela jednoznačně to vyjádřil bývalý člen tzv. kvóra dvanácti ve vedení mormonské církve Bruce R. McConkie ve své knize „Mormon Doctrine“: „Dar rozlišování duchů je vyřazen na předsedající bratry..., aby rozpoznávali veškeré dary a duchy... A tak i myšlenky a záměry srdce se stávají zjevnými.“⁴¹

Samozřejmě, že se však vtírá otázka, zda nejvyšší představitelé mormonské církve skutečně mají takové nadlidské schopnosti, když nebyli schopni rozpoznat, že vydávají desetitisíce dolarů za kusy papíru vyrobené jejich nehodným členem.

Hofmannovi však nestačila sláva a bohatství toho, kdo nalezl nejvzácnější rukopisy mormonské historie. Šel ještě dál. Začal vyrábět rukopisy, které byly nějakým způsobem pro mormonskou církev trapné a kompromitující. S těmito „dokumenty“ přišel jako oddaný člen za vedením a předal jim je s tím, že by asi nebylo dobré, aby se o nich někdo dozvěděl. Nejznámější z nich se stal asi tzv. „Salamander letter“, dopis, který měl dokazovat, že Joseph Smith věřil na lidové pověry a domníval se, že mormonské zlaté desky hlídá démon v podobě bílého salamandra. A mormonské vedení na tuto hru překvapivě přistoupilo. Nejenže tito mormonští pomazaní nepoznali, že se jedná o podvod, ale začali nepohodně dokumenty od Hofmanna odkupovat a schovávat je do tzv. prezidentského archívu.

Jak tomu bývá, tak dlouho se chodí se džbánem pro vodu, až se ucho utrhne. Ne, že by mormonští vůdcové konečně dostali od Boha jasno, a rozpoznali, že se jedná o falzifikáty, ani se nedali na pokání a nešli s kůží na trh tím, že by ukázali veřejnosti to, co považovali za kompromitující materiály. Šlo spíše o to, že to Hofmann definitivně přehnal. Rozhodl se totiž mormonskému vedení prodat tzv. McLellinův archiv.

McLellin byl jedním ze zakládajících mormonů, který se však později s mormonismem rozešel. Ve svém archívu uchovával materiály, jichž se mormonské vedení velice obávalo. Archiv totiž kromě jiného obsahoval důkazy o nemravném životě zakladatele Smitha. Proto představitelé mormonů stáli o odkoupení těchto materiálů.

Problém byl však v tom, že si Hofmann vyžádal od církve 185.000 dolarů na údajné zakoupení těchto dokumentů ještě dříve, než je stačil vyrobit. A nadto se přes svoji vynikající znalost mormonského prostředí v tomto případě v jedné věci přepočítal - mormonské vedení totiž tyto dokumenty ve svém archívu ukrývalo již od roku 1908.

A v této chvíli jinak suverénní Hofmann (vždyť se mu podařilo oklamat i detektor lži!) zpanikařil. Aby oddálil své odhalení, zabil vlastnoručně vyrobenou bombou mormonského biskupa, který s ním tuto

Vedle „Generace Lamanitů“ je další „výkladní skříň“ Církve Ježíše Krista Svätých posledních dnů na poli kultury i Chrámový sbor, který každou neděli zpívá v ústředním chrámu v Salt Lake City a jeho vystoupení má ve Spojených státech širokou popularitu. Foto: archiv.

Dokončení článku na další straně vlevo dole.

Rozhovor s Helenou Tesárkovou a Innou Volfovou

BŮH MI ŘEKL, ŽE ANO

Zdeněk Vojtíšek

Helena Tesárková je tiskovou mluvčí České misie Praha Církve Ježíše Krista Svatých posledních dnů a Inna Volfová je její asistentkou. Obě mladé dámy byly ještě nedávno misionářkami - slečna Helena v letech 1998 a 1999 v Londýně a na jihu Anglie, slečna Inna v letech 1999 - 2000 na Chrámovém náměstí v Salt Lake City, v hlavním městě této náboženské společnosti ve Spojených státech.

Co vám misie přinesla?

Helena Tesárková: Bylo to skvělé. Misii jsem neplánovala, ale cítila jsem, že potřebuji udělat v životě změnu. Přemýšlela jsem o změně zaměstnání, ale nebylo to ono. Ptala jsem se Boha a On mi ukázal, že mám jet na misii. Asi rok jsem se na ni připravovala. - A co mi misie přinesla? Větší samostatnost a také to, že jsem si uvědomila, že nejsem na světě jediná, kdo má problémy. Naučila jsem se zapomenout na své potřeby a dát na první místo potřeby druhých. Bylo to vlastně 18 měsíců jen pro Boha.

Dělala jste klasickou misii dveře od dveří?

Helena Tesárková: Nenazvala bych to dveře od dveří, ale od člověka k člověku. Byli jsme na ulici i v domech, ale také jsme 10 hodin týdně trávili mezi mentálně postiženými, učili jsme staré lidi číst a podobně.

Dokončení článku z předchozí strany.

transakci dojednával. Pak zabil ještě manželku jiného biskupa, který byl do akce zapojen.

Avšak ani po těchto vraždách nebyl odhalen. Až když se chystal na třetí vraždu a bomba předčasně vybuchla v jeho vlastním autě a zranila ho, začalo vyšetřování, které ho usvědčilo a vyústilo v jeho doživotní trest.

Tím však nebyl jen odhalen tento geniální zločinec, ale vyšly najevo i schopnosti a praktiky nejvyššího mormonského vedení. Pro miliony mormonů však tzv. žijící prorok nadále zůstává neomylným duchovním vůdcem obdařeným nadpřirozenou rozpoznávací mocí.

Poznámka

1 Viz též Nauky a smlouvy 46:27.

Inna Volfová: Všechny misie si jsou podobné, ale misie na Chrámovém náměstí je v něčem výjimečná. Je nejmenší co do rozlohy, ale její vliv je celosvětový - misionářky pocházejí z celého světa a učí v průměru ve 36 jazycích.

Jaká byla vlastně vaše cesta mezi svaté posledních dnů?

Helena Tesárková: Já jsem vlastně byla díky babičce vždycky věřící. Zнала jsem od ní modlitbu i čtení Bible a snažila jsem se zlepšovat svět. Uvažovala jsem o vstupu do řehole a zajímala se o filozofii. Tou dobou jsem se setkala s misionáři. Chtěla jsem studovat nauku církve a aktivně toto společenství poznávat, a tak jsem s nimi chodila na výlety a na shromáždění. Pak jsem se v modlitbě upřímně ptala Boha, zda je toto ta pravá církev, a on mi řekl, že ano. Pokřtěna jsem byla před 5 lety za 9 měsíců od prvního kontaktu s církví.

Inna Volfová: Já jsem také byla vychovávána v náboženství, v pravoslavné církvi. Asi dvakrát ročně jsme chodili na mši, ale existencí Boha jsem si nebyla jista. Po střední škole jsem chtěla cestovat a dostala se do americké rodiny žijící v Německu, která pro mne byla velkým příkladem. Tam jsem poznala, že náboženství nemusí být jen na neděli, a setkala se s láskou mezi lidmi. Po šesti diskusích s misionáři jsem byla před 4 roky pokřtěna - po 10 dnech.

Jak jste poznala, že k vám mluví Bůh? Kdysi svatí posledních dnů hovořili o „pálení v hrudi“ jako o důkazu přítomnosti Ducha svatého. Stalo se vám něco takového?

Helena Tesárková: O tom jsem neslyšela. Bůh se nemusí projevovat „pálením v hrudi“, a přece víte, že k vám mluví Bůh. Dobře jsem rozpoznala, že je to od Boha.

Inna Volfová: Je více způsobů, jak se projevuje Duch Svatý. Bůh zná každého z nás osobně, a proto věřím, že každému z nás také odpovídá takovým způsobem, kterému rozumíme.

Stejně Bůh odpovídá i žijícímu prorokovi.

Helena Tesárková: Ano. Jednotlivec má zjevení pro sebe, prorok má větší pravomoc a větší odpovědnost, a proto má zjevení pro celý svět. A jenom prorok může říct: „Tak praví Bůh.“

Může tedy současný prorok změnit učení zemřelého proroka?

Inna Volfová: Může. Pánova vůle ohledně toho, co mají Jeho děti v danou dobu dělat a jaká ustanovení mají dodržovat, se může měnit a mění se (např. Starý versus Nový zákon). A Pán tak činí právě jen skrze svého proroka.

Helena Tesárková: Všichni proroci zachovávají jednotu a není mezi nimi rozpor. Každý prorok se zabývá určitým okruhem činnosti a vzájemně se doplňují. Současný prezident Hinckley například dává důraz na stavbu chrámů. Podobně jsou propojeny a navzájem se doplňují i Bible a Kniha Mormon.

Takže necítíte žádné napětí třeba mezi zjevením Josephu Smithovi o mnohoženství z roku 1843 a Oficiálním prohlášením Wilforda Woodruffa z roku 1890, jimž se mnohoženství odmítá?

Současný žijící prorok, prezident Církve Ježíše Krista Svatých posledních dnů, Gordon B. Hinckley.
Foto: archiv.

Helena Tesárková: Ne, v tom není žádný rozpor.

Inna Volfová: Ne. Každá doba se něčím liší a má své radosti a starosti, a tak nám Bůh skrze proroka sděluje svoji vůli pro tu či onu dobu.

Helena Tesárková: V tom je právě krása církve, že můžeme dále růst. Bůh je nekonečný a i moje chuť ho poznávat by měla být nekonečná. Proto chodím do shromáždění a účastním se vzdělávacích programů, abych rostla a vyvíjela se v poznávání Boha.

Co na své církvi ještě oceňujete?

Helena Tesárková: Tato církev je pravdivá. Je vedena prorokem, který má zjevení od Boha. Tato církev má také pravé kněžství.

Inna Volfová: Řekla bych to stejně. Snad bych jen doplnila, že tato církev dává důraz na důležitost rodiny. Sňatky, které uzavírá, jsou na věčnost.

Slečna Helena se svěřila, že chodí s chlapcem, který není členem její církve. Pokud by se nestal mormonem, máte naději, že by váš případný sňatek stejně trval na věčnost?

Helena Tesárková: Ano, věříme, že evangelium je možno přijmout i po smrti. I sňatek na věčnost může být vykonán zástupně. Neumím si představit, že by například moji prarodiče, kteří se měli moc rádi a neměli za života možnost stát se mormony, nemohli být věčně spolu.

Včera jste se vrátila z chrámu ve Freibergu. Jaký se tam konal obřad?

Helena Tesárková: V chrámu jsem už byla mnohokrát a vždycky je to pro mne důležitá a posvátná událost. Cítím, že mluvit o tom mimo chrám by bylo znesvěčující. Chrám je Boží dům, přicházíme tam jako hosté a odnášíme si požehnání a zjevení od Boha.

Inna Volfová: Jednalo se o svatbu našich přátel, kteří byli zpečetěni jako manželé na čas a celou věčnost. Vlastně všechny chrámové obřady jsou pro posílení rodiny.

Kromě zájmu o rodinu je vaše církev známa i sociálními programy. Podařilo se některý rozvinout už i u nás?

Helena Tesárková: Misionáři učí zdarma anglicky a také chodíme zpívat do domova důchodců. Posledně jsme spolu s misionáři zpívali české lidové písničky a všichni přítomní měli velkou radost. Jsme pro ně jako jejich děti. - Jedné mateřské školce v Jičíně jsme předali hračky a jiné malé dárky.

Helena Tesárková a Inna Volfová.

Foto: Jan Kotrč.

Když byly povodně v roce 1997, stáhl náš misijní prezident všechny misionáře do povodňových oblastí a ti pracovali přímo na místě spolu s hasiči a záchranáři. Také jsme jako církev dodávali potraviny. - Ale o takových věcech se nemá ani mluvit. To je úplně samozřejmé.

To není samozřejmé. Mimochodem, je Česká misie Praha finančně soběstačná?

Helena Tesárková: Ano, je. V církvi máme zákon desátku, z něhož je Církev financována. Nevím ale, zda desátek platí všichni. To je jen mezi Bohem a lidmi. Kromě toho dáváme postní oběti do fondu potřebných. Z něj se platí např. školy v Africe a ostatní humanitární aktivity církve. Je to jednou z hlavních zásad církve, že církev má být zcela nezávislá na státu. A je tomu tak po celém světě.

Vraťme se ještě nakonec k obsahu vaší víry. V názvu církve máte jméno Ježíše Krista, ale od začátku rozhovoru jste se o tomto jménu ani jednou nezmínily. Co pro vás vlastně znamená Ježíš?

Inna Volfová: Přesně to, co On sám řekl: „život, pravda a cesta...“ Toto je nejdůležitější poselství, které má církev pro lidi světa: kdo je opravdu Ježíš. Svědectví o žijícím Kristu a realitě Jeho usmíření.

Helena Tesárková: Všechno. Bez Ježíše bychom se nemohli navrátit k Bohu.

To jste ale jistě slyšela i od své katolické babičky.

Helena Tesárková: Ano, člověk o něm může vědět, ale potřebuje obřady, které On zřídil, potřebuje církevní hierarchii, kterou On ustanovil, potřebuje kněze, kteří mají pravomoc přímo od Ježíše Krista k vykonávání těchto obřadů.

Ale všechny křesťanské církve přece mají duchovní, kteří odvozují svou pravomoc od Ježíše.

Inna Volfová: Nemá smysl mluvit o tom, v které církvi je lepší pravomoc. Misionáři také nediskutují, co která církev hlásá, ale předloží nauku a vyzvou vás, abyste se ptal Boha, zda je správná. Důležitější je poslouchat Boha než si sepisovat seznam, která církev má tu nebo onu výhodu...

Helena Tesárková: Kdybychom si měli sepsat seznam církví podle výhodnosti a snadnosti, pochybuji, že by naše církve vyhrála... protože je na 24 hodin denně a to 365 dní v roce. Vyžaduje aktivitu, práci a oběti. Ale pokud vám Bůh dá odpověď, není pro vás těžké pak uvěřit i v jednotlivé nauky a zásady.

Inna Volfová: Když jsem po těch deseti dnech rozhovorů s misionáři byla pokřtěna do církve, neměla jsem ani ponětí, co církev učí. Zнала jsem šest diskusí, když mne misionáři vyzvali, abych se zeptala Boha, zda ta církev je pravdivá. Pak už pro mne nebyl žádný problém přijmout jakékoli učení, protože vím, že pochází ze správného zdroje.

Děkuji za rozhovor.

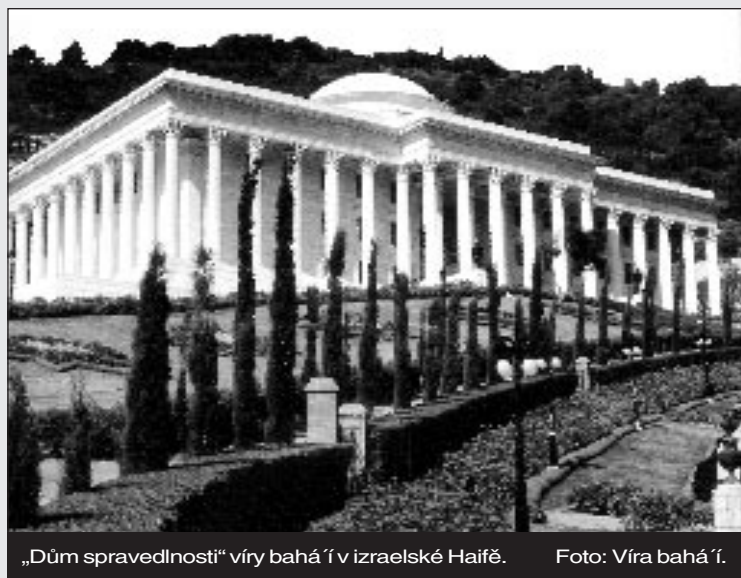
Otevření zahrad u svatyně bahá'í v Haifě se účastní i Češi

PRAHA 16. května - Mezinárodní náboženské společenství víry bahá'í vybuodovalo v izraelském přístavním městě Haifě kolem své hlavní svatyně terasové zahrady. Slavnostního otevření „osmého divu světa“ se má 22. května zúčastnit i skupina příznivců z České republiky. Podle jedné z mluvčích informační kanceláře bahá'í společenství v ČR to bude největší multikulturní setkání ve „Svaté zemi“ za posledních deset let.

Z informací podaných na dnešní tiskové konferenci vyplynulo, že do Haify přijede na 4500 lidí z 200 zemí. Bahá'í je se stopadesátiletou tradicí a s pěti milióny věřících nejmladším a nejmenším monotéistickým náboženstvím. Na hoře Karmel zřídilo své hlavní duchovní centrum. V ČR má asi 400 příznivců.

Zahrady mají přinášet návštěvníkům mír, který je jednou z hlavních hodnot této víry nečinící rozdílů mezi jádrem všech velkých světových náboženství. Buddha, Ježíš Kristus, Mojžíš i Mohamed jako „zakladatelé“ buddhismu, křesťanství, judaismu a islámu jsou proto jako boží synové podle víry bahá'í proroky a posly jediného stvořitele světa.

Nákladem 250 miliónů dolarů (asi osm miliard korun) získaných z dobrovolných příspěvků věřících bahá'í vybuodovalo toto společenství terasy nad Haifou během deseti let. Za projekt zdůrazňující harmonii, symetrii a řád a příznivě doplňující urbanistický ráz a životní prostředí Haify se podle českých informátorů postavil i Stát Izrael a městská samospráva.

„Dům spravedlnosti“ víry bahá'í v izraelské Haifě.

Foto: Víra bahá'í.

Taliban chce, aby hinduisté nosili identifikační známky

KÁBUL 22. května - Hinduisté žijící na afghánském území pod kontrolou islámského hnutí Taliban budou nuceni nosit na oděvu identifikační známky, které je budou odlišovat od muslimů. Agentuře AP to dnes sdělil šéf náboženské policie Talibanu Muhammad Valí.

Vládní hnutí, které kontroluje 95 procent země, k tomu chce vydat zvláštní dekret. Ten bude vyžadovat po hinduistkách, aby se také halily od hlavy až k patám jako muslimské ženy.

Záměr Talibanu vyvolal již první zápomné reakce v Indii, kde drtivou většinu obyvatel tvoří hinduisté. „Zcela odsuzujeme normativní nařízení diskriminující menšiny,“ citovala indická agentura PTI nejmenovaný zdroj indického ministerstva zahraničí.

Podle Valího musejí být příslušníci náboženských menšin přísně identifikováni. U Sikhů, kteří tradičně nosí turbany, není podobné nařízení nutné, uvedl dále Valí. Totéž platí pro křesťany a židy, kteří v Afghánistánu prý nežijí. Podle AP ale omezené množství příslušníků těchto náboženství v Afghánistánu přece jen bydlí.

Hinduistů žije v Kábulu asi 5000. Dalších několik tisíc je v jiných městech, ale přesná statistika o jejich množství neexistuje.

I buddhističtí mniši musejí mít policii

BANGKOK 20. června - Případy buddhistických mnichů, kteří podlehnou pokušení sexu, peněz či konzumaci alkoholu,

nyní v Thajsku spadají pod pr a v o m o c „mnišské policie“, která byla vytvořena s cílem očistit řád od prostopášníků a předcházet větším škodám na jeho image. Příslušníci mnišské policie mají vyholené hlavy, oblékají se do dlouhých tunik oranžové barvy a stejně jako

ostatní buddhističtí mniši nosí na nohou sandály. Na rozdíl od příslušníků veřejné pořádkové služby však nenesí zbraně ani pendrekry či pouta.

V tomto řádovém sboru je asi 500 mnichů. Je to jediná skupina oprávněná zadržet své bratry zapojené do zločinné činnosti a také jako jediná má na starosti shromažďování důkazů o osobách podezřelých z neplnění některého z 227 pravidel obsažených v kázeňském kodexu.

Vybraná skupina mnichů, kteří vystudovali teologii a právo, plní podobné funkce jako občanská policie: sleduje podezřelé, vyslýchá svědky a provádí zatčení. ...

Pouliční zatýkání lidí oblečených do buddhistických hábitů a ještě víc honičky za rádoby mnichy, kteří se na útěku svlékají a odhazují tuniky, je v zemi, jako je Thajsko, kde je náboženství tak hluboce zakořeněno, představením, kterému kolemjdoucí přihlížejí ztuhlí úžasem. ...

Nejvyšší rada Sanghy, nejvyšší orgán buddhistického kléru, se rozhodl povolit vytvoření mnišské policie poté, co ji široké veřejné vrstvy kritizovaly, že neudržuje disciplínu mezi zhruba 400 tis. mnichy v 31 tis. klášterů roztroušených po celé zemi.

Čínské úřady vyhnaly z tibetské školy tisíce mnichů

PEKING 21. června - Čínské úřady vyhnaly tisíce tibetských a čínských mnichů a mnišek z buddhistické školy v západočínské provincii S'-čchuan. Úřady prý měly „obavy o společenskou stabilitu“ v oblasti. Informovala o tom dnes agentura Reuters s odvoláním na místní úřady.

Škola měla původně asi 8000 studentů. Podle vyjádření jednoho z mnichů si vláda přeje ponechat v instituci pouze 1400 žáků. Po odchodu většiny studentů prý hodlá přebýtečné budovy strhnout. Čínské úřady odmítly záležitost komentovat. Podle amerických humanitárních organizací nebyly ze školy hlášeny žádné politické ani separatistické aktivity, zařízení však i ony popisují jako jedno z mála míst poskytujících souhrnné buddhistické vzdělání a „uvolněnou společnost, kde jsou studenti soběstační a nespádají pod kontrolu žádného opata“.

Čína zajišťuje svobodu vyznání v ústavě, ale náboženství je možno vyznávat pouze prostřednictvím státem organizovaných institucí. Zvláště přísně Peking dozírá na tibetské aktivity, aby potlačil věrnost Tibeťanů jejich duchovnímu vůdci dalajlámovi.

Sociologové: Počet věřících odpovídá stavu ve společnosti

PRAHA 4. července - Pokles počtu lidí, kteří se při posledním sčítání přihlásili k náboženskému vyznání, neznamená podle sociologů úbytek skutečných věřících, ale je spíše návratem k reálnému stavu ve společnosti.

Skutečnost, že počet věřících klesl od předposledního sčítání o 1,2 miliónu lidí a k náboženskému vyznání se nyní hlásí 31,7 procenta lidí oproti téměř 44 procentům z roku 1991, vysvětlují sociologové tím, že sčítání před deseti roky bylo obrazem polistopadového uvolnění. Sociolog Ivan Gabal připomněl, že komunistický režim víru potlačoval. Sčítání bylo obrazem přízně, které se tehdy náhle církve těšily. „Nyní se kyvadlo vrací,“ řekl dnes Gabal ČTK.

Také sociolog Petr Matějů uvedl, že se pokles počtu věřících ve srovnání s předchozím sčítáním dal očekávat, protože společnost již nevidí v náboženství zakázané ovoce.

Podle socioložky Věry Haberlové se sice po roce 1989 hodně lidí hlásilo k církvím, ale pak změnili názor, protože do životního stylu, na který byli nacvičeni v posledních 40 letech, se Bůh nehodí. Česká společnost je podle ní málo duchovní a posledních deset let tento postoj spíše prohloubilo.

Haberlová zároveň připustila, že podíl lidí, kteří nějakou víru vyznávají, je pravděpodobně mnohem vyšší, než lze jednoduchými otázkami při sčítání vůbec zjistit, protože víra je jednoduchým měřením těžko uchopitelná.

Scientologové se angažují v protidrogové kampani

PRAHA 12. července - Takzvaná scientologická církev se zapojila vlastními aktivitami do protidrogové kampaně. Zatím se soustřeďuje na prevenci, ale její český mluvčí Jiří Voráček nevyklučuje i rehabilitaci, v zahraničí již po léta praktikovanou. „Jsme proti drogám, a to i proti psychiatrickým - všichni ovlivňují tělo i mysl. To je naše misie,“ řekl ČTK.

V některých státech byla scientologie oficiálně uznána za náboženství. Současně však čelí i názorům, že jde o nebezpečný psychokult, že její působení je na okraji extremismu a že je motivováno hmotnými zájmy.

Scientologové tvrdí, že jejich protidrogové programy mají sedmdesátiprocentní

účinnost, zatímco jiné mají podle nich větší - patnáctiprocentní, maximálně padesátiprocentní účinnost. „Chceme se podílet na tom, aby se naše civilizace nestala drogovou kulturou, cílem není dostat někoho mezi scientology,“ prohlásil Voráček.

Preventivní působení spojují scientologové s přísunem názorných informací o tom, jaký má droga konkrétní negativní vliv na lidské orgány. Odstranění závislosti praktikují zbavením člověka zbytků škodlivých látek a drog z tukových tkání, kde se usazují. Prostředkem je saunování.

„Nejde o převratný biochemický objev, ale náš zakladatel Ronn Hubbard ho dále propracoval. Po vědecké stránce je to prozkoumáno, v USA akreditováno, ale normálně se to nevyučuje,“ uvedl Voráček.

Americký spisovatel Hubbard je scientology považován za autora moderní vědy o duševním zdraví a obnově duševního potenciálu - dianetiky.

Slovenský tisk ve znamení sporu o jógu

BRATISLAVA 13. července - Spor mezi ministrem školství a katolickými preláty a politiky o jógu coby nepovinný předmět ve školách se stal hlavním tématem dnešního slovenského tisku.

„Co si už myslet o vládní koalici, v níž jóga vyvolává ostrý spor, ne-li další krizi?“ klade si Nový čas řečnickou otázku v komentáři k výhrůžce předsedy křesťanských demokratů (KDH) Pavla Hrušovského, že jeho strana se nebude cítit vázána koaličními dohodami, jestli ministr školství Milan Ftáčnik ze Strany demokratické levice (SDL) projekt jógy ve školách nezruší. ...

Podle Sme si sice ministr svým „nešťastným jednáním“ - jógou či prosazováním etiky jako povinného předmětu a výuky náboženství jako nepovinného - může za podezření z „pokusu o likvidaci křesťanství na Slovensku“ sám, ale „nebylo by vhodné vyvolávat kvůli této roztržce další koaliční krizi“.

Deník současně Ftáčnika podezírá, že jógu chce „poněkud násilně“ ve školách zavést proto, že ji sám cvičí - „možná kdyby byla ministryní školství Zora Czoborová, chtěla by, aby si žáci na tělocviku osvojovali současný módní fitnessový hit tae-bo“.

Ačkoliv jógu cvičí Slováci už čtvrt století, nedá se říci, že by po Slovensku běhaly tisíce hinduistů, připomíná Pravda a ptá se, kde je tedy problém, kvůli němuž se čtou pastýřské listy biskupů a o józe má jednat

koaliční rada, když rodiče mají možnost nesouhlasit, aby jejich děti jógu cvičily. ...

Nová náboženství budou usilovat o změnu návrhu církevního zákona

PRAHA 25. července (ČTK) - Představitelé nových menšinových náboženských směrů budou usilovat o změny ve vládním návrhu zákona o církvích a náboženských společnostech, a to ještě před podzimním projednáním v parlamentu. Vadí jim zejména, že tyto církve by pro plnoprávný stupeň státní registrace musely mít kolem 20.000 členů. První stupeň registrace, jemuž by počtem 300 příznivců některá společenství vyhověla, podle nich totiž nepřináší kromě právní subjektivity vůbec žádné výhody.

Náboženská společnost podle ministerstva kultury nezíská dokonce ani základní registraci, pokud bude podezřelá, že vyvíjí psychický nátlak na věřící či zatajuje věrouku - návrh tak pamatuje na ochranu demokracie a morálky. Například představitelé Scientologické církve se však v té souvislosti ptají, kdo o tom rozhodne. Obávají se úřednické libovůle. ...

Vláda předpokládá, že o druhý stupeň, který otevře cestu ke státní dotaci, k možnosti provozovat školská zařízení či k působení v armádě nebo ve věznicích, bude možné žádat až po deseti letech registrované existence náboženské společnosti a po získání dvou promile obyvatelstva ČR. Během této doby se má prokázat způsobilost subjektu k aktivitám licenčního charakteru.

Podle katolického biskupa Václava Malého je tato lhůta moudrá. Jak řekl, pod pojmem náboženská společnost se totiž mohou skrývat duchovní proudy a hnutí s tendencemi manipulovat lidmi, či skupiny s lobbistickými zájmy.

Scientologie nebo hnutí Hare Kršna však takový zákon považují za diskriminující. Práh deseti let a 20.000 členů potřebných podle návrhu zákona k plnoprávnému stupni registrace u státu bude těžko překročitelný i pro české muslimy.

Nová náboženství kritizují také to, že 21 registrovaných historických církví a náboženských společností získá podle návrhu zákona druhý stupeň registrace automaticky. Ministr kultury Pavel Dostál odmítl názor, že by desetileté čekání ostatních bylo omezením jejich náboženské svobody. ■

*Z informačního servisu ČTK
vybral a zprávy zkrátil Z. V.*

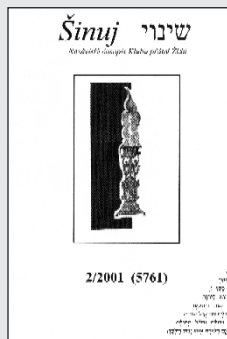
NOVÝ ČASOPIS VĚNOVANÝ ŽIDŮM

Společnost křesťanů a Židů (SKŽ) se od začátku devadesátých let minulého století věnuje hlavně překonávání křesťanských omylů a předsudků o Židech. Přednášky, umělecká vystoupení a publikace probouzejí důvěru mezi příslušníky obou náboženství. Jaroslav Sýkora, evangelický farář působící v Kdyni, se rozhodl přidat k těmto aktivitám ještě něco svého. Vytvořil Klub přátel Židů a vydává skromný časopis pod názvem Šinuj. Tento hebrejský název znamená změnu nebo nápravu. Jde o 16 stránek formátu A5 textů rozmnoužených pravděpodobně podomácku dostupnou technikou.

Očekávali bychom, že nový časopis doplňující Zpravodaj Společnosti křesťanů a Židů bude přinášet lokální informace nebo alternativní pojetí těchto vztahů. Najdeme tam úvodníky a kázání vydavatele, další vlastní tematické články a překlady od téhož autora, občas článek jiného českého příspěvatele, výňatky z jiných textů a recenze pokud možno všeho, co vychází k židovsko-křesťanskému tématu. V některých číslech to doplňují židovské písně (slova i noty). Na titulní straně jsou zajímavé fotografie většinou ze židovského života. Lze říci, že časopis je spíše personálně než lokálně zaměřen. Nejde však o čistě soukromou iniciativu. Časopis má jisté okruh čtenářů a Klub přátel Židů nemusí být fikcí.

Kde je tedy vlastně důvod ke zřízení samostatné organizace vedle již vycházejícího samostatného periodika? Osobní zájem vydavatele by jistě nebyl dostatečným důvodem, i když pochopitelně každý má jako občan plné právo sám nebo spolu s jinými projevovat své názory třeba tímto způsobem. Jisté občerstvující odlišnosti v pojetí tu nalezneme. Zdejší Společnost křesťanů a Židů a obdobné organizace v jiných zemích jsou koncipovány jako společné pro Židy i křesťany, kdežto v tomto případě jde o vztah křesťanů k Židům. V SKŽ se obě strany zaměřují na vzájemné informování, nápravu starých a prevenci nových křivd. Obě náboženství tam vystupují spíše jako partneři v mezináboženských vztazích. Z časopisu Šinuj lze vyrozumět, že v Klubu přátel Židů je judaismus spíše vnitřní křesťanskou záležitostí. Zdá se, jakoby Židé k těmto aktivitám nebyli bezprostředně potřební. Jsou přítomni literárně a jako příležitostní hosté.

Když křesťané začali v posledních několika desetiletích odstraňovat ze svých ká-

žanských křesťanských teologů různých vyznání s návrhy na radikální změny v tomto směru. Rozpoutala se kolem toho polemika na stránkách reformačně laděných teologických a jiných periodik.

Redaktor časopisu, evangelický farář Jaroslav Sýkora, se nezařazuje do žádného z těchto proudů. Nechce, jak by se někdo mohl obávat, judaizovat křesťanství v tom smyslu, že by mu bral jeho jedinečnost a nezastupitelnost. Pokládá ale Židy v programovém úvodníku k prvnímu číslu za „starší bratry ve víře“, což je pojetí, které Židy příliš neuspokojuje. Přejí si spíše korektní mezináboženské vztahy než bratření s křesťany. Zatímco pro křesťany (vzhledem k původu a ke společné části Bible) je vztah k judaismu vnitřním problémem, pro judaismus je křesťanství stejně vnější jako třeba islám nebo libovolný další směr.

Časopis Šinuj, vydávaný ve Kdyni, nebude asi snadné sehnat. Stojí však za doporučení jako doplněk osvědčených pramenů k židovsko-křesťanským vztahům. ■

Ivan O. Štampach

Časopis Šinuj je možné objednat
na adrese: sykora@tf.jcu.cz

TAK MNOHO CEST

A. P. Tycho: Tak mnoho cest

Příručka o náboženství, sektách, New Age a nových duchovních směrech. Spolek moravských nakladatelů, Olomouc 2001, 308 s.

Nejnovější knížka Spolku moravských nakladatelů „Tak mnoho cest“ patří jistě mezi ty publikace, které stojí za to vzít do ruky. A to i přesto, že není na první pohled jasné, zda ji autor míní jako práci teologickou (popisující cestu k určité formě náboženské víry), práci moralistickou (kázající humanismus a duchovní toleranci), případně jako práci religionistickou (popisující jevy na naší náboženské scéně). Je to totiž tak, že kniha obsahuje takové množství zajímavých infor-

mací a je psána tak srozumitelně a lehce, že každý člověk se může po jejím přečtení cítit obohacen.

Kniha se skládá ze tří, ne zcela zřetelně odlišitelných částí. První část, uvedená básní, pojednává o fenoménu duchovnosti. Po krátké autorově zpovědi pozvolna přechází v rozsáhlejší a zajímavé pojednání o hnutí Nového věku. Autor zde vystupuje jako duchovní rádce ohlašující nové náboženství tolerance a všeobecné snášenlivosti. Deklaruje se jako mimo-denominační křesťan, ale s velkým nadšením hovoří i o náboženstvích Východu - o buddhismu a hinduismu. Svoji víru naznačuje jako jednu z možných cest vedoucích k témuž cíli - k Bohu, ale bohužel opomíná odpovědět na základní duchovní otázku, o kterou v křesťanství jde, totiž zda podle jeho mínění kromě víry v Ježíše Krista i ostatní náboženství vedou k „záchraně“.

Druhá část knížky je ovšem výborná. Autor je zřejmě religionistický amatér, ale popisy vybraných náboženských skupin (Scientologická církev, hnutí Haré Krišna, Církev sjednocení, Rodina, Transcendentální meditace, Křesťanská věda, Satanisté, skupiny Osha, Šrí Činmoje a Satja Sai Baby, Sahádža jóga, Anánda Marga a Hnutí Grálu, k nimž ovšem kupodivu přiřazuje i rozekruciany, letniční a Novou Akropolis) jsou plně zajímavě podávaných a málo známých informací. Nesporným pozitivem této části knihy je to, že autor se při jejím psaní odmítl spoléhat pouze na informace získané z literatury, ale rozhodl se je doplnit vlastní osobní zkušeností a rozhovory s představiteli nových náboženských skupin.

Bohužel, ani v této části se autor nevyvaroval některých koncepčních nejasností. Předně neodpovídá na otázku, proč mezi podrobně rozebírané skupiny své práce nezapočítává nejen víru Baha'í, Jógu v denním životě a Univerzální život, ale ani největší skupiny nové náboženské scény u nás, mormony a svědky Jehovovy. Škoda, knížka mohla být výbornou „příručkou“ nejen podle názvu, ale i fakticky a každý by v ní mohl nalézt prakticky všechno o nových duchovních proudech u nás. Překvapuje ovšem i to, že mezi „česká specifika a malé skupiny zvláštní orientace“ zařazuje autor vedle skupiny J. D. Dvorského, Ivo Bendy, Pánovy cesty a Janovy třídy (!) i Pražské společenství Kristovo, které není ani českým specifikem ani nepředstavuje nijak mimořádnou náboženskou orientaci. Na druhou stranu je ovšem pravda, že A. P. Tycho se nestaví do pozice religionisty

a jím uváděná kniha nechce být ani encyklopedií ani vědeckým pojednáním.

Třetí část knížky působí poněkud roztržitě. Představuje ji příloha *O duchovní toleranci*, která je složena z několika ne-sourodých příspěvků představitelů různých náboženských skupin u nás. Jiřího Voračka za Dianetiku, Juraje Lajdy za Církev sjednocení, Trilokátma dáse za hnutí Haré Krišna, ale i Romana Jurigy za pravoslaví či Jaroslava Huta za katolicismus. Navíc zahrnuje i příspěvky od některých autorových přátel podepsané poněkud záhadně jako *Nikola* či *Rony*. Všechny se ovšem vztahují k téže problematice, k problematice vztahu tolerance a pravdy. Že skupiny vnímané většinou společností u nás jako sekty akcentují hodnotu „svobody“, zatímco představitelé renomovaných církví hovoří více o „pravdě“, nikoho nepřekvapuje a je dáno logikou věci.

Bohužel o autorovi A. P. Tychovi se v knize nedovídáme skoro nic. Kromě letmých narážek v textu není jasné, kdo se za tímto jménem skrývá, jaká je jeho kvalifikace, případně odborné vzdělání. I když je sympatické, že v knížce je uveden seznam „základní“ a „doplňkové“ literatury pojednávající o tematu nové religiozity u nás, přímé odkazy na jednotlivé prameny, z nichž autor čerpal, chybějí, a tak spolehlivost uváděných informací může být poněkud zpochybňována. Přesto však jde o zajímavé čtení a nikdo, kdo se zabývá fenoménem nové duchovnosti, by si je neměl nechat ujít. ■

Prokop Remeš

POJEM GURUA A AUTORITÁŘSTVÍ

Joel Kramer a Diana Alstad: *Guru Papers. Masks of Authoritarian Power*
Frog, Ltd. Berkley California, 385 stran

Autoři dělí knihu v zásadě do dvou částí; první je věnována především pojmu gurua a jeho dosahu, zatímco druhá část zachází do jemnějších podob autoritářství v mezilidských vztazích a je vhodně pojmenována „Ideologické masky“.

Věnujme se ale nyní první části. Představte si, že žijete v nějakém prostředí, které je definováno jistým souborem norem, dohod a etiky a se kterým všichni souhlasí. Součástí toho prostředí je také hierarchie. Dejme tomu, že podle úmluv (které se časem stanou základem tzv. selskému rozumu) je,

například, jistá barva zelenou. Všichni s tím žijí, komunikace je jednoduchá. Nicméně co se stane, když za vámi přijde někdo, kdo stojí v žebříčku hierarchie výše a řekne vám, že tato barva není zelená? Pokud budete chtít něco namítat, dostane se vám například takovéto odpovědi: „Jste na mentální úrovni. Nechápete, co vám tímto chci říci, apod.“

Jaká bude vaše reakce? V prostředí, ve kterém se lidé snaží „pochopit běžně nepochopitelné“ to ovšem bude mít jiný dopad, protože zde jde o věci, na které si nelze sáhnout a ani se k nim dostat běžnou úvahou. Jde o věci transcendentální. Ovšem i když jde o velmi ušlechtilou věc (dopátrat se pravdy, zjistit příčinu všech příčin apod.), přesto právě zde leží největší nebezpečí v tom, že cesta k autoritářství je široce otevřena. Ten malý příklad shora uvedený je velmi ilustrativní a není samoúčelný.

Účelem autoritářství je podkopat sebe-důvěru. Kapitola, z níž citát pochází, je nazvána vhodně: „Útok na rozum.“ Pokud se lidé vzdají své kapacity posuzovat a pokud se dostanou na úroveň, kdy vše pouze přijímají, potom jsou nesmírně snadno ovladatelní. Otázkou je, zda toto ovládnutí guruové chtějí.

Mnoho třeba ani ne. Ocítají se ovšem v pozici, kde jim schází odezva (zpětná kontrola) a kde si prakticky mohou dělat, co se jim zlíbí. Kdyby totiž snad někdy někdo něco namítl, mohou vždy říct: „Ve skutečnosti nedokážeš pochopit, co opravdu dělám, protože nejsi na pokročilé úrovni (jsi na mentální úrovni, nejsi osvícen atd).“ Potom se guruové takto připravené pasti nemohou vyhnout a nemohou se nestat autoritativní v tom nejvíce negativním slova smyslu. Pokud se v nich nějakým způsobem ozve svědomí, potlačí ho.

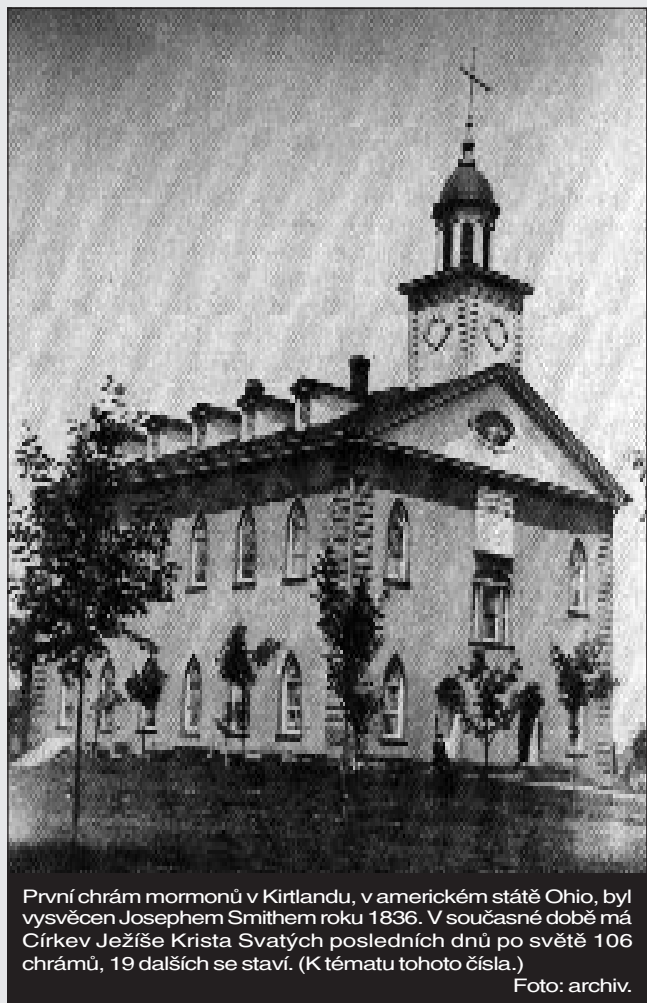
Zajímavou otázkou ovšem také je, proč se kdo vystavuje situaci, kdy může být pod rouškou duchovní spásy bezmezně vykořisťován. Autoři vidí hned několik

příčin, z nichž hlavní je současný historicko-sociální kontext. Ten zahrnuje i psychologickou vazbu mezi pocitem nenaplnění v dospělosti a v dětství.

Vedle mnoha dalších zajímavých námětů (včetně toho, co vede lidi k tomu, aby uctívali zakázané, anebo Satana, nebo jak nevědomě můžeme přispět k rozpolcenosti vlastních dětí, když jim budeme dávat rozporné výpovědi na stejné události apod.) dělají autoři závěr, že nikdo nemůže vědět, co je pro nás nejlepší. Samotný pojem zachránce zahrnuje předpoklad, že tato osoba ví lépe, co byste měli dělat - nevzdávejte se proto své kapacity úsudku. Pokud byl měl být proces ke změně k lepšímu autoritářský, potom nejde o žádnou změnu.

Myslím si osobně, že tato kniha může být velmi přínosná pro širokou čtenářskou obec, zvláště pak pro ty, kteří mají osobní zkušenost z prostředí, kterému autoritářství či autokracie dominuje. Poslouží velmi dobře i těm, kteří se zabývají psychologií člověka na profesionální úrovni, protože kniha může prohloubit jejich chápání jevu guruismu a autoritářství. ■

Zdeněk Hajník

První chrám mormonů v Kirtlandu, v americkém státě Ohio, byl vysvěcen Josephem Smithem roku 1836. V současné době má Církev Ježíše Krista Svatých posledních dnů po světě 106 chrámů, 19 dalších se staví. (K tématu tohoto čísla.)

Foto: archiv.

NÁBOŽENSTVÍ JEDNOTY VŠEHO

Jana Jurčová:

Chasidismus a zen-buddhismus,
diplomová práce, Filozofická fakulta Os-
travské univerzity, 2001

Hlavním úkolem mé diplomové práce bylo všestranně porovnat obě hnutí.

Zaměřila jsem se v ní na různé stránky života chasidismu a zenu a pokusila jsem se určit, v čem jsou si obě hnutí podobná a v čem se naopak zcela rozcházejí. Kromě toho jsem se snažila nalézt odpověď na otázku, proč dnes takovým způsobem roste zájem o obě hnutí, a to jak na území Ameriky tak i v západní Evropě. Cituji z páté kap. na str. 76-77:

„Zásadním bodem, v němž se chasidismus a zen podobají, je představa, že vše je jedním. Chasidismus za ono „Jedno“ dosazuje personální božstvo (celý svět je Bůh - božské slovo). Zen Boha nezná, nicméně také staví na předpokladu, že vše je jedním - absolutnem (šúnjatá).

Starkbauer dodává, že tato totožnost v zenu, kterou si můžeme díky dostatečnému soustředění uvědomit, je apriorně daná. Podobně prý i v chasidismu, ale s tím rozdílem, že zde se ona konečná jednota musí teprve uskutečnit (konečné splynutí s Bohem).

Ve své práci jsem došla k závěru, že i přes mnohé odlišnosti se obě hnutí dosti podobají svým cílovým zaměřením na spásu světa, třebaže se jedná u každého o spásu na zcela jiné úrovni. Rovinu gnozeologickou ve smyslu absolutního poznání - procítění jednoty s absolutnem v zenu nahrazuje v chasidismu rovina ontologická ve smyslu splynutí s Bohem v nekonečném budoucím světě bez hříchu a beze zla - uskutečnění jednoty s Bohem.

Jejich současná popularita vyplývá především z toho, co nám tato hnutí v současné postmoderní době nabízejí a z rostoucího zájmu lidí odhalit smysl lidského života, který jim proniká mezi prsty. Chasidismus i zen hledají správný způsob života a apelují na rozvíjení duchovní složky člověka. Nabízejí lásku, toleranci, přátelství, vnitřní svobodu, nezávislost, mír a v podstatě bezstarostný život. Cituji ze závěru na str. 93:

„Zen nabízí uspokojující bezprostřední, přímý kontakt s realitou; inspiruje druhé svou prostotou, etikou nenásilí, soucitem či tolerancí. Je toho jistě spousta, čím nás

Pozvánka do světa Amway.

zen může zaujmout. Někoho např. osloví jeho smysl pro ekologické chování. Chasidismus přináší především přátelství a lásku, a to lásku k Bohu a lásku Boží.“ ■

AMWAY MEZI KOMERČNÍMI KULTY

Pavla Fečundová: Amway jako sekta?,
diplomová práce, Filozofická fakulta Os-
travské univerzity, 2001

Ve této práci se zabývám americkou společností Amway Corporation a zamýšlím se nad otázkou, zda vykazuje znaky charakteristické pro totalitní náboženské společnosti, tj. sekty.

Vycházela jsem především z vlastní zkušenosti (společností se zabývám již pět let), z ukázek a příkladů posbíraných na webových stránkách a v neposlední řadě z internetních materiálů společnosti.

V úvodní části se zabývám vznikem a vývojem společnosti a její expanzí do ostatních zemí světa. Amway byla založena v roce 1958 v Adě ve státě Michigan, v současné době má pobočky ve čtyřiceti pěti zemích světa a opírá se o zhruba třímiliardový lidský potenciál. Amway Česká republika s.r.o. vznikla v roce 1992, nyní vedení společnosti sídlí ve čtvrti Trója v Praze 7. Společnost je vybudována na systému víceúrovňového marketingu (angl. multi-level marketing), který vzešel z odvětví tzv. přímého prodeje, tj. prodeje prostřednictvím distributorů, kteří zboží prodávají přímo zákazníkovi na základě osobního doporučení, ústní reklamy. Tohoto systému k prodeji svých výrobků využívají rovněž společnosti Herbalife, Avon, Oriflame,

Mary Kay aj. V poslední době hodně diskutovaná společnost Sky line se snaží zdůvodňovat své nekalé praktiky ztotožněním se právě s multi-level marketingovými společnostmi.

Aby distributoři dosáhli zisku a rozšířili si vlastní obchod, musí osobně spotřebovat a prodávat předražené výrobky a zároveň budovat síť nábořem dalších lidí k vykonávání téže činnosti. Ve Spojených státech distributoři nabízejí až osm tisíc druhů zboží, od produktů denní spotřeby až po auta, domy nebo kursy, jak se odnaučit kouřit. V České republice jsou v nabídce katalogů pouze přípravky péče o domácnost, kosmetika, doplňky výživy, mobilní telefony a další drobnosti.

Součástí práce je rovněž přehled všech nejužívanějších termínů, které jsou nezbytné k vysvětlení skutečností týkající se nejen marketingového systému společnosti, ale i běžných záležitostí Amway.

V neposlední řadě se věnuji literatuře – knihám a brožurkám, které jsou nejvíce doporučovány a čteny, zamýšlím se nad jejich obsahovou, ale i formální stránkou.

V závěru své práce shrnuji nejdůležitější poznatky a na základě předložených faktů vyvozují skutečnost, že společnost vykazuje sektářské rysy. Je organizována hierarchicky s několika charismatickými vůdci v čele, využívá tzv. love bombing včetně tělesného dotyku, společný zpěv a časté opakování několika pokřiků, funguje na principu vzájemné kontroly atp.

Pevně doufám, že má práce přispěje k objektivnějšímu pohledu na problematiku tzv. komerčních kultů. Celá společnost by měla být více informována o jejich činnosti, aby lidé byli schopni posoudit míru nebezpečí a nenechali se oklamat slibem vysokých, avšak nereálných, výdělků. ■

ZEMŘELA MÍLA TOMÁŠOVÁ

Ve věku nedožitých osmdesáti let zemřela dne 24. května 2001 v ranních hodinách bez bolesti, ve spánku Míla Tomášová. Byla významnou autoritou současného českého duchovního života. Manželé Tomášovi reprezentovali a Eduard Tomáš nadále je představitelem té větve současné české spirituality, která čerpá podněty z východních, zejména indických tradic.

Narodila se 24. září 1920 na Moravě. Po absolvování reálného gymnasia studovala na filosofické a přírodovědecké fakultě. Na Karlově universitě v Praze získala doktorát v oboru biologie a pracovala ve zdravotnických zařízeních.

Po sňatku s JUDr. Eduardem Tomášem (narozen 1908) se stala na několik dalších desetiletí jeho duchovní průvodkyní a spolupracovnicí. O obou se uvádí, že měli první mimořádné vnitřní zkušenosti již v dětství. Na cestě jim pomohla vedle četby živá setkání a dlouhodobé kontakty s takovými osobnostmi jako byli indický duchovní mistr šrí Ramana Mahariši, anglický tlumočnický jógy západním lidem Paul Brunton a český fotograf, výtvarník a duchovní učitel Fráňa Drtíkol.

Spirituální cesta Míly Tomášové měla sice východiska v hinduismu a buddhismu, ale byla jedinečná. Měla i ryze osobní charakter. Oba manželé se nejčastěji dovolávali jógy. Nemínili ji jako jeden z daršanů (systému, škol) ortodoxního hinduismu. Byla to pro ně spíše praktická disciplína zaměřená na vrcholné prozření a osvobození. To člověk zažívá, když si uvědomí jednotu s Absolutnem. Pro různé odstíny této cesty se-

bepoznání využívají názvů jako integrální jóga, jóga pozornosti nebo jóga velkého symbolu.

Oba manželé, zejména ale paní Míla se snažili vyjít vstříc svým křesťanským posluchačům a čtenářům a tlumočit své duchovní zkušenosti jejich jazykem. Tak se v jednom celku (např. v několikastránkovém meditativním veršovaném textu *Podání rukou*) vedle sebe ocitají výpovědi vypůjčené od hinduistů, buddhistů, taoistů, hermetiků a křesťanů. A to vše odkazuje k bezprostřednímu prožitku za tím vším. Z křesťanských autorit byly Míle Tomášové nejbližší mystici a z nich některé vybrané myšlenky z Mistra Eckharta.

Manželé Tomášovi přitáhli zejména v posledním desetiletí desítky tisíce spíše mladých lidí. Nevytvořili žádnou organizaci typu školy, sekty, církve nebo hnutí. Jejich duchovními žáky jsou čtenáři jejich knih, posluchači přednášek (Tomášovi dokázali zcela naplnit velký sál pražské Lucerny) a účastníci diskusí. Žákům, kteří se rozhodli jít důsledně duchovní cestou, se hojně dostávalo možnosti osobních konzultací. Mimopražská chalupa, kde Míla a Eduard Tomášovi trávili obvykle celé teplé období roku, byla místem četných malých setkání s rozhovory a společnou meditací.

Paní Míla vydala některé texty společně s manželem. Z jejich samostatných publikací připomeňme veršované úvahy sebrané v útlé knížce pod názvem *Průzračný svět* a další soubor podobných textů pod názvem *Za čas a prostor*. Značnou část jejich děl a děl myšlenkově spřízněných autorů vydalo nakladatelství Avatar.

RNDr. Míla Tomášová si zachovala prostotu, nestrojený projev, ba i zájem o veřejný život. Sdílela s mladšími přáteli běžné radosti a starosti. Neutíkala se svou mystikou ze světa. Lze říci, že i přes velký zájem adeptů žila a zemřela klidně a nenápadně. ■

Ivan O. Štampach

LANO - OBRANA PŘED LÉČITELI

Jako si případy lékařského zanedbání vnutily vznik Občanského sdružení na ochranu pacientů, neúčinné či škodlivé praktiky a rady léčících laiků - léčitelů inspirují jejich poškozené klienty či příbuzné k založení Občanského sdružení poškozených léčitelů.

Řady lidí poškozených léčitelů se rostou, ale tito lidé se často neodvažují o-

zvat, protože vnímají finanční či zdravotní újmu jako určitou daň za svou důvěřivost. Když prohlédnou, že byli ošizeni sebevědomým laikem, je jim většinou trapné se s tím svěřovat okolí. Jiní mají obavy z léčitelovy reakce nebo jim chybí doklad, že mu zaplatili. Nové občanské sdružení by jim mělo umožnit vyměňovat si zkušenosti a informovat osobně či zprostředkovaně veřejnost o svých zkušenostech a zážitcích. Pokud si to ale budou přát, mohou zůstat v anonymitě. Právníci a lékaři, kteří mají s léčitelými praktikami zkušenosti, budou tvořit odborné zázemí tohoto obranného sdružení a pokud o to poškození budou stát, pokusí se jim pomoci ve vymáhání práva a odškodnění. Sdružení by se chtělo věnovat také osvětě a prevenci.

O věhlas a propagaci některých léčitelů mají zásluhu bulvární či zábavná a společenská média, které je často představují jako zajímavé či fascinující osobnosti. Nelze se divit, že tato skrytá reklama přesvědčí člověka, který se cítí být v nouzi, a ten pak vychvalovaného divotvorce vyhledá. Od 1. března 2000 sice platí zákon, který zakazuje léčitelkou živnost, léčitele však omezil jen okrajově. Mnozí se už předtím bez živnostenského listu obešli, další nazvali svůj způsob diagnostikování a léčení uměním, a stali se z nich „umělci“ v oboru léčitelství.

Občanské sdružení poškozených léčitelů s názvem LANO není zaměřeno proti léčitelům jako takovým, jen chce hájit práva lidí, kteří byli konkrétními léčitelů poškození zdravotně, finančně nebo psychicky. Občané mnohdy nevědí, že nejen lékař, ale i v medicíně nevzdělaný laik, který se rozhodne diagnostikovat, „vyladovat“ organismus nebo ho léčit, má právní a trestní odpovědnost. Může být hnán k odpovědnosti i jen za špatnou radu, která pacienta poškodí. Může být trestán za podvod, když se prokáže, že jeho metoda je neúčinná a on za její praktikování vybírá peníze. Nelze ani beztrestně přijímat opakovaně honoráře bez vykázání těchto příjmů v účetnictví a bez jejich zdanění.

Členové sdružení LANO mohou očekávat zdarma právní i jiné poradenství, vzájemnou podporu a odborné informace. Vstup do sdružení není spojen s finančními náklady, jména členů nebudou bez jejich souhlasu zveřejňována. ■

Věra Nosková

Kontaktní adresa: Občanské sdružení LANO, U studánky 18, 170 00 Praha 7
lano@centrum.cz

Míla Tomášová.

Foto: archiv.

Právnický svědků Jehovových se vrací ke „kauze Vrba“

POSTUP PODLE ZÁKONA, NEBO DISKRIMINACE?

Lubomír Müller

V Dingiru 2/2001 se pan PhDr. Zdeněk Vojtíšek v článku „Ovlivnění mimo osnovy“ letmo vrací (aniž kohokoli jmenuje) k případu Mgr. Václava Vrby, který před dvěma lety vyhrál konkurz na místo ředitele školy v jihočeské Radomyšli. Mám za to, že by bylo vhodné podívat se na případ z hlediska platných právních předpisů.

Oč tedy šlo? Konkurzní komise doporučila Vrba na místo ředitele školy, ale ten nakonec jmenován nebyl. Všichni zúčastnění věděli, že to bylo kvůli tomu, že je svědek Jehovův.

Podle § 6 odstavce 4 zákona ČNR č. 564/1990 Sb. (ve znění platném v roce 1999) školský úřad jmenuje ředitele škol, a to se souhlasem zřizovatele (což je v tomto případě obec Radomyšl). Jaká kritéria má vzít školský úřad v potaz? Zákon říká: „Při jmenování vychází zejména z výsledků konkurzního řízení a stanoviska rady školy, pokud je zřízena.“

Konkurzní řízení, jehož se účastnilo pět kandidátů, vyhrál Vrba. Obecní zastupitelstvo Radomyšli ale na svém zasedání 26. května 1999 vyjádřilo poměrem hlasů 8:2 nesouhlas s jeho jmenováním. Následujícího dne informoval starosta obce o nesouhlasu Školský úřad ve Strakoniciích. V oznámení nebyly uvedeny žádné důvody.

Na dotaz školského úřadu sdělil starosta dne 8. června 1999, že „zastupitelstvo se shodlo“ na pěti skutečnostech. Rád bych je připomněl a také se k nim vyjádřil:

- *Vrba byl zvýhodněn oproti ostatním kandidátům v přístupu k informacím a složením konkurzní komise.*

Tvrzení o Vrbově zvýhodnění je zcela nekonkrétní. Připomíná to situaci, kdy si po skončeném fotbalovém zápase někdo stěžuje, že byl špatně vybrán rozhodčí, ale přítom neuvědne ani jeden případ, kdy něco špatně odpískal.

- *Obec trvá na kandidátovi s nejdlejší řídící praxí ve vedení školy, který je zárukou plynulého pokračování jejího chodu.*

Předpokládá se, že jedině „kandidát s nejdlejší řídící praxí ve vedení školy“ je (zcela automaticky) „zárukou plynulého pokračování jejího chodu“. Pokud na tom zastupitelstvo tak jednoznačně trvalo, proč s tímto zdánlivě neosobním požadavkem tak ve-

hementně vystoupilo až po konkurzu? Přirovnáno ke sportu: Po skončení závodu dáme zlatou medaili (bez ohledu na skutečný výsledek) tomu, kdo sportuje nejdéle.

- *Obec klade důraz na využití volného času dětí v mimoškolní činnosti, tuto tematiku měli zpracovánu lépe další dva kandidáti.*

Zastupitelé ale neříkají, v čem měla Vrbova koncepce nedostatky. Kdybychom to chtěli opět přirovnat ke sportu: Vítěz desetiboje nemůže dostat zlatou medaili, protože v běhu na sto metrů se celkový vítěz umístil až na třetím místě. Rozhodčí dodatečně prohlásí, že právě běh na sto metrů je rozhodující pro udělení zlaté medaile v desetiboji. (Přitom ale ani neoznámili, jakých časů jednotliví běžci dosáhli.)

- *Obec nesouhlasí se stanoviskem bývalé ředitelky Ing. Králové, která na jednání rady školy v Radomyšli degradovala svým vystoupením ostatní účastníky konkurzu.*

Jestliže je ředitelské místo Vrbovi odmítnuto proto, že bývalá ředitelka paní Ing. Králová se podle něčího názoru dopustila nevhodných výroků, je to stejné, jako kdyby mistrovský titul byl vítězi odepřen proto, že vítěz předchozího mistrovství někde řekl něco nemístného.

- *Obec má některé další signály, že jmenování Mgr. Vrby do funkce ředitele ZŠ Radomyšl by nebylo šťastnou volbou.*

Obec by měla sdělit, jaké „signály“ obdržela. Jinak je to totiž podobné, jako kdyby regulérní vítěz sportovního utkání byl prohlášen za poraženého jen proto, že rozhodčí obdržel po závěrečném hvizdu jakýsi záhadný „signál“.

Poté, co obdržel toto vysvětlení, Školský úřad se obrátil na Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR, a to doporučilo, aby do funkce ředitele školy byl jmenován Jiří Pešl. Školský úřad v zápise ze dne 14. července 1999 neuvádí, proč mu minis-

terstvo dalo takové doporučení. Píše však, že „zástupce obce ... souhlasil s navrženým řešením“ a že „při rozdílných stanoviscích školského úřadu, obce a Rady školy“ nakonec školský úřad jmenoval do funkce ředitele školy s účinností od 1. srpna 1999 Jiřího Pešla.

Při jmenování ředitele školy jsou konkurzní řízení a stanovisko rady školy dva činitele, z nichž se „vychází zejména“ (§ 6 odstavec 4 shora citovaného zákona). Slůvko „zejména“ ponechává školským úřadům, aby vzaly v úvahu i další činitele. Je tedy jen vhodné, že školský úřad požadoval od zastupitelů písemné zdůvodnění odmítavého stanoviska. Školskému úřadu nelze vyčítat ani to, že si vyžádal názor ministerstva. Ministerstvo zaslalo své doporučení, samo věc nerozhodovalo. Byl to školský úřad, který ve věci nakonec rozhodl.

Co ho k rozhodnutí vedlo? V zápise ze dne 14. července 1999 čteme, že „vyhověl stanovisku Obce Radomyšl“. Je však zjevné, že toto stanovisko, jak je formulováno v dopise ze dne 8. června 1999, nebylo pro školský úřad nijak přesvědčivé, protože i po jeho vypracování trvala „rozdílná stanoviska“. Školský úřad prostě ustoupil.

Zde stojí za to si připomenout něco z historie. Obecní zastupitelé totiž vyjadřovali podobné obavy jako členové židovského sanhedrinu v prvním století: „Jestliže ho [Ježíše] necháme jen tak, všichni v něj uvěří a Římané přijdou a odejmou jak naše místo, tak náš národ.“ Tehdy velekněz Kaifáš přišel s návrhem: „Je k vašemu prospěchu, aby jeden člověk zemřel ve prospěch lidu, a ne aby byl celý národ zahuben.“ Krátce nato měl o Ježíšovi v soudním procesu rozhodnout místodržitel Pilát Pontský. Pilát věděl, že Ježíš je nevinný, ale lidé „křičeli a říkali [Pilátovi]: „Jestliže ho propustíš, nejsi císařův přítel.““ Pilát nakonec ustoupil nátlaku a vydal souhlas k Ježíšově po-

pravě. (Evangelium podle Jana, 11. kapitola, verše 48-50; 19. kapitola, verše 12-18)

Podobně školský úřad v malém „obětovanal“ Vrbu. Školský úřad jasně viděl, že nejde ani o podmínky konkurzu, ani o délku praxe, ani o koncepci mimoškolní činnosti, ani o výroky paní Ing. Králové, ani o tajuplné signály. Školský úřad ale ví, že s obecními zastupiteli je nutno nějak vyjít. Školský úřad také znal názor ministerstva. Možná si říkal: „Jiné řešení neexistuje.“ Z určitého hlediska je takové uvažování pochopitelné. Opravdu ale neexistovala jiná možnost?

Existovala. Výše zmíněné ustanovení zákona ČNR č. 564/1990 Sb., v platném znění, totiž říká: „*Při opakované nedohodě zřizovatele se školským úřadem rozhodne o jmenování ředitele ministerstvo.*“ Školský úřad mohl ministerstvu vysvětlit, proč jsou argumenty obecních zastupitelů v právním státě naprosto nepřijatelné. A pak mohl nechat ministerstvo rozhodnout. Možná že by ministerstvo rozhodlo tak, jak uvedlo ve svém doporučení. Rozdíl by byl ale v tom, že školský úřad by nebyl v postavení starověkého římského místodržitele.

Doufejme, že se z Vrbova případu všichni poučíme a naučíme se nazývat věci pravým jménem: Mgr. Václav Vrba byl kvůli svému náboženskému přesvědčení diskriminován. Nemá cenu klamat sebe i ostatní a zakrývat tuto skutečnost trapnými záminkami. Přiznat si fakta má totiž na člověka blahodárný vliv.

JUDr. Lubomír Müller (*1954) je advokátem, který pracuje převážně pro Svědky Jehovovy.

K článku Jiřího Koubka *Blátivé myšlení 2000*, Dingir 2/2001

BLÁTIVÝ BLUDNÝ BALVAN

Stanislav Libovický

Od samého počátku udělování Bludných balvanů Českým klubem skeptiků Sisyfos v roce 1999 (nikoli Sysifos, jak bylo omylem uvedeno v Dingiru) nemohu souhlasit s tímto konáním, i když podle členů komise Sisyfa pro udělování Bludných balvanů je podstatným úmyslem pouze přitažlivým způsobem zviditelnit Český klub skeptiků.

Hlavním cílem Sisyfa při jeho založení bylo a dosud by mělo být šíření racionálního kritického (vědeckého) způsobu myšlení ve společnosti. Podle mého názoru by Sisyfos neměl porušovat vědecké principy ani vědeckou etiku, ani když si z někoho nebo něčeho dělá legraci.

V souvislosti s udílením Bludných balvanů mám na mysli především to, že Sisyfos - ani kdokoli jiný - není schopen „vědecky“ dokázat, že Bludnými balvanů „ocenění“ jednotlivci hlásají bludy, nebo alespoň, že se mýlí. Ve vědě - ostatně podobně jako třeba v právní oblasti - neexistují negativní důkazy, řečeno jinými slovy není možno dokázat, že něco neexistuje. Nelze tedy z principu dokázat, že údajné jevy, za jejichž hlásání byly ironické ceny „Bludný balvan“ uděleny, neexistují. Většinou se jednalo o neúčinné léčebné metody - a nelze dokázat, že nějaká léčebná metoda je neúčinná.

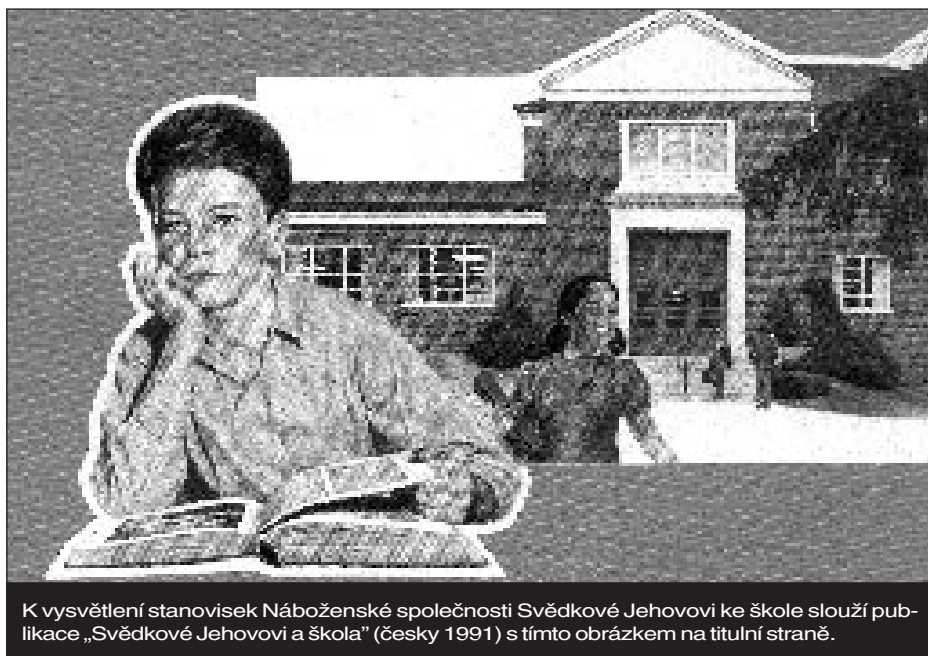
Na druhé straně je možno - a z etických důvodů nutno - *pozitivně* dokazovat existenci nějakých jevů, například účinnost léčebných metod, jež se mají propagovat. Kdyby byly Bludné balvanů udělovány za to, že přes konkrétní výzvy ten, kdo něco hlásá, odmítá svá tvrzení prokazovat, bylo by vše v pořádku. Takový přístup ovšem Sisyfos k Bludným balvanům nemá a spoléhá se pouze na svá „jasnovidná“ dogmatismem zavánějící tvrzení o blátivosti myšlení nominovaných osob, což nemůže podložit žádnými věcnými argumenty, založenými na „neblátivém“ způsobu myšlení.

Sisyfos zatím udělil osmnáct Bludných balvanů, mezi nimi za rok 2000 ten *Stříbrný* redakci *Nedělního Blesku*. Tuto nominaci při předávání odůvodňovala publicistka paní Věra Nosková, iniciátorka založení Českého klubu skeptiků Sisyfos. Podle mého názoru pouze tato cena byla zatím udělena vědecky poctivým způsobem. Nebyla totiž udělena za používání absurdní léčebné metody, ale za nezodpovědný a neetický způsob novinářské práce při referování o okultním léčiteli.

Další mojí výhradou k udělování Bludných balvanů je způsob výběru kandidátů. Uvedu dva charakteristické příklady:

1. Zlatý Bludný balvan v kategorii družstev za rok 2000 obdržela plzeňská firma *Embitron* za výrobu a prodej přístrojů EAV, což je zkratka pro elektroakupunkturu podle Reinholda Volla. Domnívám se, že by tato cena spíše patřila *Státnímu ústavu pro kontrolu léčiv*, jenž tyto okultní přístroje schválil do užívání v české léčebné praxi. Hovořil jsem před rokem s majiteli firmy *Embitron* a jsem přesvědčen, že upřímně věří v účinnost svých přístrojů, vyráběných na základě technické dokumentace ze zahraničí.

Naopak *Ministerstvo zdravotnictví ČR* spolu s jemu podřízenými orgány si je plně

K vysvětlení stanovisek Náboženské společnosti Svědkové Jehovovi ke škole slouží publikace „Svědkové Jehovovi a škola“ (česky 1991) s tímto obrázkem na titulní straně.

vědomo, že přístroje EAV účinné nejsou, že čeští pacienti jsou jimi (jakož i jinými okultními metodami) šizeni o značné finanční částky (uvádí se až miliardy korun), ale trvá na tom, že SÚKL zmíněné EAV přístroje schválil do léčebné praxe správným způsobem.

Mimochodem - co si kdo pomyslí, když něčemu je potvrzena zdravotní nezávadnost? Já se domnívám, že jestliže je Ministerstvem schválen nějaký léčebný postup jako nezávadný, pak jej automaticky považují za účinný, protože jinak by mohla být zanedbána nutná léčebná péče. Také předpokládám, že zdravotně nezávadný léčebný postup „ohlupováním“ nezavede pacienta do rukou psychiatrů.

Ministerstvo zdravotnictví to chápe jinak. Jemu podřízené orgány schválily jako zdravotně nezávadné neúčinné přístroje a metody, například JL-technologie,¹ jež byla oceněna již dvěma Bludnými balvany. Letos Zlatý Bludný balvan obdržel doc. RNDr. Ivo Chudáček, DrSc., především za vývoj JL-technologie, jež v jeho firmě Fyzap Praha sponzorovaly orgány Evropské unie. Již v roce 1999 obdržel taktéž Zlatý Bludný balvan pan Jiří Lang za výdělečné provozování JL-technologie ve firmě Libena v Berouně.

Český komitét pro vědecké řízení začal toto podvodné JL-šarlatánství šířit z Čech

do celého světa a zavedl pro JL-technologie (JL = Jiří Lang) název „systém Joint Line“. Podle letošních propagačních materiálů ČKVR potvrzení zdravotní nezávadnosti JL-systému poskytly: *Hygienická stanice hl. m. Prahy, Státní zdravotní ústav, Ministerstvo zdravotnictví ČR, odbor hygieny, epidemiologie a mikrobiologie*. Systém Joint Line je dále zařazen do „Standardní klasifikace produkce“, služby přispívající k dobré kondici, kategorie 93.04.10 (zák. č. 196/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů) a má „Shodu CCZ“ (zák. č. 22/97 Sb.) a „Konformitu-EU-CE“ pro zahraniční trhy (směrnice 89/686/EHS) jako „osobní ochranný prostředek“. Systém JL („alias“ perpetuum mobile) je také samozřejmě registrován *Úřadem pro průmyslové vlastnictví*.

Jak je vidět, udělování Bludných balvanů je konáno přece jen spíše pro zábavu než pro nápravu věcí veřejných.

2. *Stříbrný Bludný balvan* za rok 1999 obdržela televize Prima za svůj seriál *Záhady a mystéria*. Podle mého názoru by byl tento Bludný balvan více slušel *České televizi* za její celoroční „dokumentární“ seriál *Planeta záhad*, jež navíc byl zaměřen na „ohlupování“ dětí a manipulaci jejich vědomím tím, že jeho vysílání bylo v roce 1999 zařazováno vždy do sobotního dopoledního bloku pro mládež. Seriál byl vysílán každý

týden až do konce roku přes protest *Rady České televize*, adresovaný v březnu toho roku generálnímu řediteli České televize.

Při porovnávání činnosti veřejnoprávní České televize a soukromé televize Prima je třeba si uvědomit, že z „tiskového“ zákona č. 81/1966 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) bylo novelou č. 86/1990 Sb. vynecháno následující ustanovení: „*Posláním periodického tisku a ostatních hromadných informačních prostředků je poskytovat včasné, pravdivé, všestranné a co nejuplněnější informace o událostech ve všech oblastech života...*“. Soukromá média mají tedy od té doby zákonné právo klamat a libovolně lhát - s jedinou výjimkou, že by se ta lež dotkla cti fyzické či právnické osoby (viz „tiskový“ zákon č. 46/2000 Sb.).

Naopak i v novém zákonu o České televizi č. 39/2001 Sb. (§2, odst. 2a) zůstalo ustanovení velice podobné tomu předchozímu (zák. č. 483/1991 Sb.), že jejím úkolem je „*poskytování objektivních, ověřených, ve svém celku vyvážených a všestranných informací pro svobodné vytváření názorů*“. Podle mne tedy bylo správnější ocenit Bludným balvanem Českou televizi, která vedle novinářské etiky porušila i platná zákonná ustanovení.

Nejvíce jsem však byl 19. dubna 2001 na Úřadu Akademie věd, kde se předávání Balvanů konalo, pohoršen způsobem udělení *Stříbrného Bludného balvanu za rok 2000*. Oceněný laureát si jako jediný ze všech nominovaných přišel Bludný balvan převzít osobně. Zřejmě nepostihl, že se nejedná o vážné, ale pouze o posměšné ocenění. Tuto skutečnost nepochopil, ani když si zřejmě tělesně strádající v přistaveném křesle vyslechl jízlivé „laudatio“ na svou osobu. Neporozuměl, že si z něj komise pro udělování Bludných balvanů pouze dělá legraci, že se mu pošklebuje - ostatně je to vidět i na fotografii, uveřejněné v Dingiru.

Takový postoj komise byl podle mne „nekrřesťanský“. To se ve slušné společnosti nedělá! Také podle mne nebylo vhodné, že fotografie laureáta byla otištěna v Dingiru. *Blahoslavení chudí duchem, nebo jejich jest království nebeské* (Matouš 5,3). Od věku bylo pro lidi zvykem, že je třeba i s tím největším sebezapřením přistupovat k osobám s pomýleným myšlením. ■

Poznámka

1 Blíže o ní viz Dingir č. 3/1998, S. Libovický, *JL-technologie*

RNDr. Stanislav Libovický, CSc. (*1932) je fyzik na odpočinku.

Na 7. prodejní výstavě zdravého životního stylu HARMONIE 2000 na Výstavišti Praha v listopadu 2000 byl v jednom z prodejních stánků v praxi používán přístroj ACUCOMB firmy Embitron pro elektroakupunkturu dle Volla. Tento přístroj byl schválen Ministerstvem zdravotnictví ČR pro používání v léčebné praxi.

Na snímku operátorka s čidlem, propojeným s přístrojem, dotýká postupně akupunkturálních bodů na všech prstech pacienta, odečítá vždy při dotyku výchylku měřidla přístroje a zaznamenává velikost výchylek do tabulky. Vyhodnocením získané tabulky pak určuje, jaká barva kamene je nejvhodnější pro léčení pacienta. Kameny jsou rozhozeny na stole před EAV-přístrojem. Pacient v pravé ruce svírá druhou elektrodu napojenou na přístroj.

Podle mínění autora tohoto článku a snímku se jedná pouze o měření ohmického kožního odporu, jenž záleží na vlhkosti pacientovy ruky a na tlaku čidla na pokožku, nikoli na druhu a stavu pacientovy choroby. Autor také nevěří, že drahé kameny mají kouzelnou moc léčit. Při autorově návštěvě čekal u tohoto stánku zástup návštěvníků na zjištění barvy, kterou by měl mít kámen pro jejich léčení.

Foto a text: Stanislav Libovický

Vážená redakce,

reaguji na články v DINGIRu 2/2001 s tématem Škola a náboženství.

Pracuji v Domě Ignáce Stuchlého ve Fryštáku, jehož zřizovatelem je kongregace Salesiánů Dona Boska, tedy subjekt římskokatolické církve. Tento dům nabízí víkendové a prázdninové výchovně vzdělávací programy pro mládež a také program určený školním třídám s názvem Orientační dny. A právě o zkušenosti s tímto projektem a reakci škol na něj bych se chtěla v tomto dopise podělit.

Orientační dny mají za cíl vytvoření rámce, v němž žáci ve věku od 14 do 19 let společně přemýšlejí, vyjadřují se k různým tématům a zpracovávají je. Patří k nim osobní identita, vztahy, smysl života, náboženství, sekty, okultismus, závislosti, globální otázky, budoucnost. Program je třídní a realizuje se ve dnech školní výuky.

V Německu, kde jsem na tomto programu rok spolupracovala, má již více než třicetiletou tradici. Vznikl jako doplněk a prohloubení náboženské výchovy mládeže z iniciativy katolické církve. Nyní se většinou soustřeďuje na zlepšení třídních vztahů a osobnostního růstu mladých lidí. V některých spolkových zemích je právně zakotven nárok každého žáka na absolvování několikaletého programu Orientačních dnů. V plánu činnosti na školní rok jej mají zahrnuti nejen církevní, ale i státní a soukromé školy.

Podstatný rozdíl ve vnímání církevních institucí v SRN a u nás spočívá v tom, že tam jsou pro školy zárukou kvality, kdežto u nás jsou spíše nahlíženy s nedůvěrou: „Co kdyby se nám snažili z žáků dělat křesťany? Vždyť o co jiného by jim mohlo jít než o získání dalších členů?“

A tak se budují bariéry i tam, kde by se mohla nastolit spolupráce, což by bylo jen ku prospěchu mládeže, o niž by oběma stranám mělo jít. Církev by se měla angažovat v kvalitativním rozvoji mladých lidí bez rozdílu jejich náboženské příslušnosti. ...

Mladí dnes touží po zklidnění, po naslouchání, po dialogu. Proč jim tento rámec nevytvořit? Vždyť církev může nabídnout to, co pro sebe již dávno objevila v meditacích a spiritualitě: Prostor k zastavení se, nahlédnutí do sebe, k dialogu, k novým rozhodnutím. Vždyť komu by v dnešní společnosti mělo být vlastněji rozněcovat zájem o růst osobnosti a zkvalitňování vztahu k druhým lidem, když ne náboženským institucím?

Ale to si žádá profesionální přístup. Předpokladem je proto transparentnost a férovost v jednání a referování o programu. Patří k tomu i předchozí informování žáků, že pojedou do církevního zařízení, tedy že se setkají s náboženskou symbolikou ve výzdobě domu, že se o program budou starat lidé křesťanského vyznání.

Jakákoli manipulace s názory žáků je však nepřijatelná. K profesionálnímu přístupu patří také nabídnout jim široké spektrum názorů, možnost pohlédnout na danou problematiku z různých úhlů. Mezi nimi má své místo i soukromý názor pedagogického pracovníka, tedy i pohled vycházející z jeho křesťanského přesvědčení. Pokud by však žáci nabyli dojmu, že jsou vystaveni náboženskému ovlivňování, mají právo se vůči takovému jednání ohradit.

Myslím, že je podstatné, aby obě strany - tedy školy i církve a náboženské společnosti - pochopily, že nejsou protivníky, nýbrž mohou být partnery. Vždyť oběma jde o dobro dorůstající generace a tím i celé společnosti. Při zachování předem dohodnutých pravidel je to podle mého názoru velmi dobře realizovatelné.

Vidím to i ve vývoji vztahu škol k našemu projektu. U škol, se kterými jsme navázali bližší kontakty, zvláště poté, co tu některá z jejich tříd absolvovala Orientační dny, nedůvěra mizí a naopak je oceňován přínos projektu pro atmosféru a vztahy ve třídě a pro každého jednotlivce. ...

*Z dopisu Mgr. Andrey Dudákové,
2. srpna 2001*

Odpověď na sektářskou polemiku

V Dingiru 4/2000 jsem společně s Vítem Profantem uveřejnil článek, který se snažil vnést více pořádku do užívání emocionálně zatíženého, nepřesného slova „sekta“. Těšil jsem se na diskusi, která pomůže tento výraz a alternativní výrazy dále upřesnit. Diskuse se zatím (aspoň na stránkách Dingiru) nekoná. Za náš článek nás ale napadl MUDr. Prokop Remeš v příspěvku „Problémy s explikací“ v č. 2/2001 téhož časopisu. Napřed nám oznamuje, že je unaven. Pak prohlašuje náš návrh za polemiku, i když není jasné, s kým nebo s čím. Vytýká nám nepřímou chybu, za kterou by se prý musel stydět každý student vysoké školy, a pak sděluje, že se jakési polemiky (snad tím míní i náš návrh) nějak „tváří“. Shmuto: Píše svým obvyklým povýšeným, sarkastickým a arogantním tónem. Je zvyklý na to, že se ho lidé bojí. Mně jako spoluautorovi původního článku „Co je a co není sekta“ chybí pokora před

NA PŘÍŠTĚ

„... Zkrátka jdu si svou cestou, i když se snažím zachovávat určité zásady. Přesně tak to kdysi dělali Keltové a nejspíš proto je mi tenhle národ tak blízký. ... I proto se cítím být Keltem,“ píše ve svém vyznání druid ing. Roman Procházka.¹

Lidí, kteří se touží navrátit ke keltské, germánské nebo slovanské tradici, je ovšem více. A zdá se, že jejich počet stoupá. Právě, ale nejen o nich bude příští téma Dingiru s názvem **novopohanství**.

¹ <http://druid.euweb.cz/texty/vyznani.htm>

remešovskou vševědoudcností. Ba dokonce se odvažují protestovat.

Celý náš diskusní příspěvek je analýzou výrazů (a snad tedy i pojmů), nikoli rozbořením faktů. Dr. Remeš to uvádí jako překvapivý objev. Není třeba nic přeformulovávat, jak navrhuje. Už je zformulováno. Jen by to chtělo, aby Dr. Remeš četl, co je napsáno, nikoli, co tam chtěl vidět. Vytýká Profantovi a mně, že nepíšeme o něčem, o čem jsme ani psát nechtěli. Zřejmě Dr. Remeš chtěl, abychom o něčem psali a my jsme si dovolili nesplnit jeho (bohužel nevyslovené) přání. Doopravdy z něj nemáme tu správnou bázeň. Dovolujeme si dokonce říkat, co si myslíme. Argumentaci Dr. Remeše „obyčejným člověkem“ se věnovat nebudu. Je to totiž vulgární a pokleslá forma polemiky. Jeho výpad, že výraz sekta je nevyhovující pro nás (tedy zřejmě pro autory), ukazuje hrubou neznalost problematiky. Vážím si znalostí Dr. Remeše v jeho vlastním oboru, tedy v medicíně a konkrétně v gynekologii. Nebudu se mu do tohoto oboru vměšovat. Chtěl bych mu jen oznámit, že kromě toho existuje také religionistika a s ní spřízněné obory jako psychologie náboženství a sociologie náboženství. V těchto oborech je diskuse o pojmu sekta běžná. Běžné jsou také rozpaky z tohoto populárního, spíše žurnalistického výrazu. Nespokojenost profesionálního sektobijce Remeše s věcným a odpovědným rozbořením výrazu „sekta“ v religionistické literatuře je docela pochopitelná. Že by ale bylo lhostejné, jak se tohoto výrazu užívá a jakým pojmovým obsahem se naplňuje, s tím zásadně nesouhlasím. Jde totiž o osudy lidí. Jde o ochranu příslušníků náboženských menšin před útoky státních a církevních byrokratů a jejich intelektuálních nohsledů.

Ivan Štampach, červen 2001

Vážený p. šéfredaktore!

... Vážím si toho, že tu je Dingir, že píše o tom, o čem píše, i když ne vše napsané je mi po chuti.

Tak např. poslední číslo Dingiru přináší článek „Jednota jako charisma“. Katolíci to jistě sami nemají zapotřebí, aby jim někdo v časopise o současné náboženské scéně dělal pochvalnou reklamu a jejich víře, a že těch článků nebylo zrovna málo!!! ...

A ještě krátce k tématu „Škola a náboženství“ a zejména k případu p. učitele, člena Náb. spol. Svědci Jehovovi. Sám příběh byl dostatečně medializován v tisku i v televizi. Bylo to ze strany státních orgánů nechutné, jak argumentovali proti. Nicméně já sám si nejsem jistý, jak chtěl p. učitel naplnit své ředitelské povinnosti a přitom nejit proti své víře?

S pozdravem a ať vám to píše.

*Z dopisu Leona Kollára,
Karviná 17. 6. 2001*

Následující dopis je částí polemiky, která vzešla z článku „Nový zákon, staré otázky“ (Dingir 1/2000, str. 11-12). Redakci byl dán na vědomí. Autorka - ředitelka odboru církví Ministerstva kultury ČR - v něm odpovídá faráři Obce křesťanů Franku Peschlovi, jehož dopis jsme v podstatné části na tomto místě uveřejnili v minulém čísle.

Vážený pane,

děkuji Vám za Váš dopis, ve kterém jménem Obce křesťanů - hnutí za náboženskou obnovu - reagujete na rozhovor PhDr. Z. Vojtíška se mnou pro časopis Dingir.

Pokud jde o srovnání návrhu našeho nového zákona (zkráceně „zákon o církvích a náboženských společnostech“) s rakouskou právní úpravou, jsou shodné jediné v početních cenzech a lhůtě pro získání oprávnění k výkonu zvláštních práv. Jinak naše právní úprava nepřijímá žádné prvky z rakouské právní úpravy. Úroveň náboženské svobody v naší republice danou již současně platným zákonem lze pokládat za nadstandardní i co do srovnání s vyspělými evropskými státy. Nebyla na tak vysoké úrovni ani nikdy v minulosti, myslím-li i na minulost „nekomunistickou“. V návrhu nového zákona se současná vysoká úroveň náboženské svobody zachovává. ...

Důležitější než početní cenzy je však způsob, jakým je podle našeho právního řádu zaručena náboženská svoboda. Ta je totiž dána již Ústavou ČR a Listinou základ-

ních práv a svobod, v nichž je zaručena nejen jednotlivcům, ale též církvím a náboženským společnostem, ať jsou či nejsou registrované. Registraci podle současně platného návrhu nového zákona získávají církev a náboženské společnosti postavení právnické osoby podle právního řádu České republiky, což znamená, že mohou podle právního řádu naší republiky vstupovat do smluvních vztahů se třetími osobami jako církev a náboženské společnosti, mohou zřizovat další právnické osoby jako školy, nemocnice, sociální zařízení apod., ale též se ucházet o příspěvky z veřejných rozpočtů, např. na údržbu kulturních památek či na sociální a charitativní činnost.

Dále pak návrh nového zákona umožňuje církvím za splnění dalších zákonem daných podmínek ucházet se o činnost v takových oblastech veřejné sféry, které stát jinak většinou sám organizuje a provádí, jako je vězeňství a armáda, a přístup k dalšímu způsobu financování, kterým je v současné době financování platů duchovních a církevní administrativy a provozu církví a náboženských společností. V tomto případě již nejde o práva náboženské svobody. Jde o to, že stát příznáním zvláštních práv respektuje to, že např. v případě působení ve vězeňství jde o činnosti církví a náboženských společností tradiční v demokratických státech. Je obvyklé i v jiných demokratických státech, že taková zvláštní práva jsou církvím a náboženským společnostem udělována až po určité době jejich působení jako právnických osob. ...

V příkladu, který uvádíte k působení církví a náboženských společností speciálně ve vězeňství, mám za to, že dochází k jistému nedorozumění. Odhlédnu předem od skutečnosti, že vězňům jsou logicky omezena různá práva (např. svoboda pohybu). Nemyslím si však, že by individuální náboženská svoboda vězňů byla omezena tím, že v době jejich pobytu ve vězení neměla církev nebo náboženská společnost „kolektivní“ oprávnění k výkonu zvláštních práv, tj. možnost komunikace jejich duchovních s vězňem, který se k ní hlásí. ...

V této souvislosti si vybavuji slova jednoho odborníka o tom, že máme být sice v těchto věcech liberální, ale též rozumní. Podle mne to znamená umožnit kolektivní působení církví a náboženských společností těch církví, které se již v naší společnosti dostatečně „etablovaly“, nikoli tedy všem církvím a náboženským společnostem ihned po jejich registraci. V podstatě obdobně je tomu u zповědního tajemství, tj. u institu-

tu, který má stát respektovat a o kterém nelze říci, že by bylo tradiční součástí věrouky u všech církví a náboženských společností, které se budou nově registrovat. Říci dopředu u každého subjektu, který bude registrován a který klidně mohl vzniknout nedlouho před žádostí o registraci, že stát automaticky uznává bez omezení mlčenlivost osob, který tento subjekt označí za duchovní, je velice nebezpečná a velice snadno zneužitelná věc. Mám za to, že je právní úpravu třeba posuzovat tak, že se bude týkat všech subjektů, tj. i těch, o nichž v současnosti nevíme vůbec nic (mohou teprve vzniknout) anebo jen velmi málo.

Ještě jednou Vám děkuji za Váš dopis, který mi poskytl příležitost vysvětlit některé nejasnosti. Děkuji Vám za pochopení.

V úctě

*RNDr. Jana Řepová,
ředitelka odboru církví, 2. 4. 2001*

DINGIR

časopis o současné náboženské scéně

Číslo 3/2001 vychází 17. září 2001

Vydává DINGIR, s.r.o.,
Jankovcova 31, 170 00 Praha 7
tel: 02/ 8387 2223; fax: 02/ 8387 2222
e-mail: dingir@dingir.cz
internet: www.dingir.cz

Šéfredaktor:

PhDr. Zdeněk Vojtíšek
tel: 02/ 8387 2222
e-mail: vojtitsek@dingir.cz

Redakční rada:

Martina Dvořáková, Jiří Koubek
doc. Tomáš Novotný
MUDr. Prokop Remeš
doc. Ivan O. Štampach

Grafický návrh: Richard Bobůrka

Zlom: Zdeněk Vojtíšek
Osvit: CDS - Petr Jandík
Tisk: VS ČR, Praha 4

Cena: 39,- Kč / 40,- Sk

Objednávky a urgencye:

SEND - předplatné, P.O. BOX 141
Antala Staška 80, 140 21 Praha 4
tel: 02 / 6100 6608; 6100 6609
fax: 02 / 6100 6563; e-mail: send@send.cz
http://www.send.cz

ISSN: 1212-1371

Registrace:
MK ČR 7943 z 30.3.1998

PROČ DINGIR

Některé starověké jazyky měly zajímavý zvyk, který spočíval v tom, že do psaného textu vkládaly tzv. ideogramy. Byly to značky, které předjímaly vlastnosti následného slova. A tak se např. v klínopisných textech vkládal před každou věc ze dřeva (např. strom, ale i stůl nebo židli) znak pro dřevo. Před rybníky, řeky apod. se vkládal znak pro vodu atd. Podobně existoval i zvláštní znak, který se musel napsat před jméno jakékoli božské bytosti nebo boha. Této značce, upozorňující na božskost toho, co bude následovat, se většinou říká podle starého sumerského označení pro boha, DINGIR. Toto slovo je pak zároveň i pravděpodobně vůbec nejstarším označením pro božskou bytost, jaké známe.

Zajímavé je, že klínový znak, který se jako označení DINGIR používá, je ve skutečnosti obrázkem hvězdy, která představuje směr, k němuž člověk hledí a k němuž se upíná. Znak DINGIR se tak může pro nás stát symbolem jistě nezanedbatelného rozměru lidství, který hledá něco, co ho přesahuje, na čem se může orientovat a k čemu může směřovat. Tato lidská touha nachází nejrozmanitější podoby v nejrůznějších kulturách a sociálních skupinách. A tak i v naší současné společnosti se setkáváme s desítkami nejrůznějších náboženských a pseudonáboženských skupin, jež jsou výrazem tohoto rozměru člověka.

Chtěli bychom se tedy rozhlížet kolem sebe, pozorovat tuto náboženskou scénu a zamýšlet nad tím, kdo nebo co je DINGIREm těch, kdo se k těmto skupinám hlásí, jak právě jejich DINGIR ovlivňuje jejich život a jaké formy jejich cesta za tímto cílem nabývá. Časopis DINGIR by tak měl pomoci porozumět oblasti, která je od pradávna neodmyslitelnou součástí života lidstva, a přesto zůstává pro mnohé nezmapovanou krajinou.

tn

POZVÁNÍ A KONTAKTY

Další veřejné *semináře* Společnosti pro studium sekt a nových náboženských směrů: **21. 9. 2001** (současná podoba náboženství Keltů, jako host ing. Roman Procházka); **26. 10. 2001** (Fa-lun-kung, host: Veronika Weberová); **11. 1. 2002** (Eckankar, host: Ivan Milota); vždy od 10 h. v Pastoračním středisku pražského arcibiskupství, Kolejní 4, Praha 6. *Konference* o pozitivním myšlení a Silvové metodě **28. 11.** od 9 h. v budově Husitské teologické fakulty UK, Pacovská 350/4, Praha 4.

Společnost pro studium sekt a nových náboženských směrů, Jankovcova 31, 170 00 Praha 7, hodiny pro veřejnost: čtvrtek 15,30 - 17,30, tel/fax: (02) 8387 2222, e-mail: sssnns@volny.cz, internet: www.sekty.cz; **pobočka Brno**, Gorkého 2, 602 00, hodiny pro veřejnost: pondělí 16,00 - 18,00, tel: (05) 4124 8780, e-mail: sssnns.brno@post.cz; **Poradna o náboženských sektách**, HTF UK, Pacovská 350/4, 140 00 Praha 4, tel.: (02) 433 386, linka 37.

Budova České misie Praha Církve Ježíše Krista Svatých posledních dnů na Špejcharě.
Foto: Petr Velechovský.

Na Karlově náměstí v Praze se v létě představili zahraniční i čeští příznivci náboženství Fa-lun-kung (Falun Gong). Pokojně také demonstrovali před čínským velvyslanectvím proti útlaku, jemuž jsou vystaveni jejich kolegové v této komunistické zemi. Získali tak přejnou pozornost veřejnosti a médií.
Foto: Josef Červeňák.

V letech 1998 - 2000 prožilo světové hnutí Grálu těžkou krizí, způsobenou rozkolem v úzkém vedení. Dnes již je jasné, že naprostá většina českých „hledáčů Pravdy“ se přidala na stranu apoštola Herberta Vollmanna. Ztratili tak možnost účastnit se náboženského života na „Hoře spásy“ v rakouském Vomperbergu. Obřady z Hory se proto konají v místních Stáncích světla. Na fotografii je Stánek v Karviné.
Foto: Tomáš Novotný.

Emma Haleová-Smithová, od 18. 1. 1827 manželka proroka Josepha Smitha.

JOSEPHOVO NEBESKÉ MANŽELSTVÍ

Zdeněk Vojtíšek

Zjevení Josepha Smitha, zakladatele náboženství mormonů, o mnohoženství bylo od počátku předmětem diskusí a nesouhlasných reakcí jak uvnitř tohoto náboženského hnutí, tak mezi jeho odpůrci. Text zjevení je zapsán v autoritativní Knize nauk a smluv jako oddíl 132 (ukázky z tohoto oddílu jsou uvedeny dole na této stránce). Ve své závěrečné části tento oddíl obsahuje i napomenutí pro Josephovu první manželku Emmu.

Toto zjevení legalizovalo údajný Smithův poměr k jiným ženám, který mormonskou církev skandalizoval a který již pravděpodobně nebylo možné nepřiznat před jejími členy. Nevíme, zda o Josephových mimomanželských stycích Emma věděla, ale jejich legalizace pomocí zjevení pro ni znamenala šok.

Tak to alespoň popisuje přímý svědek William Clayton, který 16. 2. 1874 učinil notářsky ověřenou výpověď o okolnostech zapsání Smithova zjevení o nebeském manželství. Tuto výpověď cituje historik mormonů B. H. Roberts v předmluvě k „Historii církve“.¹ Je třeba připomenout, že autorství „Historie církve“ je připisováno samotnému Josephu Smithovi a že patří k základním mormonským spisům. Mezi členy Církve Ježíše Krista Svatých posledních dnů ovšem není příliš známa. Roberts uvádí Claytonovu výpověď jako jeden z důkazů pravosti Smithova autorství tohoto zjevení.

Clayton vypovídá:

„Ráno 12. července 1843 vstoupili Joseph a Hyrum Smithovi do mé kanceláře v horním poschodí zděného skladu na břehu řeky Mississippi. Mluvili o polygamii.² Hyrum řekl Josephovi: 'Když napíšeš proroctví o nebeském manželství,³ vezmu ho a přečtu Emmě. Věřím, že ji přesvědčím o jeho pravdivosti a ty pak budeš mít pokoj.'“

Joseph se usmál a poznamenal: 'Ty neznáš Emmu tak dobře jako já.'“

Hyrum opakoval svůj názor a pak řekl něco v tomto smyslu: 'To učení je tak jasné, že mohu přesvědčit každého rozumného muže nebo ženu, že je pravé, čisté a nebeského původu.'“

Joseph pak řekl: 'Dobře, napíšeš zjevení a uvidíme.'“

Pak mne požádal, abych si vzal papír a připravil se ke psaní. Hyrum naléhavě žádal Josepha, aby psal zjevení způsobem *urim a thumim*,⁴ ale Joseph odpověděl, že nepotřebuje, protože zjevení dokonale zná od začátku do konce.

Pak si Joseph a Hyrum sedli a Joseph započal diktovat zjevení o nebeském manželství a já jsem ho psal větu po větě tak, jak ho diktoval. Jakmile bylo celé zapsáno, řekl mi, abych ho celé pomalu a pečlivě přečetl, a on pak prohlásil, že je správně. Pak poznamenal, že je toho ještě mnohem víc, co by mohl k tomuto tématu napsat, ale že to, co je napsáno, pro tuto chvíli stačí.

Hyrum pak zjevení vzal a odešel ho přečíst Emmě. Joseph zůstal se mnou v kanceláři, dokud se Hyrum nevrátil. Když přišel, Joseph se ho ptal, jak pořídil. Hyrum odpověděl, že nikdy v životě nedostal tolik vynadáno a že Emma byla velmi rozhořčená a plná zlosti a hněvu.

Joseph odpověděl klidně: 'Říkal jsem ti, že neznáš Emmu tak dobře jako já.' Joseph si pak dal zjevení do kapsy a oba odešli z kanceláře.“ ■

Poznámky

1 Smith Joseph, *History of the Church*, svazek 5., předmluva B. H. Robertse, str. XXXII - XXXIII, úryvek přeložil Z. V.

2 „plural marriage“

3 „celestial marriage“

4 magické kameny, viz obrázek na str. 14

Knihy nauk a smluv, oddíl 132

Zjevení dané prostřednictvím proroka Josepha Smitha v Nauvo, 12. července 1843, ohledně nového a věčného svazku a také věčného trvání manželských svazků a mnohoženství. ... Příkaz Páně pro Emmu Smithovou, manželku proroka.

1 V pravdě takto mluví Pán k tobě, můj služebníku Josefe, na tvůj dotaz, jak tomu rozuměti a znáti, když já, Pán, jsem ospravedlnil své služebníky Abrahama, Izáka, Jáкова a též své služebníky Mojžíše, Davida a Šalamouna ohledně zásady a nauky, že mohou mít více manželů a souložnic.

2 Věz, já jsem Pán, tvůj Bůh, a zodpovím tuto otázku.

3 Proto si připrav své srdce, abys přijal a poslouchal příkázání, která ti chci dát, neboť všichni, kterým tento zákon bude zjeven, musí ho být poslušni.

4 Neboť věz, že ti zjevují nový a věčný svazek, a nebudeš-li jej dodržovati, pak propadneš prokletí ...

51 V pravdě ti dím, dávám tvé manželce, své služebnici Emmě Smithové příkázání, aby byla zdrženlivá...

52 A nechť se moje služebnice Emma Smithová podrobí přimoutí všechny ty, které jsem dal svému služebníku Josefovi a kteréžto jsou přede mnou ctnostné a čisté; avšak ty, které nejsou čisté, avšak tak tvrdily, propadnou zkáze, tak praví Pán, Bůh.